01-KAPAK kopyası.qxp_Layout 1 26-11-2024 23:18 Pagina 1

‘Yoldaşların yoldaşı Evîn Goyî...’

“Kadın devrimciliğinin moral merkeziydi Evîn. 32 yıllık soluksuz mücadelesi ile Kürdistan devrimine, kadın özgürlük çizgisine büyük emek verdi. Kapitalist Modernite temsilcileri Sara, Evîn, Rojbîn ve Ronahî'yi katlederek aslında Kadın Özgürlük Mücadelemizi hedeflemiş oldular. Öyleyse bu yoldaşların anısına verilecek en doğru yanıt; kadın devrimini başarıya ulaştırmak olacaktır.”

● Sozdar Avesta/Sayfa 3

Evîn Goyî, li dûrî welat, li bajaran jî bi wî rihê gerîla xebat meşand û berê wê her tim li çiyayên Kurdistanê bû. Lê peyvên ku herî zêde Evîn Goyî û jiyana wê pênase bike dilnîzmî, welatparêzî û fedekarî ye. Li hemberî van komkujiyan wê têkoşîna me jî hesap pirsîna me jî bê navber û demdirêj be. Em ê ne tenê li hemberî komkujiyên Parîsê, li dijî hemû komkujiyan têbikoşin. Soza me û tola me jî wê her têkoşîn, têkoşîn be.

● Dengîr Güneş/Rûpel 9

yaşamınızda yeni bir sayfa

newaya jin

Aralık 2024 SAYI: 237

Kadının Sözü

Binlerce kadın şehit olmasaydı bu kadar büyük bir kadın gücü olamazdı. Bu nedenle şehadete verilecek yanıt; içe büzülme, gözyaşı dökme değil; zafer umudu ve moralini taşımaktır.

Evîn Goyî (Emine Kara)

Jin Jiyan Azadî rehberimiz

◗ Bir eşik anında yaşadığımız kuşku götürmez. 2024 yılında tüm dünyada kadınlar kendilerine yönelik çok cepheli savaşa karşı örgütlenmeye ve direnmeye çalıştılar. ‘Kurtuluş ya hep beraber ya hiçbirimiz’ sloganı belki de tarihte hiçbir zaman bu kadar anlamını bulmamıştı.

Nazan Üstündağ/Sayfa 16

◗ 2024 yılında ataerkil sistemin savaş ve her türden kırım politikalarına karşı direnen kadınların duruşu toplumsal mücadeleye yön verdi. 2025 mücadele yılının rotasını belirleyecek olan da bu özgürlükçü kadın duruşu ve direnişi olacaktır.

Rûşen Samsat/Sayfa 4

‘Jin, Jiyan, Azadî’ yaşamlarımızın anlamını, bizleri harekete geçiren ruhu, özlemi, hayali ifade eden ortak mücadele gerekçesi. ‘Erkek-Devlet Şiddetine Karşı Jin, Jiyan, Azadî’ ve ‘Mücadelemiz Birbirimiz İçin’ sloganları önümüzdeki yıla yön verecek gibi görünüyor.

Zeynep Atlı /Sayfa 6

2024 ji bo jinên Kurd, Êzidî û gîştî Iraqê saleke tijî têkoşîn, xebat û berxwedan bû. Wisa xuyaye, wê ev hîmê têkoşîna hevpar di sala 2025’an de bikeve qonaxeke nû. **Berîtan Zagros /Rûpel 11**

Jinên Bakur û Rojhilatê Sûrî di sala 2024'an de bi gavên nû di parastin û înşakirina Şoreşa Jinê de israr kirin. Xebatên Hevpeymana Civakî xwedî wateyekî stratejîk bu.. **Şervîn Nûdem /Rûpel 12**

Qeyûm dijminê jinê ye, talan û darbe ye

Bi tayinkirina qeyûman li ser şaredariyên bajarên Kurdistanê di destpêkê de ziman, çand, huner û destketiyên jinan û gelê Kurd dibin hedef. **Roza Metîna/Rûpel 12**

“Kayyum, rejimin kadın düşmanlığı ve Kürt düşmanlığı üzerinden sindirme, iradeyi kırma politikasının aracı olarak devreye giriyor. Kayyum atamaları aynı zamanda kadınları çözümsüz bırakma mekanizmalarıdır. Buna karşı yılmadan, yan yana durarak kendi yolumuzun taşlarını döşemeye devam edeceğiz.”

Nezahat Doğan’ın Elih Belediye Eşbaşkanı Gülistan Sönük’le söyleşisi 5’te

İnsanlar neden haklı olduklarını düşünüyor?

Bir arkadaşınız veya meslektaşınızla aynı fikirde olmadığınızda kendinizin haklı olduğunuza inanıyorsanız, araştırmacıların yeni çalışması aslında hatalı olabileceğinizi gösteriyor.

'Bilgi yeterliliği yanılsaması'

Ohio Eyalet Üniversitesinde çalışan ve üniversitenin Anlatı Projesi'nin bir üyesi olan İngilizce Profesörü ve makale eş yazarı Angus Fletcher, "genel olarak insanların bir durup, daha bilinçli karar vermelerine yardımcı olabilecek daha fazla bilgi olup olmayabileceğini düşünmediklerini keşfettik" diyor. "Eğer insanlara uyumlu görünen birkaç parça bilgi verirseniz, çoğu 'bu kulağa doğru geliyor' diyecek ve bunu kabul edecektir."

Üç grup üzeri araştırma yapıldı

Araştırmaya internet üzerinden bin 261 Amerikalı katılmış. Üç gruba ayrılan deneklere, yeterli suyu bulunmayan kurgusal bir okul ile ilgili makale okutulmuş. Gruplardan biri, sadece okulun neden yeterli suyu bulunan başka bir okul ile birleşmesi gerektiğiyle alakalı sebepler sunan bir makale okumuş. İkinci grubun makalesinde ise sadece ayrı kalmak ve başka çözümler ümit etmek için sebepler sunulmuş. Üçüncü kontrol grubu ise okulların birleşmesi ve ayrı kalmasına yönelik bütün argümanları okumuş. Fletcher'ın aktardığına göre bulgular, hikayenin sadece yarısını (ya birleşme yanlısı ya da birleşme karşıtı argümanları) okuyan iki grubun iyi bir karar verecek kadar bilgi sahibi olduklarına inandığını gösteriyor. Bu kişilerin çoğu, okudukları makaledeki önerileri takip edeceklerini söylemiş. "Aslında sadece yarım bilgisi olanlar, birleşme veya ayrı kalma kararlarında hikayenin tamamını bilenlere göre kendilerine daha fazla güveniyordu" diyor ve ekliyor Fletcher: "Bilgilerin tamamına sahip olmasalar bile kararlarının doğru olduğundan epey eminlerdi."

Naif gerçekçilik

Fletcher, çalışmada iyi bir şey keşfettiklerini de söylüyor. Hikayenin sadece bir tarafını okuyan katılımcılardan bazıları, daha sonra diğer tarafın argümanlarını okumuş. Ayrıca bu katılımcıların pek çoğu, bütün bilgilere ulaştıktan sonra kararlarıyla ilgili fikirlerini değiştirmek istemişler. Fletcher, özellikle yerleşik ideolojik meselelerde bunun her zaman işe yaramayabileceğini söylüyor. Böyle durumlarda insanlar yeni bilgiye güvenmeyebilir veya önceden var olan görüşlerini desteklemek için bu bilgileri yeni bir çerçeveye oturtmaya çalışabilirler. Fletcher bulguların, insanların bir durum hakkında anladıkları öznel şeylerin nesnel gerçek olduklarına inandıkları 'naif gerçekçilik' adı verilen bir olguya yönelik yapılan araştırmalar bakımından tamamlayıcı bir nitelik sunduğunu açıklıyor. Naif gerçekçiliğe dönük araştırmalarda sıklıkla insanların aynı durumu nasıl farklı anladıklarına odaklanılıyor. Fakat bilgi yeterliliği yanılsaması, insanların aynı anlayışı paylaşabileceklerini gösteriyor; tabii yeterli bilgiye sahiplerse... Hikayelerin gücünün insanları nasıl etkilediği üzerinde çalışan Fletcher, bir duruş takınmadan veya bir karar vermeden önce insanların bir durum hakkındaki hikayenin tamamını bildiklerinden emin olmaları gerektiğini söylüyor.

■ Popsci

Otizmin tedavisi artık aranmıyor

On yıllardır otizme çare olabilecek yöntemler üzerinde araştırmalar yapılıyor ancak sağlık uzmanları kesin bir çare bulunmadığı ya da doğru olmadığı noktasında hem fikir olmaya başladı.

Bu nedenle doktorlar otizmi ortadan kaldıracak bir ilaç üzerinde çalışmak yerine otizmli kişilerin daha sağlıklı ve mutlu hayatlar yaşaması için yollar, eğitimler ve terapiler geliştirmeye odaklandı.

Sanıldığından daha karmaşık

Otizm vakaları yüzde 80 oranında genetik nedenlerle ortaya çıkıyor ancak gen tedavisi ile çözülebilecek bir durum değil çünkü tek bir 'otizm geni' yok. ABD Sağlık Bakanlığı Ulusal Otizm Koordinatörü Ann Wagner, bine yakın farklı genin rol oynadığını ve bunun yanı sıra çevresel faktörlerin de etkili olduğunu belirtiyor.

'Tedavi' ifadesi kullanılmıyor

Değişik türlerdeki otizmin her birinin farklı kombinasyonlarda sebeplerin bir araya gelmesiyle oluştuğu tahmin ediliyor. Tedavi doğrultusundaki çalışmalar ve umutlar öylesine azaldı ki, 2005 yılında kurulan 'Otizm Konuşuyor' adlı uluslararası dayanışma ve danışma grubunun manifestosunda geçen tüm 'tedavi' ifadeleri 2016 yılında çıkarıldı.

Otizmi ortadan kaldırma gerçekçi değil

Kendisi de bir bilim insanı ve araştırmacı olan grubun başındaki Thomas Frazier New York'ta NBC'ye verdiği demeçte şunları söyledi: "Başlarda otizmi yok edecek gümüş kurşunu bulmaya çalışıyorduk. Adeta sihirli bir ilacın peşindeydik. Otizm genini arıyorduk. Eninde sonunda otizme bir çare bulacağımıza emindik. Sonra anladık ki bunlar ayağı yere basan gerçekçi hedefler değil. Bugün durduğumuz yer artık farklı."

■ Euronews

Biliyor muydunuz?

◆ Dünyanın en derin noktası, Büyük Okyanus'ta yer alan Mariana Çukuru'dur. Japonya ile Endonezya arasında, iki ülkeye de aşağı yukarı eşit uzaklıkta yer alır. Çukurun derinliği yaklaşık 11 km'dir. Karşılaştırmak gerekirse, dünyanın en yüksek dağı olarak bilinen Everest dağı ters çevrilip bu çukura yerleştirilebilecek olsa bile yüzeye ulaşmak için yaklaşık 2 km'lik bir mesafe kalır.

◆ Fiziksel olarak aktif olmak, yeterince uyumak ve sağlıklı karbonhidratlar açısından zengin bir kahvaltı yapmak o gün daha zinde ve enerjik hissetmenizi sağlayabilir. Bir önceki gün fiziksel olarak aktif olmak, gece yeterince ve kaliteli bir şekilde uyumak, uyandıktan sonra sağlıklı karbonhidratlar açısından zengin bir kahvaltı yapmak o gün daha zinde ve enerjik hissetmenizi sağlar.

◆ Beynimiz bilgiyi işlemek için zamana ihtiyaç duyar. Algıladığımız her olay aslında daha önce gerçekleşmiştir. Beynimiz bir olayı gerçekleştikten yaklaşık 80 milisaniye sonra algılar.

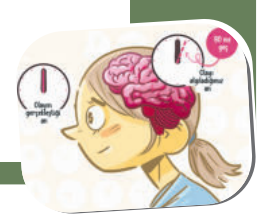

Tarihte bu ay

20 Aralık 1993 "Kadına Yönelik Şiddete Karşı Bildirge" BM Genel Kurulu'nda kabul edildi.

19-26 Aralık 1978 Maraş'ta devlet tarafından kanlı bir katliam gerçekleştirildi. Resmi verilere göre 120 kişi öldürüldü.

18 Aralık 1996 Dengbêjlerin yol gösterici saydığı Ayşe Şan 58 yaşında yaşamını yitirdi.

Aralık 1997 Özgür Kadın Derneği kuruldu. Kapandıktan sonra 14 Aralık 1998'de İstanbul'da Dicle Kadın Kültür Derneği açıldı.

28 Aralık 2011 Türk savaş uçakları Haftanin 'sınır' hattını bombalayarak aralarında çocukların da bulunduğu Roboskili 34 kişiyi katletti.

20 Aralık 2015 Silopi'de devlet güçleri tarafından vurulan Taybet İnan'ın cenazesi 7 gün sokakta bekletildi.

23 Aralık 2022 Emine Kara (Evîn Guyî), Mîr Perwer ve Abdurrahman Kızıl Paris'te uğradıkları silahlı saldırı sonucu katledildi.

Parkinson hastalığının tedavisinde kullanılan doğal bileşikler

Parkinson hastalığı (Kısaca PH), beyinde dopamin üreten nöronların kaybına neden olan, motor becerileri ve diğer vücut fonksiyonlarını olumsuz etkileyen bir nörodejeneratif hastalıktır. İlk kez 1817 yılında Dr. James Parkinson tarafından "titrek felç" olarak tanımlanan bu hastalık, vücutta titreme, kas sertliği, yavaş hareket etme ve denge sorunları gibi motor becerilerle ilişkili semptomlarla teşhis edilir. Parkinson hastalığında aynı zamanda depresyon, uyku bozuklukları ve bilişsel gerileme gibi motor becerilerle doğrudan ilişkili olmayan belirtiler de görülebilir.

Kullanılan doğal bileşikler neler?

Parkinson hastalığına yönelik umut vadeden araştırmalardan biri, doğal bileşiklerin nöroprotektif yani sinir koruyucu özelliklerini incelemek. Curcumin, resveratrol, ginkgo biloba ve yeşil çay polifenolleri gibi doğal bileşikler güçlü antioksidan, antienflamatuvar ve hücrelerin enerjisini üreten mitokondriyi koruyucu özelliklere sahiptir. Bu bileşikler, oksidatif stres ve nöroenflamasyon gibi Parkinson hastalığının gelişiminde rol oynayan hastalık yapıcı etkenleri engeller. Örneğin curcumin, zerdeçal bitkisi oksijen içeren ve sinir hücrelerini korur. Aynı zamanda iltihaplanmayı azaltarak beyin hücrelerinin zarar görmesini engeller. Resveratrol ise üzüm ve çilek gibi meyvelerde bulunan bir polifenoldür ve enerji üretimini artırır. Ginkgo biloba ve yeşil çay polifenolleri ise hem antioksidan hem de nöroprotektif özelliklere sahiptir. Bu doğal bileşikler sinir hasarını yavaşlatır.

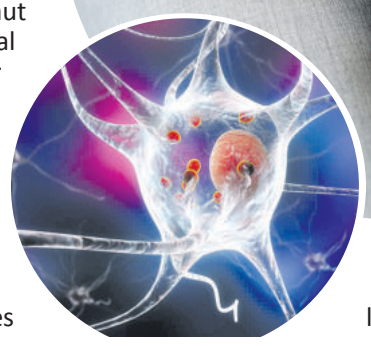

Yeni ilaçlar için umut verici

Bu bileşiklerin etkinliğini ve güvenliğini belirlemek için çeşitli klinik çalışmalar yürütülüyor. Doğal bileşiklerin çoğu deneysel hayvan modellerinde başarılı sonuçlar vermiş olsa da insanlar üzerindeki etkilerini anlamak için daha fazla araştırmaya ihtiyaç duyuluyor. Benzer şekilde yeni ilaçlar için de umut verici erken aşama klinik sonuçlar elde ediliyor. Fakat bu sonuçların uzun vadede hastalığın ilerlemesini nasıl etkilediğini belirlemek için daha fazla çalışma yapılması gerekiyor.

■ Bilimgenc

Yoldaşların yoldaşı

Evîn Goyî

Derin jinerjiye sahip, gittiği her ortama da bunu taşıran; yol gösteren, direngen ve sevecen bir karaktere sahipti Evîn. Her alanda ve her yoldaşta derin izler bırakması bundandı.

● **Sozdar Avesta***

23 Aralık 2023'te Kürdistan Özgür Kadın Hareketimizin öncülerinden Evîn Goyî (Emine Kara) yoldaş ile değerli yurtseverlerimiz Mîr Perwer ve Abdurrahman Kızıl'ın katledildiği İkinci Paris Katliamı'nı kınıyor; hesabının sorulacağını, bu yazı vesilesiyle bir kez daha belirtmek istiyorum. Bu yoldaşlarla beraber, Birinci Paris Katliamı'nda şehit düşen Sara, Rojbîn ve Ronahî yoldaşları saygı ve minnetle anıyorum.

Paris'te gerçekleşen her iki katliam da tesadüfi değildi elbet. Planlı, hedefli ve stratejik bir konsept sonucunda uygulandılar. İkinci Paris Katliamı'na dair hukuki anlamda hiçbir ilerleme kaydedilemedi. Ne dava, ne katliamın tetikçisi, ne de hukuki prosedüre ilişkin bilgi verilmemekte. Birinci Paris Katliamı'nda da benzer politikayı uyguladılar. Katil tutuklandı ama dava zamanında görülmedi, katilin öldüğü iddia edildi. Dava siyasi bir davaydı ve uluslararası bağlantıları bulunuyordu. Bu bağlantıların deşifre olmaması için tetikçiyi zindanda infaz ettiler. Yani iddia edilen buydu, gerçekten ölüp ölmediğini de bilmiyoruz. Henüz Birinci Paris Katliamı aydınlatılmamışken ikinci bir katliamı biz Kürtler'e yaşattılar.

32 yıllık soluksuz mücadele

İkinci Paris Katliamı'nda temel hedef Evîn Goyî yoldaştı. 32 yıllık soluksuz mücadelesi ile Kürdistan devrimine, kadın özgürlük çizgisine büyük emek verdi. Tarihi bir misyonun sahibi olan Evîn yoldaş, KCK Yürütme Konseyi ve PAJK Meclisi üyemiz idi. Kürdistan Özgürlük Mücadelesi'nin Botan alanına henüz yeni yeni yayılmaya başladığı 1989-90'lı yıllarda, Kürtlük damarının diri olduğu Hilal köyünden mücadele saflarına katıldı ve kısa bir süre içersinde gerilla yaşamı ile bütünleşti. O'nun o yıllarda mücadeleye katılışı; kadın köleliğine, toplumsal cinsiyetçiliğe ve eril erkek düzene bir başkaldırıydı aynı zamanda.

Heval Evîn sevgi ve moral merkeziydi. Katıldığı ilk günden itibaren kadının özgün örgütlenmesine büyük özen gösterdi. Gerillacılığı kültürleştirme, kadını gerilla kimliğiyle bütünleştirme ve güven geliştirme gibi konularda büyük gayretleri oldu. Gerilla mücadelesi Evîn yoldaş için varlık ve yokluk gerekçesiydi. Arayışlarını süreklileştirerek kendini kadın özgürlük ilkeleri temelinde yarattı. Botan'da kadın ordulaşmasına, özgün kadın örgütlenmesine öncülük yaptı. Kendine has özellikleri vardı. Derin jinerjiye sahip, gittiği her ortama da bunu taşıran; yoldaşlarına güç veren, yol gösteren, direngen ve sevecen bir karaktere sahipti Evîn. Her alanda ve her yoldaşta derin izler bırakması bu karakteristik özellikleri ile alakalıydı. Parti kimliği ile öyle bir bütünleşmişti ki, gittiği her yere PKK'liliğin özellikleri, ölçüleri giderdi.

Öz savunmaya yürekten inandı

Kadın özgürlüğü ve ülke özgürlüğünün ancak öz savunma mücadelesi ile mümkün olabileceği bilincine sahipti. Yani öz savunma mücadelesine yürekten inandı. Birçok zorlu savaş alanında kaldı ve çoğu kez yaralandı. Kendini, sadece tıbbi müdahaleler ile değil, öz güç ve öz irade ile iyileştirdi.

Botan'ın bütün bölgelerinde hareketli birliklerde yer aldı. Genel gerilla gücüne komutanlık ve öncülük yaptı. Örneğin 1997'de Zap Bölgesi'nde başlayan Ekim Operasyonu'nda komutanlık düzeyinde stratejik bir rol oynadı. Komutasındaki gerilla birlikleriyle düşmanın uzun süre bu alana girmesine izin vermedi.

Operasyon sonrası aynı yıl Önderliğimizin bulunduğu sahaya giderek eğitim aldı. Öz emeği, samimi katılımı ve arayışları ile kendini adeta yeniden yarattı. Kadın Özgürlük İdeolojisi ilkeleri ile kendini yeniden şekillendirdi, YAJK kimliği ile bütünleşti. Gittiği her alana bu ilkeleri de götürdü. Kadının gücünü küçümseyen, iradesini yadsıyan ve dolayısıyla özgün kadın örgütlenmesini engellemeye çalışan egemen erkek yaklaşımlarına karşı amansız bir mücadele verdi.

O yıllarda kadının özgün örgütlenmesini korumak ve geliştirmek öyle kolay değildi. Kadın yoldaşlar büyük zorlanmalar yaşadı. Evîn yoldaş da bunlardan biriydi. Ama O, her koşulda kadının gücüne güvendi, kadın örgütlenmesini göz nuru gibi koruyup geliştirdi. Uluslararası Komplo sonrası hangi alanda ihtiyaç varsa oraya gitti, üzerine ne rol düşüyorsa onun gerekliklerini yaptı. Komploya bu kaygısız militan duruş ile yanıt olmak istedi. Akabindeki yıllarda sırasıyla askeri, örgütlenme ve toplumsal alanlarda öncü düzeyde rol aldı.

Rojava devrimine büyük emek verdi

Rojava'da ilk devrim kıvılcımları çakınca yönünü o mücadele alanına verdi. 2012 yılında Rojava'ya giderek, Demokratik Modernite ve Demokratik Ulus projelerinin yaşamsallaşması için mücadele etti. Evlerden mahallelere, köylerden kentlere ve kantonlara varana kadar gidilmedik yer bırakmadı. Toplum içinde toplumla beraber örgütlenme çalışması yürüttü. "Ancak örgütlü kadın toplumu özgürleştirebilir" tespiti O'nda vazgeçilmez bir ilkeydi. Kadın kurumları, akademileri ve kadın örgütlenmesinin çoğalıp büyümesi için yoğun çaba sarfetti. Vahşet ve soykırım şebekesi DAIŞ zihniyetine karşı toplumda öz savunma bilincini oluşturdu, örgütlenme çalışması yürüttü. Uzun yıllar Rojava'da eğitim ve örgütlenme çalışmalarını yaptıktan sonra tedavi amaçlı Avrupa'ya geçti. Emektar, özverili, kaygısız duruşunu son nefesine kadar burada da sergiledi.

Moral merkeziydi

Avrupa'nın soğuk sisi onun güçlü maneviyatını etkileyemedi. Sade, heyecanlı ve kelimenin tam anlamıyla yoldaşların yoldaşıydı. Sadece savaş alanlarında değil, her türlü saldırı ve kötülüğe karşı yoldaşlarına cansiper olmayı başarırdı. Kadın devrimciliğinin moral merkeziydi Evîn. Bu yüzden Evîn yoldaşın hedeflenmesi tesadüfi değildir. Kapitalist Modernite'nin kalbinde Demokratik Modernite'nin yaşamsallaşmasına öncülük eden kadınların, devrimcilerin hedeflenmesi gayet de üzerinde konuşulmuş, her türlü hesabı yapılmış planlı bir saldırıdır. Bundan ötesi gerekçelere kimse bizi inandıramaz. Kapitalist Modernite temsilcileri Sara, Evîn, Rojbîn ve Ronahî'yi katlederek aslında Kadın Özgürlük Mücadelemizi hedeflemiş oldular. Her bir arkadaşın hedef alınması bulundukları konumları, yürüttükleri çalışmalar ile birebir bağlantılıdır.

Evîn yoldaş, 'Jin Jiyan Azadî' isyanının dünyaya yayıldığı ve tüm kadınları etkilediği bir süreçte vuruldu. 2022 Eylül'ünde Jîna Amînî ve hemen akabinde de yoldaşımız Nagihan Akarsel birbirinin ruh ikizi kadın düşmanları tarafından katledilmişti. Bu katliamların yıldönümünde 'Jin Jiyan Azadî' inancını ve bayrağını kuşanan kadınlar hesap sormak için direniş meydanlarına çıkmıştı. Paris'te 9 Ocak Katliamı protesto eyleminin hazırlıkları vardı. Evîn yoldaş da katledilen tüm kadınların intikamını almak için koşuşturanlardandı. Katledildiği gün de aynı koşturmaca içindeydi. Bu katliamı planlayıp gerçekleştirenler Evîn yoldaşın etki gücünden, sonsuz inancı ve yaratacağı kadın örgütlülüğünden korktular.

İntikam sözü verdik

Kürdistan Kadın Hareketi olarak tüm bu katliamlardan sonra intikam yemini ettik. Soykırımcı erkek egemen zihniyet ve sistemine karşı kadın özgürlük mücadelesini tüm kadınların mücadelesi haline getireceğiz; kadınlara yönelik katliam, şiddet ve özgürlüğünü gasp eden her türlü saldırıya karşı öz savunma mücadelesini büyüteceğiz, sözünü verdik. Yüzlerce katliam ve saldırıya rağmen Kürt Kadın mücadelesi evrenselleşerek, öz savunma, öz örgütlenme ve ideolojik esasları itibarıyla model haline gelerek kadın konfederalizmini daha sağlam zeminlere oturtur hale geldi.

"Jin Jiyan Azadî ile kadın devrimine yürüyoruz" şiarıyla başlattığımız hamle de Paris Katliamlarına, katliamcı zihniyete cevap anlamı taşıdı. Her gün onlarca kadının katledildiği bu dünyada, bir kadın daha öldürülmesin diye öz savunmaya dayalı bu mücadeleyi büyütme sorumluluğu gereği PAJK ve KJK Koordinasyonları olarak 2024 yılı baharında öz savunma deklarasyonunu ilan ettik.

Sara, Evîn, Rojbîn ve Ronahî yoldaşların anısına verilecek en doğru yanıt, kadınları bu ölüm makinalarından koruyacak örgütlülüğü geliştirmekti. Onların temel gayesi ve çabası da buydu. Onlarca yıllık mücadeleleri ile kadın ölümlerini durdurmak, soykırımcı sistemleri alt etmek için çabaladılar, direndiler ve mücadele ettiler.

Başarıya kadar durmayacağız

Sara ve Evîn yoldaşlar, yaşamlarının tüm anlarına böylesi devrimler sığdırdılar; bunun ideolojik ve politik eksenini yarattılar, moral ve motivasyonunu yaşadılar. Tüm kadınların da bu gerçeği yaşaması için büyük çaba sahibi oldular. Öyleyse bu yoldaşların anısına verilecek en doğru yanıt kadın devrimini başarıya ulaştırmak olacaktır. Eğer bunu başaramazsak kadın katliamları her yerde devam edecek, devam ediyor da. Son olarak bu yılın 23 Ağustos'unda özgür Kürt basınının öncüleri Gülistan Tara ve Hêro Bahadîn Süleymaniye'de katledildi.

3. Dünya Savaşı'nın çok acımasız evresindeyiz. Egemenlerden yana olmayan, karşısında pozisyon alıp halklar ve kadınlar lehine mücadele eden herkes bu savaşın hedefindedir. Kadınlar egemen erkek ve devlet eliyle kırımdan geçiriliyor. Tüm bu saldırıları durduracak olan kadınların, halkların mücadelesidir. Kadınlar olarak kendimizi savunmanın yol ve yöntemlerini öğrenmeli ve ortak kadın örgütlenmesi içerisinde yerimizi almalıyız. Bu örgütlenmenin dışında kalmak celladıyla tek başına yüz yüze kalmak demektir.

Kürdistan Özgür Kadın Partisi olarak; Evîn, Sara, Rojbîn ve Ronahîler'in mücadelelerini başarıya ulaştırana kadar durmayacağız.

2025 mücadele yılında, Önder Apo'nun fiziki özgürlüğünü hedefleyen hamle ve yine "Jin Jiyan Azadî ile kadın devrimine yürüyoruz" hamlemizi büyüterek kadın devrimi ile taçlandıracağız.

KCK Genel Başkanlık Konseyi Üyesi

Yeni bölgesel denklemde

Özgür Kürdün miladı

Rûşen Samsat

Son bir yıllık süreç, hegemon sistemin -son 25 yıllık- belirsizlik, kriz ve kaos aralığının artık tarihsel değişim ve yeni stratejik gelişmelere doğru eğilim gösterdiği bir süreç oldu. Hem geçen 25 yıllık savaş yüklü kaoslu sürecin bir özeti ve bunda zirve yaptığı, hem de önümüzdeki on yıllara damgasını vuracak olan yeni güç dengelerinin ve ilişkilerinin açığa vurduğu bir yıldı. Yepyeni bir döneme kapı araladı. Bu yeni dönemin parametrelerini okumak, zamanın ruhunu kavramak ve buna, politik bilinç ve örgütlülük ile hazırlıklı olmak konusunda en avantajlı güç kesinlikle Kürtler olmaktadır. Filistin halkının en büyük trajedisi; 20. Yüzyılın savaş ve yıkım dışında hiçbir gelecek vadetmeyen dogmaları, kaskatı ulus-devletçi ve iktidarcı paradigmasına en gerici ve yozlaşmış biçimde çakılmış bir öncülüğü aşamamış olmasıdır. 2024 yılı bu gerçekliği çok acımasız ve tarihsel bir kırılma olarak ortaya sermiştir. Rêber Öcalan'ın özgür düşünce gücü ve iradesi, demokratik modernite paradigması, direniş ve öncülüğü biz Kürtleri bölgede bütün zorluklara ve tehlikelere rağmen en avantajlı ve en modern güç haline getirmiştir.

2024'te faşist rejimler palazlandırıldı

Bilindiği üzere bu çeyrek asırlık süreçte uluslararası sistem bütün boyutlarında bir çözülmeyi yaşadı. Özellikle Ortadoğu'daki hem yerleşik toplumsal sistem ve hem de ulus-devlet yapıları başta ekonomik olmak üzere, siyasi ve hatta ideolojik bağlamda önemli oranda bir çözülmeyi yaşadılar. Ulus-devlet yapıları parçalandı, şehirler yerle bir edildi, milyonlarca insan göçertildi, halklara soykırım uygulandı, mezhepsel çatışmalar körüklendi, milliyetçi-dinci-kadın düşmanı faşist rejimler palazlandırıldı. 2024 yılı bunun zirve yaptığı bir yıl olmuştur. 7. Ekim 2023'te İsrail-Hammas arasında başlayan, Filistin halkına karşı soykırım ile devam eden, giderek Lübnan'a ve oradan da Suriye'ye doğru genişleyen savaş, onbinlerce insanın yaşamına mal olmuş, milyonlarca insanın yerinden-yurdundan edilmesine yol açmıştır.

Keza, 2024 yılı işgalci Türk devletinin başta Medya Savunma Alanları olmak üzere, Rojava, Şengal ve Mexmur'da Kürt halkına yönelik soykırım savaşını topyekün olarak yürüttüğü bir yıl olmuştur. Medya Savunma Alanları'nda TC'nin, işbirlikçi-ihanetçi KDP'yi de yanına alarak yürüttüğü işgal saldırılarına karşı en zorlu koşullarda profesyonel gerillacılık temelinde tarihsel bir direniş sergilenmiş; TC'nin işgal konseptinin sonuç alması engellenmiştir. Şehit Erdal ve Rojhat, Şehit Asya ve Rojger yoldaşların TC'nin kalbinde gerçekleştirdikleri fedai eylem çizgisi, Kürt Özgürlük Hareketi'nin daha üst düzeyde eylem gücü ve kapasitesini ortaya koymuştur. Eylemin niteliği, mücadele tarihimizin bu dönemine damgasını vurmuştur. 31 Mart 2024'te topyekün savaş ve saldırıların gölgesinde gerçekleştirilen Yerel Seçimler'de, uzlaşı ve ittifak politikaları ile önemli sonuç elde edilmiş, ana muhalefet cephesinin AKP-MHP faşist rejimine karşı güçlü sonuçlar elde etmesine vesile olmuştur.

Tüm kıtalarda Rêber Öcalan sahiplenildi

Yıla damgasını vuran diğer önemli bir gündem de, özgürlük paradigmamızın evrensel düzeyde açılım ve gelişim göstermesine vesile olan 'Abdullah Öcalan'a Özgürlük Kürt Sorununa Siyasi Çözüm Hamlesi' olmuştur. Hamle, Kürt halkının ve Kürt Özgürlük Hareketi'nin potansiyelini, bütünlüklü ve topyekün olarak harekete geçirme konusunda eksik kalıp daha güçlü sonuçları gerektiği ölçüde açığa çıkartmamış olsa da, hızla evrensel düzeyde sıçrama yaptırmıştır. Soykırımcı-faşist TC'nin tecrit politikalarını kırmamış olsa da, uluslararası zeminde ileri düzeyde baskı yapmıştır. Dünyanın önde gelen aydın ve akademisyenleri, hukukçuları, en önemlisi de bütün kıtalarda halklar, kadınlar ve emekçiler Rêber Öcalan'ı sahiplenmiş ve özgürlüğü için çalışmalar yürütmüş, eylemler gerçekleştirmiştir. Kürdistan'da ve Türkiye'de giderek daha radikalleşen ve eyleme geçen toplumsal bir sahiplenme yıla damgasını vurdu. Bu sahiplenme giderek daha ileri düzeyde bir gelişme göstermektedir. Düşmanın Kürt halkının kazanımlarına el koyma politikası olan kayyumlara karşı gelişen direniş, Önderlik Hamlesi ile ortak zeminde buluşarak ivme kazanmaktadır. Kürt halkının, bölgedeki değişken durumu ve yeni süreci büyük bir direniş ve örgütlü irade ile karşılaması büyük önem arz etmekte.

Faşist Devlet Bahçeli'nin çağrıları ile faşist Erdoğan'ın Kürt Özgürlük Hareketi'ne yönelik açıklamaları, Rêber Öcalan ile 23 Ekim'de gerçekleştirilen görüşme; 2024 mücadele yılını aşacak ve stratejik gelişmelerin yaşanacağı yeni bir yıla işaret etmektedir. Yaşanan bu gelişmeleri, verilen mücadelenin yarattığı sonuçlardan ve aynı zamanda Ortadoğu'daki gelişmelerden bağımsız ele alamayız.

Küresel hegemonyanın yeni uluslararası sistemi

Ortadoğu'da yaşanan gelişmeler karşısında korku ve telaşa giren faşist AKP-MHP iktidarı, "iç barış", "yumuşama", "kardeşlik" adı altında -özünde teslimiyeti dayatan- bir gündem başlattı. Rêber Öcalan 23 Ekim'deki görüşmede, bu şantaj ve hileli yaklaşımı "Tecrit devam ediyor" cümlesi ile ifşa etti. Nitekim görüşmenin hemen akabinde yaşanan kayyum atamaları, sınır ötesi operasyon ve soykırım tehditleri ile faşist iktidarın Kürtleri yedeğine alarak bu kritik süreci en az hasarla atlatmak gibi bir hesap içerisinde olduğu bir kez daha görülmüş oldu.

Bu gelişmeler, bölgesel denklemden ve son 25 yıllık TC'nin Kürt düşmanlığından kopuk ele alınamaz. Her şeyden önce; küresel hegemonyanın yeni uluslararası sistemi, ilişki ve dengeleri Ortadoğu merkezli şekillenmektedir. Burada oluşacak yeni dengeler ve ilişkiler yeni küresel sistemi şekillendirecek potansiyeldedir. Küresel hegemon güç çekirdeği yine Ortadoğu zemininde şekillenmekte. ABD-İngiltere ve İsrail bu çekirdek gücü oluşturmaktadır. Hindistan Çin'e karşı yükselen bir güç olarak, Suudi-BAE-Ürdün-Mısır, Yunanistan, Kıbrıs yeni Ortadoğu'nun şekillenmesinde şimdiden bu sistem içerisinde yer alan ve az-çok rol üstlenmiş olan ülkeler olmaktadır.

Bölgede durumu bütün güçlerden daha kritik olan ve bölgenin yeniden dizayn edildiği yeni yüzyılda buna hiç hazır olmayan, bu sürecin dışında bırakılmış görünen ülke Türkiye'dir. Faşist-soykırımcı AKP-MHP rejimi, son on yılda yürüttüğü yanlış politikalar ile hem uluslararası hegemon güçlerin bölge politikaları önünde engel oluşturarak bu güçlerden -özelde Kürtler'e karşı- soykırım savaşında sonuna kadar faydalandı, hem de bölgesel hegemon güç olma iddiasıyla mezhepsel saldırgan bir politika izledi. Bu politikaları ile bölgede ciddi bir yalnızlaşmayı yaşadı. ABD-İngiltere ve Rusya arasındaki çelişkilerden faydalanma yoluna gitti, ikili politikalarda ısrar etti, bu yolla Kürt soykırımını tamamlama adına olabildiğince dar-pragmatist ve konjonktürel ilişkilerle bölgede defacto durumlar üzerinden kendini dayattı. En basit konularda bile Kürtlere karşı imha ve soykırımı hep şart olarak öne sürdü.

Türkiye sürecin kenarında kalmıştır

2020-'21'den itibaren dış politikada yaşadığı yalnızlaşmayı aşmaya dönük kimi adımlar atmaya çalıştı. Arap devletleri ile "normalleşme" adı altında ciddi tavizler de vererek açılım yapmaya çalıştı. Yine aynı şekilde özellikle Kürdistan'ı sömürgeleştirmiş olan İran, Suriye ve Irak ile de ilişkilerini yoğunlaştırmaya, anti-Amerikancı söylemler ve sözde bölge projeleri üzerinden Kürt karşıtı bir ittifak politikası geliştirmeye çalıştı. Kendisini ABD-İngiltere hegemonyasına kabul ettirmek ve aynı zamanda özellikle Rojava'da Kürt karşıtı ittifakı geliştirmek amacıyla Rusya ile ilişkilerini ilkesizce derinleştirmeye ve ardından BRİCS ile ilişkilere yöneldi. Özellikle Hindistan'da gerçekleştirilen G-20 zirvesi ile TC, bölgenin yeniden dizayn sürecinde dıştalanmasıyla, hem Azerbaycan üzeri Kafkasya alanında kendisini etkili kılmaya ve kabul ettirmeye çalıştı ve hem de "Kalkınma Yolu" adı altında sürece dahil olmaya yönelik kendisince adımlar attı. Irak'ın zayıflıklarından da faydalanarak özellikle PKK karşıtı mutabakat geliştirdi. İsrail ile yoğun ve tarihsel-stratejik ilişkileri ile birlikte İsrail karşıtı, ABD karşıtı söylemlerle ve Irak ile yapılan mutabakat üzeri İran'ı Kürt karşıtı ittifaka çekmeye çalıştı. Bütün bu çabalar ve geliştirilen politikalar taktikseldi; aslında Türkiye'nin mevcut pozisyonu ile stratejik politikalar geliştiremediği, ne gelişen yeni dengeleri tümüyle bozabilecek, ne tam içerisinde yer alabilecek ve ne de alternatifini geliştirebilecek pozisyonu yoktur. Bunun, bir yandan Türkiye'nin kendi dış politikası ve Kürt sorunu ile alakası olduğu kadar, uluslararası hegemon sistemin çok hızlı bir şekilde bölgesel güç dengelerini dizayn etmek istediği konseptle de alakası vardır. Her açıdan Türkiye bu süreçte oldukça zayıflamış, gecikmiş durumda ve sürecin çok kenarında kalmıştır. İleride Türkiye'nin bu uluslararası güç sistemi içerisinde nasıl ve ne kadar yer alacağı ciddi bir soru işaretidir. Hele de İran'ın uluslararası sistem ile uzlaşma ihtimali, Suriye'nin minimal düzeyde, en az hasarla bazı çözümlere hazır olabileceği düşünüldüğünde, yine Rusya'nın bölgede İsrail ile zımni uzlaşma eğilimleri göz önüne alındığında, oluşan dengeler TC açısından birçok hızlı ve defacto durumlara açılmış bir kapıdır.

Kadınlar toplumsal mücadeleye yön verdi

Dört parça Kürdistan ve yurtdışı yapılarıyla örgütlü ve özgürlükçü Kürtler'in oynayacağı rol ve alacakları pozisyon önümüzdeki süreçte çok önemli olacaktır. Kürtler, Ortadoğu'nun yeniden dizaynında, yeni güç dengelerinde başat bir aktördür. Özgür Kürdün miladı başlamıştır. Ortadoğu'da yeni süreçte politika yapmak isteyen her güç, Kürt politikasına sahip olmak zorundadır.

Bu, illa da Kürtler ile ittifak olmayabilir, Kürtler'in kontrol altına alınması ve kullanılması, minimalize edilmesi ya da bir şekilde radikalliği törpülenerek sisteme entegre edilmesi de olabilir. Diğer bir husus ise; Kürtler'in ve Kürt sorununun böyle bir süreçte sadece ilgili sömürgeci devletlere bırakılmayacağıdır. Çünkü bölgede hangi güç Kürtlerle ilişki kurarsa, bölgenin dizaynında el yükseltecek ve kazançlı çıkacaktır; ya da hangi güç Kürtleri karşısına alırsa eli bölgesel konum itibarıyla zayıflayacaktır.

Böylesine kritik bir süreçte TC'nin gerçekten çözüm isteyip istememesinden, savaşı barışa evriltebilecek gücünün olup olmamasından, ya da savaşı topyekün bir soykırıma dönüştürüp dönüştürmeyeceğinden öte -ki özelde Rojava'ya yönelik işgal saldırıları olabilir-, esasta Rêber Öcalan'ın, bu adı konulamayan ve hiçbir şeye benzemeyen 'süreci' nasıl yöneteceği belirleyici olacaktır.

O nedenle Kürtler ve kadınlar olarak tüm gücümüzle, Rêber Öcalan'ın elini güçlendirmek, Özgürlük Hamlesi'ni daha da yükseltmek ve tecriti kırmak için mücadele ve başarıya kilitlenmeliyiz. Kürtler, kadınlar ve bölgedeki kardeş halkların, olağanüstü gelişmelere anında cevap verebilecek bir pozisyonda olması, özsavunma ve ortak örgütlülüğünü geliştirmesi elzemdir.

2024 yılında ulus devletlerin, ataerkil sistemin savaş ve her türden kırım politikalarına karşı alanlara çıkan, itiraz eden, örgütlenen ve direnen kadınların duruşu toplumsal mücadeleye yön vermiştir. 2025 mücadele yılının rotasını belirleyecek ve gelişmeleri halklar lehine evriltecek olan da bu özgürlükçü kadın duruşu ve direnişi olacaktır.

Karanlık günlere döndüremezler

Kayyum, iktidarın kadın düşmanlığı ve Kürt düşmanlığı üzerinden rejimin yok etme, sindirme, iradeyi kırma politikasının aracı olarak devreye giriyor. Kayyum atamaları aynı zamanda kadınları çözümsüz bırakma mekanizmalarıdır.

● **Röportaj: Nezahat Doğan**

Dünya giderek sağa kayarken, egemen güçler varlıklarını savaş, ırkçılık, sömürü ve kırımla devam ettirmeye çalışıyor. Buna karşılık kadın iradesi ve gücü dünyada erkek devlet sistemlere, erilliğe ve kapitalist moderniteye, şiddete karşı var gücüyle mücadele ediyor. Bu mücadelede bütün kadınlar birbirine dokunarak, yaşamı güzelleştirme, özgür bir toplum yaratma hedefiyle kıtaları aşan Jin Jiyan Azadî felsefesinde buluşuyor.

Dört parça Kürdistan'da egemen devletler özellikle toplumda değişim ve dönüşüm sağlayan Kürt Kadın Hareketi'ni ve onun öncülerini hedef alıyor. Bu saldırılara karşı verilen mücadelede Saralar'dan Sevêler'e, Nagihanlar'dan Gülistan ve Hêrolar'a varan çok ağır bedeller ödendi. Ödenen bu bedeller, mücadeleye inanan ve bunun ruhunu taşıyan kadın iradesini çığ gibi büyütüyor. Kadın mücadelesinin kendi öz savunmasıyla öz yönetim anlayışına büyük bir güç ve donanım kazandırıyor.

Kürt Kadın Hareketi'nin bu donanım, güç ve Jin Jiyan Azadî felsefesiyle yürüttüğü mücadele dünyada kadın hareketlerine rehber oluyor; örgütlenme ve mücadeleyi yürütme biçimiyle, kadın varlığını güçlü bir şekilde ortaya koyuyor.

Geçirdiğimiz 25 Kasım, Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Günü'nde de kadınlar tüm dünyada dinci, muhafazakâr, anti demokratik, eril sistemlere karşı ses yükseltti. Kadına ve çocuğa yönelik şiddete karşı, tecrit, kayyum şiddeti, irade gaspına karşı mücadeleyi haykırdı.

Jin Jiyan Azadî felsefesiyle kadınların özgürlüğünün yolunu belirleyen Kürt Halk Önderi Abdullah Öcalan için "özgürlük", halklar için "onurlu barış" talep etti. Çünkü kadının özgürleşmesi toplumun da özgürleşmesi demektir. Kadın mücadelesi, erkek egemen sisteme, devletlere, eril zihniyetin aklına, tahakkümüne ve kadınları köleleştiren, gelenekselleştiren sömürü sistemine karşı yürüttüğü bir mücadele gerçeğidir. O sistemlerde kadınlar tüm duvarları yıkar, kendi dilini kurar, kendi yolunu bulur ve kendi örgütlenmesini sağlayarak kendi devrimini yaratır.

Kayyum, irade kırma aracı olarak devrede

Diğer yandan yükselen kadın direnişine karşı, Türkiye'de AKP-MHP iktidarı kadın mücadelesiyle bir ivme kazandırılan Eş Başkanlığı kayyumlar yoluyla hedefine koyuyor. Kayyum, iktidarın kadın düşmanlığı ve Kürt düşmanlığı üzerinden rejimin yok etme, sindirme, iradeyi kırma politikasının aracı olarak devreye giriyor. Siyaset yürüten kadın Eşbaşkanlar hedef gösterip kriminalize edilmeye çalışılıyor. Ancak iktidarın "kutsal aile" kavramı üzerinden toplumu şekillendirmeye çalıştığı sistem, kadın mücadelesi karşısında ahlaki ve politik olarak çöküyor ve tıkanıyor. Gelişen bu süreci kayyumlara karşı direnişin sürdüğü Êlih Belediye Eşbaşkanı Gülistan Sönük ile konuştuk.

Êlih'te yürütülen özel savaş politikalarıyla; bir yandan Hizbullah'ın desteklendiği, diğer yandan Hüda Par üzerinden dinci saiklerle kadınların muhafazakâr bir yapıya dönüştürülmeye çalışılması, fuhuş ve uyuşturucunun devreye konulması ile doğrudan kadın iradesi ve Eşbaşkanlık mı hedef alınıyor? Kayyum gaspında Êlih'in hedeflenmesinin özel bir nedeni var mı?

Êlih'in hedef alınmasının birçok sebebi var. Demokratik yerel yönetimler olarak bizim ilk kazandığımız yerdir. Edip Solmaz'ın katledilmesi, halk iradesinin yok edilmek istenmesi, aslında devlet işbirliği ile burada bir anlayışın inşa edilmesiydi. Bu hedef halen güncelliğini koruyor. Halkın iradesini kırıp kendi yaratmak istedikleri toplumu hortlatmak istiyorlar. Bu çabalar geçmişten günümüze kadar devam ediyor.

Kürtlerin iradesi geçmiş dönemden bugüne yok sayılmak istendi. Baskı, şiddet ve antidemokratik uygulamalarla seçimler sekteye uğratılmak istendi. Bugün olan şey nedir?

31 Mart'ta normal bir seçim süreci geçirmedik. Êlih, bütün özel savaş politikalarının merkezi haline getirildi. Burada bizim şahsımızda kadın iradesini yok etmek istediler, bizi parti olarak da ayrıştırmaya çalıştılar. Burada kadınların bir kenti yönetemeyeceğini, kadınların sadece dört duvar arasında, evin içinde olup erkeğe hizmet edebileceği ya da erkeğin yanındaki kişi olarak bir kadın profili yaratmak istediler. 31 Mart seçim sürecinde bunu yaparken, medyadan tutalım da kentin en işlek yerlerinin kullanılmasına kadar bütün olanakları kullandılar. Bize karşı ise ciddi tecrit söz konusuydu. Seçim çalışmalarımızı sabote ederek hiçbir alanı kullanmamıza izin vermediler. Bütün bunlarla, kadın şahsında partimizin başarısız kılınması hedefleniyordu.

Biz karanlık döneme geri dönmeyeceğiz. Êlih, '90'lı yılların ve 2000'lerin başında kadın intiharları ve kadına şiddet ile anılan bir kent... Onlar tekrar bizi o noktaya çekmeye çalışıyorlar ama bizler, Kürt özgürlük mücadelesi sayesinde kadın özgürlüğünün önemini; bunun aslında toplumun özgürlüğü olduğunu bilen bir yerdeyiz ve bilen bir kentiz. Aynı zamanda Jin Jiyan Azadî felsefesinin topluma nasıl öncülük edebileceğini pratikte görmüş bir halkız.

31 Mart seçimlerinde Êlih halkı Türkiye'nin en yüksek oy oranıyla belediyesini seçti ve yaratılmak istenen kadın iradesini kırmak isteyen politikalara karşı çok güçlü bir cevap verdi. Rejimi korkutan da bu irade mi?

Kürt halkı, "Ben, Jin Jiyan Azadî felsefesinin arkasındayım, bu felsefe benim öncümdür" dedi. Bu kadar muazzam bir sonuç karşısında, elbette kenti ve toplumu karanlığa sürüklemek isteyen, kadınları çözümsüz bir ortama mahkûm etmek isteyen bu güçler hedeflerine ulaşmak için saldırılarına devam edeceklerdi. Êlih'in kayyum atanan şehirlerin başında gelmesinin bir sebebi de bu seçim süreci. Hatta öncesinde Süleyman Soylu, "bizim attığımız adımlar, on yıl sonra sonucunu görecektir" diye bir açıklama yapmıştı. Tam da bu hedeflerine ulaşmak için seçimde kazanamadıklarını ve başaramadıklarını kayyumlar atayarak yapmak istiyorlar. Kayyum atamaları aynı zamanda kadınları çözümsüz bırakma mekanizmalarıdır. Kadınların sorunlarını çözen, kadınların dört duvar arasından çıkmasına vesile olan kurumların kapatılmasıdır. Batman'ın özel olarak seçilmesi biraz da bundandır. Bizim Eşbaşkanlık sistemimiz var, ona yönelik bir saldırı bu. Batman 1955'ten bu yana belediyesi olan bir kent. İlk defa resmi anlamda bir kadın, belediye eşbaşkanı olarak seçiliyor. Kadın iradesiyle kentteki hava değişti... Biz alanlardayız; çocukların, gençlerin, kadınların muazzam bir ilgisi var. Çünkü kendinden görüyor, daha rahat ilişki kuruyorlar. Etrafında bir erkek ordusu yok, etrafında silahlı insanlar yok. Bu kadınlara ve çocuklara da bir güvendir. Bu yüzden kadınlar onların hedefi oldu ve kadınlara, "biz sizin bu kentlerde rahat rahat yürümenize izin vermeyeceğiz, kendinizi güvende hissetmenize izin vermeyeceğiz" mesajı verilmek istendi. Batman'ın seçilmesi bunlardan kaynaklı diyebiliriz.

Kayyumların atanmasından sonra sokaklarda maskeli kişiler '90'ları aratmayacak bir saldırıda bulundular, gözler önünde gazetecileri yerde sürükleyerek gözaltına almaya çalıştılar. Kimdi onlar? Nasıl bir şiddet uyguladılar?

Kaçırma yöntemlerinde kimliklerini açığa çıkarmıyorlar. Zaten kentin birçok yerinde, özelikle direnişin olduğu meydanlarda ve etrafında, sivil kıyafetlerle, başlarında bir şapka, yüzlerinde cerrahi maskeyle halkın içerisinde sinsice dolaşıyorlar. Gözüne kestirdiklerini ve özellikle de bütün bu şiddeti açığa çıkaran ve görünür kılan özgür basın çalışanlarını korsanvari yöntemlerle kaçırmaya çalışıyorlar ve şiddet uyguluyorlar. Sokak aralarında görüntü çekilmeyeceğini anladıkları yerde bu yöntemi kullanıyorlar ve hep kullandılar. Resmi bir gözaltı kararı olmamasına rağmen insanları bu şekilde tehditle ve şiddet uygulayarak götürüyorlar. Amaçlarının hem ajanlık dayatması hem de gençleri korkutma olduğunu söyleyebiliriz. Tabii sonrasında milletvekili arkadaşlarımızın ısrarla sorması üzerine İçişleri Bakanlığı bunların kendi çalışanları ve polis olduğunu itiraf etmek zorunda kaldı. Bu kadar üzerinde durulmasaydı üstü örtülecekti. Belki de daha kötü bir tablo ile karşı karşıya kalacaktık.

Kayyum gaspı ve yöneltilen saldırılara karşı bundan sonra Êlih halkı ve kadınlar olarak nasıl bir yol ve yöntem belirleyeceksiniz?

Kürt sorununun demokratik yollardan çözülmesi için bu mücadele ve direnişi sürdüreceğiz. Kadın iradesine karşı olanlara, kadın kazanımlarını sekteye uğratmaya çalışanlara, kadın kazanımlarına müdahale edenlere karşı direneceğiz. Bütün bu saldırılara karşı kadınlar çok daha güçlü.

Kadınlar her alanda etrafını örüyor, örgütlüyor ve örgütlemeye de devam edecek. Bütün bu saldırılar, kayyumun atanması biz kadınların mücadele gerekçesidir. Bundan yılmadan, yan yana durarak, mücadeleyi büyüterek, şiddete, erkek devlet aklına, yürütülen savaş politikalarına, tecride karşı kendi öz savunmamızı oluşturarak mücadelemizi sürdüreceğiz. Mücadelemizi birbirimize daha iyi anlatacağız. Kendi yolumuzun taşlarını döşemeye devam edeceğiz.

‘Erkek-Devlet Şiddetine Karşı Jin, Jiyan, Azadî’, ‘Hayatı İstiyoruz’ ve ‘Mücadelemiz Birbirimiz İçin’ sloganları önümüzdeki yıla yön verecek gibi görünüyor.

“… cadı avı kadınlara karşı açılmış bir savaştı; bu onları alçaltmayı, şeytanlaştırmayı ve toplumsal güçlerini ellerinden almayı amaçlayan planlı bir girişimdi. Aynı sırada, cadıların yok olduğu işkence odalarında ve kazıklarda, burjuva kadınlık ve eve bağlılık idealleri şekillendiriliyordu. … cadı avının hedef aldığı pratikler ile aynı yıllarda aile hayatını, cinselliği ve mülkiyet ilişkilerini düzenlemek üzere yürürlüğe sokulan yeni kanunların yasakladığı pratikler arasında devamlılık vardır…” [1]

Jin Jiyan Azadî

● **Zeynep Atlı**

Bu yazıda, tüm hazırlığımı altüst edip söze JİN, JİYAN, AZADÎ cümlesiyle başlamaktan başkası gelmez elimden. Çünkü sonunda bunu da gördük: Diyarbakır Valiliği tam 25 Kasım öncesi “Jin, Jiyan, Azadî” sloganını yasakladı, polisin de sloganın atılmasını engellemek için yaptığı anonslar ibret vericiydi: “Örgütsel terminolojiyi normalleştirmenize izin verilmeyecek”; “örgütsel terminolojiye müzahir olmak istemeyenler grubun içinden ayrılsın!”

Oysa onların afişte, pankartta, sloganda, yaşamda kriminalize etmeye çalıştığı “Jin, Jiyan, Azadî” sadece Kürdistanlı kadınlar için değil, Türkiyeli feminist hareket ve kadın hareketinin büyük çoğunluğu, Ortadoğu, Asya, Afrika, Avrupa ve Amerikalar’daki dünya feminist ve kadın mücadeleleri açısından yaşamlarımızın anlamını, bizleri harekete geçiren ruhu, özlemi, hayali ifade eden ortak mücadele gerekçesi. Yasaklanarak engellenmeye çalışılan tam da özgürlükteki ortaklaşma, bu ortaklaşmanın yarattığı coşku ve ilham.

Narin’in katledilmesi sonrasında yapılan ortak, büyük kadın yürüyüşlerinde Kürtçe olan her şeye karşı ses yükseltmesiyle bilinen bir grubun tam Valilik genelgesindeki gerekçelerle sloganı protesto ederek yürüyüşü terk etmesiyle başlayan operasyon, yetkililerin erkekliğin aileden devlete her seviyedeki en bilindik yöntemine (ve şiddet aracına) başvurarak sloganı yasaklamasıyla sonuçlandı. Yürüyüşün çağrıcısı olan ve daha çok yasalar üzerine yoğunlaşan geniş Çeperli platformun, bu platformun genişliğini sürdürebilmek adına bir daha yürüyüş türü işlerle uğraşmama, kendini yasalara ilişkin düzenlemelerle sınırlama kararı aldığını daha sonra öğrendik. [2]

Bütüncül saldırılara karşı bütüncül hat

Her bakımdan çok yönlü, çok hareketli bir değişme/değişmeme süreci içindeyiz. Bu düz, önceden belirlenebilir, öngörülebilir, iki doğrultuda ilerleyen bir süreç değil. Sıçramalı, düşmeli, eklemlenmeli, kopuşlu, çoklu boyutlu, çoklu doğrultulu, kelebek etkisi yaratan bir süreç. Saldırılar da kazanımlar da ne tek yönlü ne de tek boyutlu.

Böyle bir dönemde en büyük risklerden biri tek tek olaylara, parçalı tepkiler verme döngüsü içinde sıkışıp kalmak. Saldırılar arasındaki ilişkiyi, erkek egemen sistemin kadınlara her alanda, her boyutta sistematik saldırı halinde olduğunu ya gözden kaçırmak ya da bilmek ama bu bilgiyi sistemli, bütünlüklü, çözüme dönük hamlelere dönüştür(e)memek. Bir yandan sürekli eylem ve protesto, itiraz halinde olmak ama sonucun nasıl alınacağına dair bir ufuksuzluk, belirsizlik… Hem resmin bütününü gören, bütüncül bir strateji hattında ilerleme anlamında bütünlüklü hem de feminist ve kadın hareketlerinin ayrı ayrı mücadelelerinin belirli ana hatlarda ortaklaşarak koordineli bir şekilde yürütülebilmesi anlamında. Çünkü erkek egemen saldırı topyekûn. Varoluşumuz saldırı altında. Her alanda ama bütüncül bir hattı esas alarak mücadele etmek. Sadece saldırıya karşı değil, kendi yaşam alanını, ilişkiler ağını, düzenini kurmak için mücadele etmek. Biz ne istiyoruz sorusunu ve cevabını hep akılda tutmak. Ve her şeyi o teraziye vurmak.

AKP politikaları

Erkek egemen iktidarın saldırısı topyekûn derken kastımız çok yönlü kuşatma, şiddet yoluyla erkeğe tabi kılma, özgürleşme ve kendini geliştirme olanaklarını yok etme, kapatma politikalarıdır. Eve kapatma, aileye kapatma, bakım emeğini kadına yıkma, varoluş alanını sınırlama, yoksullaştırma, toplumla, ev dışıyla ilişkisini kısıtlama politikasıdır. Belediyelere kayyum atayarak yerellerde kadınları toplumsal yaşamdan dışlama, kazanımlarını ortadan kaldırma, alabileceği destekten, başvurabileceği yerlerden, yararlanabileceği olanaklardan yoksun bırakma politikasıdır. Eşbaşkanlık sisteminin tasfiyesi kadınları güçsüzleştirme, kendi yaşam alanı üzerinde söz ve karar sahibi olmasının engelleme politikasıdır. Tanık olduğumuz ücretsiz belediye kreşlerinin yasaklanması, kadınların ev dışında çalışma olanağını ortadan kaldırma, çocukları olanaklardan yoksun bırakma politikasıdır. Fiziksel şiddet, taciz karşısındaki cezasızlık politikalarıdır. Cezasızlık politikalarıyla cesaretlendirilen erkek şiddetinin kadınları katletme konusunda iyice pervasızlaşmasıdır.

İktidarın saldırı politikalarının bir cephesi de hukuk. Kadın kazanımları yasalar yoluyla da ortadan kaldırılıyor. İstanbul Sözleşmesi iptal ediliyor. Yapılan değişiklikle taciz ve cinsel istismar suçlarında somut kanıt aranmaya başlıyor. 6284 sayılı yasa aileye zarar verdiği gerekçesiyle defalarca tartışmaya açılıyor. Tekrar tekrar gündeme getirilen nafakayı kaldırma, Medeni Kanunu yeniden yazma, evlenme yaşını küçültme adı altında çocuk istismarını yasallaştırma tartışmaları bu saldırıların parçasıdır. Hak mücadelesi, özgürlük ve eşitlik mücadelesi veren kadınlara yönelik davalar, yargılamalar, cezalar bitmek bilmiyor. Kadın kurumlarının kapatılması, örgütlenmelerin dağıtılması, özgürlük potansiyeli taşıyan her adımın, girişimin, gösterinin kriminalize edilmesi kadınların varlığına, özgürlük eğilimine saldırıdır. Kapatma rejimi, kapatarak kontrol altına alma. Yasakçılık. Düşünceyi, düşü, hukuku, yaşamı, ruhu kapatma. Vardığı son nokta da ‘Jin, Jiyan, Azadî’ sloganına yani kadınların kendi olma haline ve özgürlük hedefine yasak koymak oldu.

AKP-MHP rejiminin Kürtler, kadınlar ve tüm toplum üzerinde şiddet ve yasaklar yoluyla tahakküm kurma politikasının yarattığı şiddet sarmalı aileden sokağa, mahalleden iş yerine, eğitimden sağlığa, trafikten markete her yeri, bütün toplumu sarmış durumda. Son olarak artarda toplumun üzerine yığılıveren dehşet verici katliamlar ve Rojin’in hâlâ aydınlatılmayan ölümü ahlaki ve vicdani çöküşün, çürümenin boyutlarını ortaya koydu. Narin, Rojin, İkbal, Ayşenur, Sıla bebek, bir özel hastanede çıkar çetelerinin öldürdüğü /ölümüne neden olduğu onlarca yeni doğan bebek, bir gecekonduda elektrik sobası devrilince yanarak ölen beş çocuk. Ve her gün devam eden kadın cinayetleri. 2024’ün ilk on ayında çok büyük kısmı eşleri veya sevgilileri tarafından katledilen 400’ü aşkın kadın, sadece Ekim ayında öldürülen 48 kadın…

Narin’in öldürülmesi, Rojin’in kaybolması ve ölüm sebebinin açıklanmaması Amed, Wan, İstanbul başta olmak üzere birçok kentte güçlü yürüyüşlerle protesto edildi.

Kadın hareketlerinin hattı

2024’te sistemli saldırılar karşısında, kayyım talanın ve tahribatına son vermek, yerellerde kadınlara ve topluma nefes alma, kendini yeniden kurma alanı açmak için yerel seçimlere var gücüyle yüklenen Kürt kadın hareketi öncülüğünde zorlu bir mücadeleyle yerel yönetimler geri alındı. Bu, kadın hareketi için önemli bir başarı, kadınlar açısından da önemli bir kazanımdı.

Bu yıl “Kadına Yönelik Şiddetle Mücadelede Yerel Yönetimlerin Yerini Tekrar Düşünmek” başlığıyla toplanan Sığınaklar Kurultayı da yerel yönetim ve kayyum deneyimlerinin, çözümlerin ve taleplerin tartışıldığı bir diğer verimli buluşmaydı. Tam da Kurultay sırasında belediyelere atanan kayyumlara karşı kadınlar açıklama yaptılar ve hemen heyetler oluşturarak kayyum atanan kentlere gidişler örgütlediler. Deneyim ve bilgi aktarımları ve tartışmalar sonrasında kayyumların kadın kazanımlarına ve mücadelesine darbe olduğu katılımcıların kafasında çok netti.

İki başarılı buluşma

Kürt Kadın Hareketi’nin sorunlar etrafındaki tartışmaları ve mücadeleyi hem Türkiyeli feministler ve kadınlarla hem de dünya kadınlarıyla ortaklaştırma ve genişletme çalışmaları sonucunda iki başarılı buluşma gerçekleşti. Bunlardan ilki “Sessizlik Zinciri: Kadın Siyasi Mahpuslar Etrafındaki Duvarları Yıkmak” uluslararası konferansıydı, ikincisi ise “21. Yüzyılda Erkek Egemen Sisteme Karşı Mücadele Politikası ve Yöntemleri” başlıklı çalıştay. Farklı coğrafyalardaki kadınların deneyimleriyle buluşma ve ortak mücadele zeminlerini tartışma amacıyla düzenlenen konferans hedefine ulaştı ve ona yakın ülkeden katılan kadınlar, konferanstan hapishanedeki kadınların yaşadıklarına karşı mücadeleyi katılıma, genişlemeye açık bir ağ ile sürdürme kararlılığı ile ayrıldılar.

Üç sloganın rehberliğinde

Jineoloji dergisinin düzenlediği çalıştaya ise Kürt Kadın Hareketi’nin yanı sıra, Türkiye’de kadın özgürlük mücadelesine emek veren pek çok feminist, sosyalist kadın, grup, hareket katıldı. Çalıştayın tartışma başlıkları kadın/feminist mücadelenin temel konularını kapsıyordu: şiddetin değişen koşullarda yeniden tanımlanması; ırkçı, dinci, milliyetçi ve cinsiyetçi politikaların analizi; cinsiyetçiliğe karşı öz savunma; ortak mücadele yöntemlerinin teoride ve pratikte nasıl örüleceği; yükselen savaş politikalarına ve sağcılığa karşı kadınların özgürlük ve barış arayışının nasıl bir ortak mücadeleyi mümkün kıldığı. Bu başlıklarda daha fazla derinleşerek birlikte düşünme, tartışma ve çözüm üretme zeminini sürdürme arzusu çokça dile getirildi. Kısa vadeli dayanışma ilişkisinin ötesine geçen daha kalıcı ve sürekli zeminler ve Kürt Kadın Hareketi’nin dile getirdiği sistemli savunma ve inşa ihtiyacı üzerine birlikte düşünmeye ve konuşmaya devam etme konusunda fikir birliği oluştu.

Bu ana başlıklar ve erkek-egemenliğine karşı sokaklarda ve her alanda yürütülecek mücadelelerin birbiriyle konuşmasına olanak verecek kesişimsel alanları yaratarak çözüme yönelecek bir hat oluşturma motivasyonu, “Erkek-Devlet Şiddetine Karşı Jin, Jiyan, Azadî” ve “Mücadelemiz Birbirimiz İçin!”, “Biz Hayatı İstiyoruz” sloganları rehberliğinde önümüzdeki yıla yön verecek gibi görünüyor.

[1] Silvia Federici, Caliban ve Cadı, s. 264

[2] Şiddeti önlemeye dair yasal düzenlemelerle uğraşan kadınların, o grupla, bu protesto ve yasaklamanın neden ve nasıl şiddet olduğuna dair, Kürtçeyi duymayı bile reddetmelerinin nasıl kadına yönelik şiddet olduğuna dair konuşmaları kadın mücadelesi açısından daha hayırlı olurdu.

Kadın bilgeliğinin sırrına ermek

Malda yoldaş 4 Mayıs 2019'da Hol yolunda DAİŞ çeteleri tarafından yola döşenen mayınla katledildiğinde Hesekê Jineolojî Araştırmaları Merkezi çalışmalarını yürütmekteydi. Jineolojî Akademisi'nin ilk şehidi olarak Kürdistan devrim şehitleri arasında yerini aldı.

Kuzey ve Doğu Suriye Jineolojî Akademisi 25-26 Eylül 2024 tarihlerinde ikinci konferansını gerçekleştirdi. Konferans Malda Kûsa ve Nagihan Zilan Akarsel yoldaşlara, onlar şahsında tüm kadın devrim şehitlerine atfedildi. Malda Kûsa genç bir kadın olarak özgürlük umutlarını, özlemlerini yüklenerek kadın özgürlük devriminin başarıya ulaşacağına yürekten inananlardandı. Özgür kadın kimliğini oluşturmanın, varlık ve özgürlük mücadelesinde yol almanın keşfine koyulmuştu. Kadın devrimi ve Jineolojî çalışmalarında yaşayan ve bize güç veren öncülerimiz olarak yolumuzu aydınlatıyor, yönümüz oluyorlar.

Hêja Zerya

Rojava kadın devriminde toplumsal inşa ile öz savunma mücadelesi bir arada yürümekte, özgür zihniyet dünyasının gelişiminde Jineolojî önemli bir yer tutmaktadır. Malda'lar özgür zihniyet ve toplumsal inşanın öncüleri olarak bu tarihte önemli bir yere sahip. Yoldaşlarından biri, "Bir gün tarih sizi Rojava kadın devriminin bilim kadınları olarak yazacak, dediğimizde heyecana kapılıyordu. Bilim kadını olma yolunda ilerlemenin hissi ve duygusu, Jineolojî sizinle tanınacak, ilk adımlarını atanlar, tarihini yazanlar siz olacaksınız dendiğinde çok mutlu oluyorlardı" diyor.

Yaşamları gibi hayalleri de değişti

Kadınlar için evlilik hayalinden çok bilim kadını olma, beyin ve yüreklerinin böyle şekillenmesi yeni bir durum, büyük bir devrimdir. Çünkü toplumda kadınlar özgürlük felsefesi ile xwebûn-kendi olma hayali ile yetiştirilmiyor. Bilim kadını, bilge kadın, iradeli ve güçlü olmak hayallerini süsleyen ve kendine rol ve misyon biçen bir yürek güzelliği, fikir zenginliği, yaşamda özgürlük idi. Tıpkı Hevrin, Zehra, Hind, Sena, Zeynep, Yusra gibi nicelerinin kadın devrimine, bilimine, özgür yaşama adanan ömürleri gibi. Beynini ve yüreğini insanlıkla, iyilik ve güzellikle doldurarak bunun etik-estetik değerlerini yaratmaya koyulanlardı.

Jineolojî Akademisi'nin ilk şehidi

Malda yoldaş 4 Mayıs 2019'da Hol yolunda DAİŞ çeteleri tarafından yola döşenen mayınla katledildiğinde Hesekê Jineolojî Araştırmaları Merkezi çalışmalarını yürütmekteydi. Jineolojî Akademisi'nin ilk şehidi olarak Kürdistan devrim şehitleri arasında yerini aldı. On binlerce devrim şehidinin emeği, özlemi ve umudu, Kürdistan özgürlük devrimi ve kadın kurtuluş adımlarını anlamlandırma arayışı içinde kendi anlamına kavuşan ve kendini anlamlandıran genç kadın kimliği olarak tarihe geçti.

Jineolojî çalışmalarına gelmeden önce Mezopotamya Akademisi'nde bir yıl tarih bölümünde eğitim görmüştü. Gençliğin canlılığını, coşkusunu tarih ve topluma taşıma arzusu O'nu Jineolojî ile buluşturdu. Kongra Star komünlerinden birinin küçük ve boş bir odasını oturacak, tartışacak, grup eğitimleri yapacak ve çalışmaları yürütecek bir düzene kavuşturmakla başladıkları Jineolojî çalışmalarını verdikleri eğitimlerle adım adım genişletirler. Bir, iki derken çalışma arkadaşları çoğalır, çalışmalar büyür. Tarih araştırmalarından kadın ve erkek doğasına, doğadan topluma, Kürdistan'dan dünyaya açılan bir özgürlük penceresi olma yoluna koyulurlar. İlk yılında kısıtlı imkanlarla Hesekê sokaklarını adım adım dolaşarak komünlere, meclislere Jineolojî seminerleri verirler.

Sosyolojik, kültürel araştırmaları, akademi ve kurum eğitimleri ile giderek yayılan ve toplumsallaşan bir süreç yaşanır. Kadın ve karma eğitimlerle, demokratik ulus boyutları, kadın konfederal sistemi ve demokratik özerk sistemin inşa çalışmalarına Jineolojî ile derinlik kazandırırlar. Sara, Rojbîn ve Ronahî yoldaşların katlediliş yıldönümünde onların anısına cevap olmak için 8 Ocak 2019'da Hesekê Jineolojî Araştırmaları Merkezi'ni açarlar. Büyük bir coşku, sevgi, emek ve sorumlulukla yoğrulan bir süreçtir. Açılışa bu coşku ve moralle, tarihsel anlam yükleyerek hazırlanır ve gerçekleştirirler. Açılış konuşmasını büyük bir heyecanla gerçekleştiren Malda yoldaş erkek egemen zihniyet ve sistemden kopuşun özgür düşünce ve irade ile geliştiğini, Jineolojî çalışmaları ile kadın devriminin temellerini sağlamlaştırma iddialarını ortaya koyar.

20'li yaşlarda bilgeliğe yolculuk

20'li yaşlarda devrimin, örgütlülüğün hassasiyetini omuzlayan Malda yoldaş için Jineolojî çalışmaları yeni bir başlangıç anlamına gelir. Jineolojî çalışmalarına coşku ile katılır, bilincini derinleştirir, ciddi bir değişim yaşar. Kendine, tarihe ve topluma yolculukta yol ve yöntem bulmanın, bilmenin arayışına koyulur. Cins bilinci, sevgisi gelişir, derinleşir, özgür kadın hakikatiyle buluşarak ilerler. Güçlenir, güzelleşir, sadeleşir, mücadeleci kişilik kazanır ve kadın bilgeliğinin sırrına ermek ister.

Bir çalışma arkadaşı; "Jineolojî çalışmalarına geldikten sonra gücünü gördü, özgüvensiz biri değildi" diyor. Demokratik ulus boyutlarına ait akademilerden askeri akademilere, birliklere verdiği eğitimler onda güçlü bir duruş, güven geliştirir. Yüzlerce erkeğin karşısına çıkma, eğitme, sorularına ve sorunlarına cevap olma bu gencecik yürek ve beyin için bambaşka bir şeydir.

Malda adına Xwebûn Kampları

İlk erkek eğitimine hazırlanırken 'nasıl eğitim vereceğiz' diye korku ve ürkeklik yaşar, ama bunu bir sınav olarak görür, "Kendimizi ispatlayacağız" der ve eğitime giderler. Malda ve arkadaşları, o eğitimlerde ilk kez bu düzeyde egemen erkek aklıyla karşı karşıya gelirler, ürkerler, ama erkeğin kadının eğitimli, bilinçli yanına saygı duyduğunu da görerek kendilerine güvenleri gelişir, özgürlük duygusuna yakınlaşmayı somut olarak yaşarlar. Arap ve Kürt erkeklere ders verir ve dersleri beğenilir.

Hol'den Şeddade'ye, Qamişlo'dan Serekanê'ye gidiş gelişler, eğitim ve örgütlenme çalışmaları içinde hem kadın hem toplum gerçeğini tanıdıkça açılır, akışkan bir kişilik kazanır Malda. Jinwar'da ilk Jineolojî genç kadın kampı yapıldığında kızkardeşini de alarak kampa katılır. Kızkardeşi tek-wan-docudur, hem eğitime katılır hem genç kadınlara tek-wan-do eğitimi verir. Şimdi o kamplar Malda Kûsa Jineolojî Xwebûn Kampları olarak devam etmekte. Malda çalışmalar içinde açılım sağladıkça, rahat ve doğal bir iletişim kurdukça bunu aile ortamına da taşır ve olumlu etkiler.

Pozitif enerjisi herkesi etkiliyordu

Aile fazla kapalı bir yapıya sahip değildir, babanın sınır çizen engeli yoktur. Ailede sevilen, değer verilen ve özen gösterilen biridir. Bu temelde herkesle ve her kesimle rahat ilişkilenen Malda yoldaş pratik çalışmalar içinde emekle özgürlük arasında doğal bir bağ kurar. Manevi yönünü özgürlük ahlakı ve felsefesi ile zenginleştirir, yürekten bir katılıma dönüştürür. Malda bilinci, duygusu, aklı gelişkin, insanlara, genç kadınlara ilgisi, sevgisi, merhameti yoğundur. İnsanları çok sever ve bu doğal sevgi hızla karşılığını bulur ve çabuk kaynaşırlar. Pozitif enerjisi gittiği her ortamda güçlü bir sinerji, güzel duygular yaratır. İnsanları anlama, kavratma çabası güçlüdür. Kürt, Arap ayrımı yapmadan demokratik ulus kültürü ve kişiliğinin gelişiminde doğal bir misyon üstlenir.

Kürdi geleneklere ilgisinin büyüklüğünden güç alarak popüler kültürün kişiliğini etkileyen yönlerine karşı mücadele eder.

Kürdistan kadın özgürlük devriminin karakteriyle örtüşen, özgürleşmekten zevk alan bir kadındı Malda. Bilinci, duygusu, aklı gelişkin, insanlara, genç kadınlara ilgisi, sevgisi, merhameti yoğundu. Pozitif enerjisi gittiği her ortamda güçlü bir sinerji yaratırdı.

Kuzey ve Doğu Suriye'nin birçok yerinde Malda Kûsa adına düzenlenen Jineolojî Xwebûn Kampları'nda çok sayıda genç kadın eğitim görüyor.

Bir yanı sıradan bir yanı kendini yeniden var etme mücadelesi içinde oluşum halinde bir kişiliktir. Etrafındaki negatif yaklaşımlardan değil kadın özgürlük devriminden, özgürleşen ve güzelleşen kadın gerçeğinden etkilenmekteydi. Gelişebilecek, güçlü bir devrimciye, akademik kadroya dönüşebilecek potansiyele, ciddiyete ve duyarlılığa sahipti. Araştırma, eğitime ilgisi bilimsel, felsefik, ideolojik yönünü geliştirmesinde etkili oluyordu.

Genç kadın kimliğinin en canlı temsili

Resim çizmeyi sever, gününü ve geleceğini süsleyen hayallerini resmederdi.

Malda Can, yurtseverlik bilincinde yakaladığı derinlikle evrensel kadın kimliği ve mücadelesi ile de hızla bağ kurabilmekte, her kültürden, ulus ve inançtan kadına akabilmektedir. Rojava kadın devrimine katılan enternasyonalist arkadaşları çok severdi. Araştırma merkezi çalışmalarında yer alan enternasyonalist kadın arkadaşlarla güçlü dostluklar kurar, evinde ağırlamayı, birlikte olmayı, düşünce ve tecrübe paylaşımını önemserdi. Kadın devriminin evrensel karakterini genç kadın kimliği ile özdeşleştiren, kişilik zenginliğine dönüştüren esnek, anlamaya, tanımaya ve hızla bütünleşmeye açık bir karakteri vardı. Kürdistan kadın özgürlük devriminin karakteriyle örtüşen, gelişen, güçlenen ve özgürleşmekten zevk alan bir kadındı Malda.

O yaşta karşılaştığı haince saldırıyı anlamak ve anlamlandırmak, kültürel soykırım kıskacına karşı varlık ve özgürlük mücadelesini, insan kalmakta ısrarcı Kürt'ü ve kadını anlamaktan geçer. Direnen, özgür kadın kimliğinde ısrarla demokratik uygarlık nehrine hep akan kadın gerçeğini anlamlandırmaktan ve bu anlamda çoğalmaktan geçer. Malda Kûsa yoldaş ölümü sıradanlaştıran zamanları aşarak büyük özgürlük patlamalarına, yol aydınlığına, kadın rönesansının bilim kadınlığına dönüştüren geleneğin bir yıldızı oldu.

ABDULLAH ÖCALAN

Ulus devletin tapınağı: Okullar

Avrupa entelektüel devrimi şüphesiz köklü ve kapsamlıdır. Ancak kaynaklarını bahsettiğimiz devrim ve pırıltılardan aldığı tartışılmaz. Hemen belirtmeliyim ki, bu entelektüel devrimlerin tümünün sömürü ve iktidar tekelleriyle alakası yoktur. Tersine, bu tekeller yüzünden layıkıyla gelişmemeleri ve saptırılmaları, köreltilmeleri, daha çok da kendilerine bağlayıp sermaye haline getirmeleri söz konusudur. Avrupa büyük entelektüel devriminde bu gerçeklik daha açık ve çarpıcıdır. Kapitalist tekeller ve devlet tekelleri olarak mutlakıyet ve ulus-devlet sistemleri, entelektüel devrimi engellemek, saptırmak ve kendi iktidarlarına bağlamak için büyük uğraş vermişler, bunu başat işlerinden saymışlardır. Bu konuda büyük mücadeleler verilmiştir. Entelektüel bağımsızlıklarını, onurlarını kaybetmemek için, engizisyondan Fransız devrim mahkemelerine kadar iktidarların amansız zulmüne karşı direnmişler, yakılmayı göze alabilmişlerdir: Bruno, Erasmus, Galileo, Thomas Moore vb. gibi...

Bilgi birikimi değil bilgi hamallığı

19. ve 20. yüzyıllarda, toplumun her alanında ve birimlerinde olduğu gibi, entelektüel alan ve birimlerde de tekelci sermaye ve ulus-devletin hegemonyası güçlü yansıma buldu. Bilim, felsefe, sanat ve hatta din; iktidarlara, özellikle ulus-devlet yapılanmalarına büyük oranda entegre edildi. Her iki alandaki tekelcilik, entelektüel bağımsızlığa büyük darbe vurdu. Bağımlılık altındaki entelektüel ya bir entelektüel sermayedara ya da çoğunlukla üniversite ve diğer okul sistemlerinde bilgi hamallarına dönüştü. Her ulus-devletin yeni tapınağı, üniversiteler başta olmak üzere okul yapıları oldu. Yeni neslin beyni ve ruhu buralarda yıkanır; ulus-devlet tanrısına hiçbir dönemle kıyaslanmayacak denli tapınan kul-vatandaşlar haline getirilir. Haliyle her düzeydeki hocalar yeni rahip sınıfı konumundadır. Şüphesiz tek tek aydınlar, entelektüel haysiyetini koruyanlar vardır. Ama genel kuralı bozmayacak kadar istisnaidirler.

Bilim alanını suça ortak ettiler

Daha da önemlisi, Avrupa entelektüel devriminin içeriğindeki gelişmelerle ilgilidir. Önceki çağların din, bilim, felsefe ve sanatını öncelikle iyi özümsediklerini belirtmek gerekir. Kendi katkılarını bu özümsemeye dayandırdıkları açıktır. Kabul etmek gerekir ki, Avrupalı entelektüeller hakikate yaklaşmada büyük bir aşama kat ettiler. Metot ve uygulama olarak başarıları kesindir. Özellikle 'Birinci Doğa'ya (fizik, kimya, biyoloji, astronomi alanlarına) ilişkin başarıları bu yönlüdür. Fakat 'İkinci Doğa' olarak topluma ilişkin bilimsel, felsefi, sanatsal ve ahlaksal yaklaşımları için aynı hususu belirlemek mümkün değildir. Büyük ve anlamlı açıklamalar (manifestolar), bilimsel disiplinler, felsefi ekoller, sanatsal eğilimler ve etik öğretiler geliştirdiler. Fakat toplumun ahlaki ve politik karakterini koruyacak kadar başarılı olamadılar. Tersine, sermaye ve iktidar tekellerine bağlandıkça, ahlaki ve politik toplumun imhaya varana dek hedef haline getirilmesinde sadece yetmezlik, eksiklik ve yanlışlıklarla izah edilemeyecek denli suç ortaklığı ettiler. Entelektüel kriz işte böyle başladı.

Bilimsel devrimin göstergeleri

Şüphesiz yalnız toplum değil, çevrenin de imha hedefi haline gelmesinde entelektüel kesim sorumludur. Zaten küresel krizden müştereken sorumlu tutulmaları, krizin müşterek olmasından ötürüdür. Burada aydınlatılması gereken en önemli husus, entelektüel yenilginin, bozulmanın ve çarpıklaşmanın stratejik ve taktik olarak nasıl geliştiğidir. Özellikle toplumsal bilimler alanındaki büyük kargaşa, yenilgi ve ihanetin gelişmesinde neleri sorumlu tutmalıyız? Tümüyle bilimsel paradigmayla ilgili bir hastalık mı söz konusudur? En büyük payı bazı disiplinlerde mi aramak gerekir? Hastalık bünyesel midir, yoksa arızi midir? Tedavisi mümkün müdür? Tedavinin yol ve yöntemleri nasıl geliştirilmelidir? Yeni bilimsel devrim veya paradigmanın ana göstergeleri neler olabilir? Stratejik olarak nerelerden başlamalıyız? Ancak bunlar ve benzer sorulara özlü yanıtlarımız olursa, entelektüel krizden çıkış kadar, yeni paradigmatik ve bilimsel görevlerimizi belirleyebiliriz.

İktidarla bütünleşen bilim

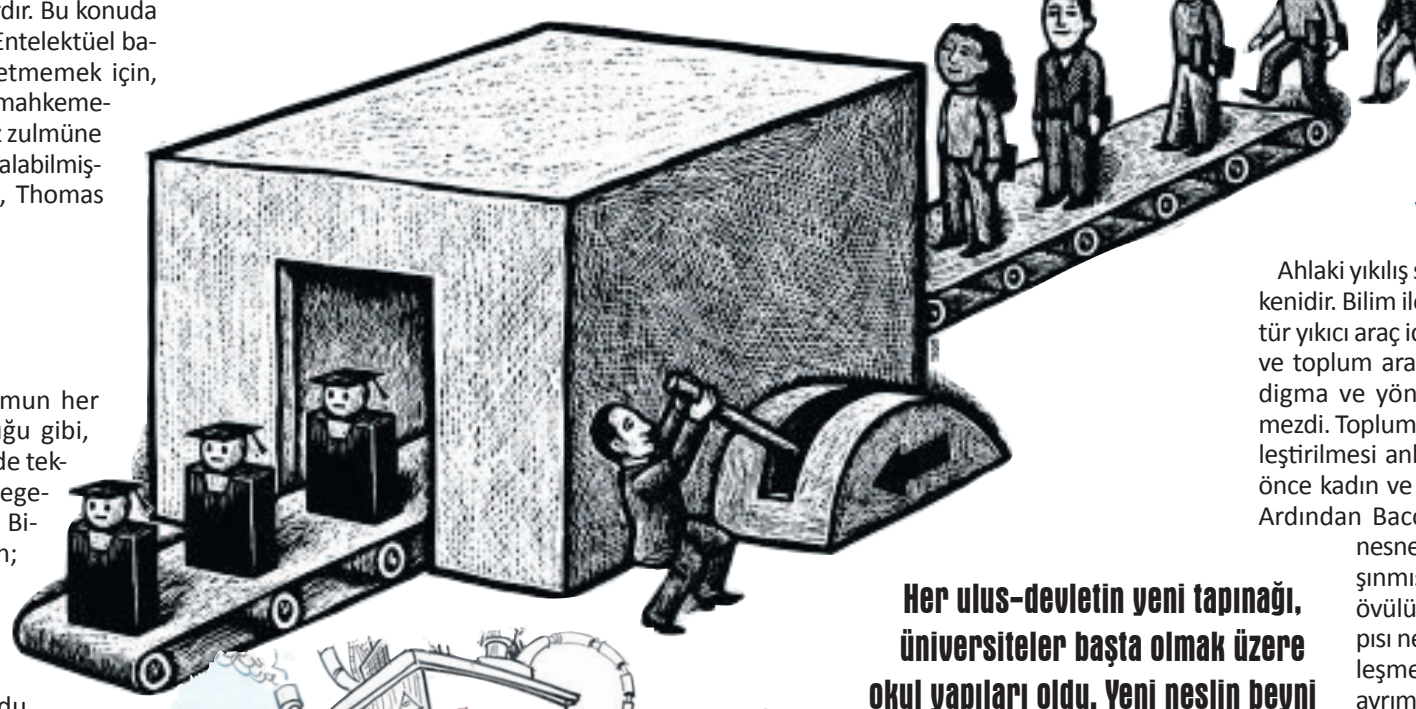

Avrupa uygarlık merkezli bilim krizi bünyeseldir. Uygarlığın başlangıç dönemlerindeki gelişmeleriyle ilgilidir. Bilimin tapınakta merkezileşmesi, iktidarla bütünleşmesi anlamına gelir. Bilimi toparlayan rahiplik zaten iktidarın en önemli ortağı konumundaydı. Halbuki neolitik dönemdeki bilimin yapısı farklıydı. Kadının bitkiler üzerindeki bilgisi belki de biyoloji ve tıbbın temeliydi. Ayrıca mevsim ve ay gözetlemeleri hesabı ortaya çıkarıyordu. Tarımköy topluluklarının bin yıllarca yaşam pratiklerinin büyük bir bilgi hazinesini ortaya çıkardığı rahatlıkla yorumlanabilir. Uygarlık dönemi bu bilgileri toparlayıp iktidarın parçası haline getirdi. Burada olumsuz anlamda niteliksel bir dönüşüm yaşanmıştır.

'Uygarlık'la yaşanan negatif dönüşüm

Uygarlık öncesi ve dönemindeki karşıt toplumlarda bilgi ve bilim, ahlaki ve politik toplumun parçasıydı. Toplumun hayati çıkarları gerektirmedikçe, bilimin başka türlü kullanılması mümkün değildi. Bilgi ve bilimin tek amacı toplumun varoluşunu sürdürmek, korumak ve beslemek olabilirdi. Başka amacı düşünülemezdi. Uygarlık bu durumu kökten değiştirdi. Bilgi ve bilim üzerinde tekelini kurarak toplumdan kopardı. Toplum bilgi ve bilim yoksunu kılınırken, iktidar ve devlet güçleri bilgi ve bilimle alabildiğine güçlendiler. Bilgi üretenleri ve taşıyanları hanedanlıklara ve saraylara bağlayarak tekellerini sağlamlaştırdılar. Böylelikle bilimin toplumdan, özellikle kadından köklü koparılışı, yaşam ve çevreyle bağının koparılışı anlamına da geliyordu. Aynı zamanda analitik zekânın duygusal zekâyla bağının köklü kopuşu ve aralarındaki mesafenin sürekli büyümesi de birlikte gelişiyordu.

Bilgi üreticileri toplumdan koptu

Bilimin toplumsal doğadaki anlamı tanrısallıktı. Toplum kendi doğasına ilişkin bilgi ve bilinç düzeyini kendi kimliğinin ifadesi olarak tanrısallaştırıyor, tanrısallıkla bir tutuyordu. Uygarlık bu konumu da değiştirdi. Bilim hanedan ve ortaklarına geçince, tanrısallık da konum değiştirdi. Artık topluma kulluk, tanrısal olmayanlar payesi biçilirken, hanedan ve yakın çevresi tanrı soylusu olarak mitolojiye ve dine geçirilmiş oldu. Tanrı-krallar, tanrı soylular böylesi bir sürecin ürünüydü. Bilim ve bilgi üreticilerinin ve taşıyıcılarının toplumla bağlarının koparılışı uygarlık çağları boyunca devam etti. Buna karşı direnen olduysa da, kolayca tasfiye edildiler. Bilgi ve bilim adeta bir kast oluşturdu. Avrupa uygarlığına gelince, özellikle kiliseyle krallığın çekişmesi ve yine manastırların kısmen özerk havası nedeniyle bilgi ve bilim üreticileri sınırlı bir bağımsız dönem yaşadılar. Yoğun iktidar savaşları araştırmalarına zarar vermeden daha kolay koruyucu bulmalarına fırsat sunuyordu. Rönesans, Reform ve Aydınlanma bu iktidar savaşlarının yol açtığı özerk ortamla yakından bağlantılıydı. Çin ve Osmanlı tarzı bir mutlakıyetin olmaması özerkliğe katkı sunuyordu. Sonuç, felsefesel ve bilimsel devrim oldu. Fakat bir yandan kapitalizmin hegemonik yükselişi, diğer yandan ulus-devletin oluşumu, 19. ve 20. yüzyılda bilim üzerinde sermaye ve iktidar tekelinin kurulmasını beraberinde getirdi. Bilim artık sermaye ve iktidarın ayrılmaz parçasıydı. Zaten uygarlık tarihi boyunca ahlaki ve politik toplumun aleyhine gelişen bu durum Avrupa modernitesiyle zirve yaptı.

Her ulus-devletin yeni tapınağı, üniversiteler başta olmak üzere okul yapıları oldu. Yeni neslin beyni ve ruhu buralarda yıkanır; ulus-devlet tanrısına hiçbir dönemle kıyaslanmayacak denli tapınan kul-vatandaşlar haline getirilir.

Bilime biçilen rol: Savaş araçları icadı!

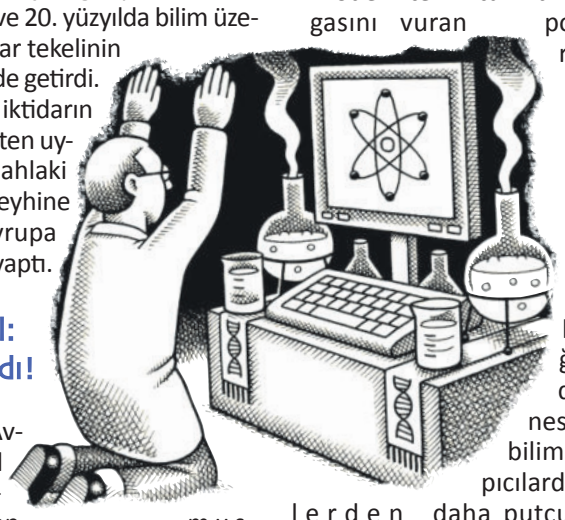

Demek oluyor ki, Avrupa merkezli bilimsel paradigmalar çok önceden toplumdan koptu-muşlardı. Bilgi ve bilimle uğraşanlar ağırlıklı olarak sermaye ve iktidar perspektifi içindeydiler. Ahlaki ve politik toplum çoktan gözden düşmüştü. Temel kaygısı ahlaki ve politik toplum olmayan bilim, artık sermayenin ve devletin hedeflerine kilitlenmekten başka bir uğraş alanı bulamazdı. Artık bilim iktidar ve sermaye üretirken, sermaye ve iktidar da bilimi kendine iyice mal ediyorlardı. Bilimin ahlak ve politikayla bağının sonuna kadar yıkılışı kapıyı ardına kadar savaşlara, çatışmalara, kavgalara, her tür istismara açıyordu. Nitekim Avrupa uygarlık tarihi aynı zamanda savaşların en yoğun olduğu tarih oldu. Bilime biçilen rol artık mükemmel ve zafer getirecek savaş araçları icadına yoğunlaşmaktı. Sonuç böylece nükleer silahlara kadar tırmandı. Ahlaki ve politik toplum kurallarının egemen olduğu bir toplumda değil nükleer silah, bir mantar tabanca silahı bile icat edilemezdi. Edilse bile en azından topluma karşı kullanılamazdı.

Araçsal bilim ve ahlaki çöküş

Ahlaki yıkılış savaşları en önemli başlangıç etkenidir. Bilim ile ahlak ilişkisinin kopuşu ise, her tür yıkıcı araç icadının temelidir. Bilim ile iktidar ve toplum arasındaki bu ilişkinin temel paradigma ve yönteme yansımaması düşünülemezdi. Toplumun devreden çıkarılması, nesneleştirilmesi anlamına da geliyordu. Tıpkı daha önce kadın ve kölelerin nesneleştirilmesi gibi. Ardından Bacon'la, Descartes'lerle başlayan nesne-özne ayrımları tüm bilimlere taşınmış oldu. Bilimde nesnel olma çok övülür. Hâlbuki en temel felaketin kapısı nesnelik-öznellik ayrımının keskinleşmesiyle açıldı. Ardından ben-öteki ayrımıyla derinleşti. Ardından birbirini yok eden diyalektik uçlara dönüştü. Bu ikilemler kesinlikle ahlaki ve politik toplumla sermaye ve iktidar ayrışmasının, çelişkisinin bir yansımasıdır. Doğanın, ardından kadın ve kölenin, en son tüm toplumun nesne konumuna indirgenmesi, bilimde halen kullanılan çok ünlü 'nesnellik kuralı' olarak karşımıza çıktı. Eskinin tanrı-kul ilişkisi, özne-nesne ilişkisine dönüştü.

Bu paradigmatik yaklaşımların bilim, özellikle toplumsal bilimler üzerinde etkisi yıkıcı olmuştur. Örneğin tamamen nesne olan fizik doğasını esas alan fizik bilimi, doğa üzerinde sınırsız deneyim ve tasarrufta bulunma özgürlüğüne sahip olduğuna inanır. Nükleer deneyimden her tür oto dinamikleri harekete geçirmeye kadar kendini özgür sayar. Bunu yaparken herhangi bir ahlaki endişe duymaz. Nesne doğa anlayışı maddenin sınırsız tasarrufunu doğurunca, sonuç atom bombasına kadar gider.

Tanrısal bilim araçsal bilime dönüşünce toplumla bağı kalmaz. İktidar ve sermayenin elinde azami kâr kanununa bağlı bir araçsallık kazanır. Görünüşte fizik tamamen tarafsız, nesnel doğayla ilgilenen bir bilimdir. Özünde ise iktidarın ve sermayenin temel güç kaynaklarından biri olduğu açıktır. Aksi halde fizik bilimi mevcut halini koruyamazdı. Olumsuz anlamda toplumkarşıtı bir güç durumuna dönüşümü öyle tarafsız nesnel bir bilim bulunmadığını göstermektedir. Fizik kanunları denilen güç ilişkileri de son tahlilde insan gücünün yansımalarından başka anlama gelmez.

Modernitenin tüm bilimsel yapısına damgasını vuran pozitivist felsefeyi yorumlayınca, uygarlık-iktidar-bilim ilişkisinin içyüzünü daha iyi açığa çıkarabiliriz. Pozitivist felsefenin kesin nesnel olgulardan yola çıktığını, bunun dışında hiçbir bilimsel yaklaşıma yer vermediğini biliyoruz. Yakından bakınca, nesnelerin ilişkisi olarak bilimin tüm eski puta tapıcılardan ve metafizik güçlerden daha putçu ve metafizikçi olduğu kavranacaktır.

Kürt Halk Önderi Abdullah Öcalan'ın 'Demokratik Toplum Manifestosu-Üçüncü Kitap, Özgürlük Sosyolojisi' adlı kitabından derlenmiştir.

Bersîva me têkoşîn e

Êrîşên li hemberî jinê ji roja ku mêr pergala xwe ya serdest ava kiriye dewam dikin. Kujer kes nînin, ev pergal û desthilatdariya dijberî jinê bi xwe ye. Yên li dijî xwedavendan ev pergala mêr bi rêxistin kirin, jinên weke Hypatia, Olympe de Gouge, Rosa Luxemburg kuştin û bi îdîaya ku pîravok in deh hezaran jin bi komkujiyan tine kirin xwedî heman hişmendiyê ne. Lê tevî van êrîşên dijwar û demdirêj, ji heyama xwedavendan heta îro berxwedana li dijî vê pergalê jî ranewestiya. Her êrîş sedemên têkoşînê zêde kirin û bi xwe re berxwedanên nû anîn. Di her demê de jinên ku li hemberî vê desthilatdariyê serî hildane, pêşengî kirine û berdelê wê her çibe jî dev ji azadiyê bernedane her hene.

Di sedsala 21'an de jî tevgera azadiyê ya jinên Kurdistanê bi biryardariyeke mezin vê têkoşînê dimeşîne. Ev 50 sal in li hemberî vê zilma dagirkeriyê şerekî dijwar dide. Jin ji bo vê xwe bi rêxistin kirin û artêşên jinan ava kirin. Her gava azadiyê bi jinên din û civakê re parvekirin. Mafê hemû jinan parastin. Berdelên giran dan, lê tevî hemû êrîşan asta têkoşîna xwe bilind kirin û di roja me ya îro de bi îdîaya ku vê sedsalê bikin ya jinê gavên xwe diavêjin.

Ji têkoşîna jinê ditirsin

Têkoşîn çavkaniya rûmetê, serketin û hemû xweşikbûnan e. Ji ber vê yekê ya herî zêde tirsê dixe dilê desthilatdaran têkoşîn û pêşengên wê ne. Lewma di dîroka Kurdistanê ya nêzîk de ji Besê û Zarife heta Leyla Qasim û Sarayan jinên pêşeng bûn qurbanê van êrîşan. Ji şehîda destpêkê ya artêşa jin Besê Anûş heta Berîtan (Gulnaz Karataş), Berîvan (Binevş Agal), Mizgîn (Gurbet Aydin) û şehîdên dawî yên tevgera azadiya jin, ev êrîş heta îro dewam dikin. Komkujiyên Parîsê û êrîşên li hemberî Sêvê, Hevrîn, Nagehan û Gulistanan jî bi heman hişmendiyê pêk hatin.

Ti carî serî netewandin

Her yek ji wan xwedî têkoşînek bê hempa û pêşengê pêvajoyek bê hempa yê dîrokê bûn. Lê ji bo vê meşa azadiyê bigihînin serketinê taybetmendiyê wan yê hevbeş jî hebûn. Ti carî serî netewandin û nexwestin kesek ji rêzê bin. Rojek ji jiyana bi azad berdelî bi sedan salên jiyaneke asayî dîtin. Pêşeng, zana, bê tirs û leheng bûn. Weke artêşekê bi hêz û bi bandor bûn. Li dijî hemû pîvanên paşverû yên serdestiya mêr serî hildan. Xizmetî berjewendiyên desthilatdariyê nekirin, şoreşgerên gelê xwe û mirovahiyê bûn. Ji jin û jiyanê hezkirin û azadiya civakê di azadiya jinan de dîtin. Di nav civakê de hêz û wêrekî çandin. Bi vê israra xwe derî li demeke nû, jiyaneke nû vekirin. Destanên lehengiyê nivîsandin.

Di hembêza çiyayan de mezin bû

Endama Konseya Rêveber a KCK Evîn Goyî (Emîne Kara) ku di 23'yê Kanûna 2022'an de tevî rêhevalên xwe Mîr Perwer (Mehmet Şirîn Aydin) û Abdurrahman Kizil li Parîsê hate qetilkirin jî yek ji van jinên pêşeng û xwedî van taybetmendiyan bû. Evîn Goyî jineke çiyayî ya Botanî bû. Li gundê Hîlalê yê navçeya Qilebanê ku bi sedan şoreşger mezin kirine hate dine. Çanda berxwedanê û jiyana nû ya gerîla li vir nas kir. Ji gerîlayan pir hez kir û hîn di zaroktiya xwe de nanê xwe bi wan re par ve kir. Dema ciwanên gund tevlî doza azadiyê bûn û ew jî xwest bibe yek ji wan gerîlayan. Xwest li cem wan, di êniyê wan de li dijî zilma dijmin şer bike. Temenê wê piçûk bû, lê li ber çavên wê şerekî dijwar hebû û weke hevalên xwe yên din ew jî dixwest di vê têkoşînê de cîh bigire. Di 1988'an de bû şervaneke vê dozê û hîn di ciwantiya xwe de berpirsyariyên mezin hilgirt. Di hembêza çiyayê Kurdistanê de di nav şer de mezin bû. Dibistana wê ya bi tenê, perwerdehiya wê ya herî demdirêj û mamosteya wê çiya bûn. Her tiştên jiyanê ji çiyayan, rêxistina xwe û rêhevalên xwe fêr bû. Li hemberî zilma dijmin fêrî têkoşînê û şer bû. Bi qasî ciwaniya xwe, şervantî û gerîlatî jî weke qonexeke asayî ya jiyanê dît. Mîna ku ji bo bibe gerîla hatibû dinê, ji bilî gerîlatiyê ti tişt xeyal nekiribû. Hêviyên wê, hezkirinên wê û heta xewnên wê, sînorê hemû cîhana wê gerîla û çiyayên bilind yê Kurdistanê bûn. Di salên herî dijwar yên têkoşînê û artêşbûnê de yek ji wan jinên ku bi ked û çelengiya xwe bingeha artêşbûna jin avêt jî Evîn Goyî bû. Ji hezaran şervanan re fermandartî kir û hemû tecrûbeyên xwe û mîrasê têkoşînê bi wan re par ve kir. Bi rihê civakbûnê û çanda Botanê mezin bû û hebûna xwe di vê doza xwe de dît. Evîndara wan çiyayan û gelê xwe bû. Bi vê evînê berê xwe dabû vê dozê. Jiyan bi vê evînê nas kiribû û bi vê mezin bûbû. Ew evîn ji her tiştî wirdetir bû. Çiyayên wê mezin kirin weke dayika xwe, rêhevalê xwe dît; bi her awayî hîs kir û weke bedeneke bi wan re bû yek. Li Başûr, Bakûr, Rojava û Rojhilatê Kurdistanê xebat meşand û ti sînor nas nekir. Dema DAIŞ´ê êrîş kir ji bo gelê xwe biparêze berê xwe da Rojava. Li vir di şer de birîndar bû û ji bo pirsgirêkên tendûristiyê ji neçarî ji welatê xwe dûr ket û derbasî Fransayê bû.

Dilnizmî, welatparêzî û fedakarî...

Evîn Goyî, li dûrî welat, li bajaran jî bi wî rihê gerîla xebat meşand û berê wê her tim li çiyayên Kurdistanê bû. Lê peyvên ku herî zêde Evîn Goyî û jiyana wê pênase bike dilnîzmî, welatparêzî û fedekarî ye. Cara dawî di bihara 2022'an de li Parîsê rastî vê bedewiya wê hatim. Piştî israra bi rojan di dawiyê de êdî qebûl kir ku derbarê artêşbûna jin û dîroka jinên Kurd de hevpeyvînekê bide. Di wê hevpeyvînê de jî ya derkete pêş dilnizmiya wê bû. Şahîdî li hemû qonaxên vê dîrokê kiribû, bi sedan şehîdên vê têkoşînê re jiyan par ve kiribû û ji malbata xwe bi qasî 60 şehîd hebûn. Lê weke yek ji pîvanê herî bingehîn yê şoreşgeriyê fêr bûbû ku ew bi xwe behsa xwe neke, di dewsa peyvan de bi keda xwe biaxive. Bi vê yekê di jiyanê, dilê hevalên xwe û gelê xwe de cîh bigire. Ji ber vê yekê gotinên wê bi cewher û kin, lê karê wê zêde û serketî bû. Tim bi vî awayî xwe anî ziman û gelek hat hezkirin. Ji bo kar bike ti carî erk û paye girîng nedît. Yeqîn dikir ku şervantiyeke baş ya vê şoreşê bingeha her serketinê ye û ji her tiştî bi nirxtir e. Lewma di wê hevpeyvînê de jî nikarîbû behsa xwe û jiyana xwe bike û pir zehmetî kişand. Peyva "ez" an "min" ji devê wê derneket. Bi hemû dilnizmî û sadebûna xwe ew 30 salên dûr û direj yên têkoşînê ku bi ked, lehengî û berxwedanê hunandibû weke jiyaneke hevbeş a çiya û hemû gerîlayên jin anî ziman. Ew wêneyê ku piştî komkujê di çalakiyan de ji aliyê jinan ve hate hildan, yê wê hevpeyvîna xwe ya dawî ye. Hêz û sadebûna wê di wî wênejî de jî xwe dide der. Weke çiyayekî qewîm û serbilind e. Ji xwe bawer e, bi hêvî ye û di çavên wê de biryardariya têkoşînê heye.

Ji bo kujerên cihê herî bi "ewle"

Li pêşiya me salvegera du komkujiyên Parîsê, salvegera du êş û hersên mezin hene û emê jî bi vê biryardariyê derkevin qadan. Komkujiyên ku li Fransayê pêk hatine tenê bi du komkujiyên Parîsê yên li dijî Kurdan sînordar nînin. Heta niha tevî endamên ETA, Tamîl, Rêxistina Rizgariya Filîstînê, Bask, Nûnerên Efrîkaya Başûr, muxalîfên rejîma Îranê, gelek reşkujiyên siyasî pêk hatin. Weke yên Parîsê lêpirsîna van jî bi dehan selan dewam kir û beyî ku werin ronîkirin û berpirsyar werin cezakirin ev doz girtin. Di van komkujiyan de xala hevbeş, hevkarî û bêdengiya Fransa ye. Sedema hemû komkujiyên li Fransayê jî ev bi xwe ye. Ev dihêle ku kujerên van komkujiyan ji bo van kiryarên qirêj Fransa hilbijêrin û vî welatî ji xwe re weke cihê herî bi "ewle" bibînin.

Çanda berxwedanê wê bijî

Di heman demê de ev êrîş, tirsa pêrgalê ya ji jinên têkoşer jî eşkere dike. Ji avakirina civakeke nû ya xwedî îrade û fikir ditirsin. Dijberên jinê, xwezayê û civakê ne. Berpirsyarê hemû xirabî, şer û kuştinan e. Ji bo desthilatdariya xwe ya qirêj û bi xwîn bidomînin civakeke azad naxwazin. Lewma komkujiyên li dijî jinan tenê li hemberî kesekê û bi awayekî fizîkî pêk nayên. Di şexsê wan de dixwazin biryardariya jinan ya azadiyê, hêvî, hêz û têkoşîna jinan tine bikin. Her komkujiyek li dijî jinan li dijî hemû jinên cîhanê û siberoja me ye. Her êrîşek li hemberî jinê li dijî zanîn, hêza têkoşîn û hebûna me ye. Em ji hevkarên van komkujiyan hêviya edaletê nakin. Em ê vê bi têkoşîna xwe bi dest bixin. Li hemberî van komkujiyan wê têkoşîna me jî hesap pirsîna me jî bê navber û demdirêj be. Çawa ku pêşengên vê têkoşînê her kêlî ji bo azadiyê ked dan, ji bo vî mîrasî bi şoreşa jinê tacîdar bikin em ê jî her tim li ser piyan bin û têkoşînê bilind bikin. Bersîva herî xurt, xwedî derketina bîranîna wan jî ev bi xwe ye. Em ê ne tenê li hemberî komkujiyên Parîsê, li dijî hemû komkujiyan têbikoşin. Soza me û tola me jî wê her têkoşîn, têkoşîn be. Ev rihê berxwedanê weke roja ku piştî şeva tarî di her berbangê de ji nû ve hilte wê her xwe nû bike. Bi hêz û vîna jinan wê her roj ji ya din ronîtir û xweştir be. Ev çanda berxwedanê wê her bijî û xwe bigihîne hemû nifşan. Berdel her çibe, ev têkoşîna azadiyê wê ti carî bi dawî nebe.

Evîn Goyî, li dûrî welat, li bajaran jî bi rihê gerîla xebat meşand û berê wê her tim li çiyayên Kurdistanê bû. Lê peyvên ku herî zêde Evîn Goyî û jiyana wê pênase bike dilnîzmî, welatparêzî û fedekarî ye.

Li hemberî van komkujiyan wê têkoşîna me jî hesap pirsîna me jî bê navber û demdirêj be. Em ê ne tenê li hemberî komkujiyên Parîsê, li dijî hemû komkujiyan têbikoşin.

Jin dikarin şerê cîhanê rawestînin

● Gulan Fehîm

Pergala modernîteya kapîtalîst dixwaze bi Şerê Cîhanê yê 3'yemîn xwe bi hêz bike û hebûna xwe bidomîne. Navenda şer Rojhilata Navîn e û bûyerên vî şerî bi lez rû didin. Ev şer roj bi roj bi hevsengiyên nû dewam dike. Îsraîl demek dirêje, xwe ji bo şer amade dike. Êrîşa Hamasê ku 7'ê Cotmehê bi destê Hamasê çêbû, ji bo xwe wekî firsend dît û ev li gorî berjewendiyên xwe bikaranî. Niha Îsraîl dixwaze Îranê bikişîne nava şer. Ev şer her diçe berfireh dibe û encamên vî şerî çawa bê ne diyar e.

Ji şerê cîhanê yê sêyemîn, herî zêde jin, zarok û jîngeh bandor dibin. Jiyanê û xwezayê bi her awayî tine dike. Ev şer li Rojhilata Navîn belav dibe û navenda wê Kurdistan e. Dewleta Tirk jî di vê pêvajoya şer de êrîşên li dijî Kurdan dijwar dike dike. Ya li hemberî gelê Kurd dimeşînê qirkirin e û di her pêvajoyê de vê bi rêbazên cûda didomîne. Êrîşên rû didin li hemberî hebûna gelê Kurd e û di nav xwe de xetereyên mezin dihewîne. Dixwazin Kurdan li her derê belav bikin. Lewma vî şerî kûr dikin. Lê pêwist e, şerê ku ev pergal ji bo berjewendiyên xwe dimeşîne û şerê ku gelên bindest ji bo bi têkoşîna azadî û wekheviyê dikin neyên tevlîhev kirin. Ev şerê ku pergal dimeşîne li dijî berjewendiya jin û gelan e û di encamê de ji bo maf û azadiya jinan ti tiştî bi xwe re nayene. Divê were zanîn ku têkoşîna esasî di navbera şaristaniya bi dewlet, modernîteya kapîtalîst û modernîteya demokratîk de ye. Di vê mijarê de tekoşîn kirin jî xwedî girîngiyek mezin e. Jin li dijî şerê cîhanê yê sêyem, di avakirina modernîteya demokratîk de weke eniyek esas rol dileyîze.

Hêzên hegemon ji bo berjewendiyên xwe biparêzin bi hewldanên mezin dixwazin Îranê tevlî vî şerî bikin. Îsraîl, hêzên Rojavayî û Tirkiye ji bo vê dixebitin. Îsraîl li Lubnanê, li Sûrî û Yemenê derbên giran li Îranê dixe, car car li nava Îranê bi xwe jî lê dixe ji bo wî bîne rewşe bersivdanê. Dibe ku ev şer derbasî Sûrî û Iraqê jî bibe. Dixwazin dest û lingên Îranê yên derve qut bikin. Rejîmê bi anîna ser kar a Pizîşkiyan re xwest peyamekê bide hem derve hem jî navxwe. Li derve hê encamên pêwist negirtine, li nav xwe jî zext, girtin, îşkence, sêdarekirin, bêkarî, hejarî roj bi roj zêde dibin. Îran dixwaze bi tirsa çêdike, gel bêdeng bike.

Jin li dijî zextan li ber xwe didin

Li milê din jî ji bo nîşan bide nerm û demokratîk e, li kabîneya Pizîşkiyan cih dan jinan. Cara yekê ye, kesek Kurd û Sunnî dibe cîgirê serokkomarê Îranê, kesek Belûc û Sûnnî dibe parêzgerê parêzgeha Sîstan Belûcistanê. Vê wekî rûpoşa xweparastinê bikartîne. Li hundirê Îranê krîzên kûr ên civakî, siyasî, aborî û hwd. tên jiyîn. Yek ji pirsgirêkên wekî girêka kor lê hatiye jî pirsgirêka jinê ye.

Têkoşîna jinên şoreşger, Îranê ber bi guhertinê ve dibe. Jin li hemberî zextên rejîmê her li berxwe dane. Jinan ji hemû serhildanan re pêşengî kirine. Ji ber hişmendî, bîrdozî û zexta dewletê, hemû civak, nexwasim jin krîza nasname dijî. Saziyên dewletê, dadwerî û hiqûq li gorî pîvanên mêr hatine avakirin. Newekhevî û bê edaletî kûr dibe. Jinên ku xwedî hêza fêhmkirin û têkoşînê ne vê hêza xwe ji bo guhertinê bikartînin. Di nava salê de jin tevî êriş, zext û rêbazên hişk eniya demokratîk her parastin.

Nikarin pêşî li têkoşîna jinan bigirin

Li Îranê tevî zagonên dewletê li nava malbatê jî li dijî jinê zextên dijwar hene. Nexasim li ser navê ol van zextan zêdetir dikin. Bi vê yekê jiyan û têkoşîna jinan zehmet dikin. Lê tevî vê jî, nikarin pêşî li têkoşîna jinan bigirin. Şoreşa "Jin Jiyan Azadî" rastiya vê tekoşînê nîşan dide. Sala duyemîn a şoreşê bi hemû hêza xwe û rengên cûda dewam dike. Her çendî dewleta Îranê hewil dide nîşan bide ku bandora vê şoreşê nemaye, bi temamî ji holê hatiye rakirin, berovajî vê em rojane bi vê têkoşînê rû bi rû tên. Li ser navê hîcaba îcbarî roj nîne ku êrişî jinan nekin. Bûyerên wekî Aho Deryayî, Arzû Xaverî, Aynûr Kerîmî û jinên din dijminahiya rejîma Îranê û tirsa wê ya li hemberî jinan nîşan dide. Aho Deryayî bi sekna xwe hêrsa hemû jinên berxwedêr raber kir. Li qadan jinên weke Aho têkoşînek radîkal dikin, di zîndanê de jinên pêşengên şoreşa "Jin Jiyan Azadî" li ber xwe didin.

Li zindan rihê berxwedanê xurt e

Dewleta Îranê zîndanan jî wekî cihê teslîm girtinê bikartîne. Bi rêbazên şerê taybet, derûnî, îşkenceya fizîkî, biryarên sêdarê, hewl dide berxwedana jinan bişkîne û ji têkoşînê dûr bixe. Lê zîndan bûne qada herî germ a tekoşîna li hemberî zihniyeta zayendperest. Werîşe Mûradî, Pexşan Ezîzî û Zeynep Celaliyan xetek bihêz a têkoşînê nîşan dan. Li zindanan rihê şoreşa "Jin Jiyan Azadî" bê çiqasî bi hêz e diyar dibe. Li meydanan roj nîne çalakiyên nerazîbûnê nebin. Li Rojhilatê Kurdistanê û Îranê sekna jinên têkoşer, eniya mûxalîf îfade dike. Jinên ciwan û bi gişti ciwan li hemû qadan xwedî sekna rexnegir û tekoşînê ne. Karker, mamoste, perêzer, siyasetmedar, rewşenbîr, rojnameger, bawermend û hwd. her roj bi rêbazên cuda di nav hewldana guhertina vê rejîmê de ne û çalakiyan li dardixin.

Çareserî pergala demokratîk e

Îranê eger di vê pêvajoya şerê cîhanê de di siyaseta xwe ya teng, hişk û dogma de îsrar bike, cûdahî û dewlemendiyan nas neke, wê di vê rewşa aloz de winda bike. Eger rê li demokrasiyê veke bi vê dewlemendiya mozaîk a gelan dikare ji Rojhilata Navîn re pêşengiyê bike û bibe modela çareseriyê. Civaka Îranê ji vê re vekiriye ku pêşengiya sîstema demokratîk bike. Bi taybetî jinên li Îranê û Rojhilatê Kurdistanê dijîn, xwedî vê potansiyelê ne ku rolek bihêz bileyîzin. Tevî zext, zilm, şîdetê jin li qadan, zîndanan û di nav civakê de pêşengiyê dikin. Ji hemû cîhanê re dibin mînak. Weke jinên Rojhilat û Îranê bi têkoşîna xwe em dikarin vî şerê cîhanê yê sêyemîn bi dawî bikin.

Tevî zext, zilm, şîdetê jin li qadan, zîndanan û di nav civakê de pêşengiyê dikin. Ji hemû cîhanê re dibin mînak. Weke jinên Rojhilat û Îranê bi têkoşîna xwe em dikarin vî şerê cîhanê yê sêyemîn bi dawî bikin.

Ev têkoşîn ti bendan nas nake

● Rûken Nexede

Di sedsala 21'ê de rêxistibûn, çalakî û têkoşîna jinê bi her awayî xurt bû, lê tevî vê yekê qirkirinên li dijî jinan dewam dikin. Lê di dîrokê de mêr serweriya xwe li ser dijberî û tûndiya jinê ava kiriye. Hişmendiya ku jinê weke kole, mêr jî weke zayenda serdest pênase dike, bîrdoziya destpêkê ya desthilatdariyê ye. Ji ber vê yekê pênaseya têgîna qirkirina jinê dide xuyakirin ku polîtîkayên qirkirina jinê ne takekesî yan jî îstîsnayî ne, polîtîk e. Bi vê re girêdayî di her pêvajoyê de dema jin têkoşîna maf û azadiyê dimeşîne rastî astengî û tundiya mêr jî tê. Ya îro bi destê pergala kapîtalîst, desthilatdarên netew dewletan tê kirin jî ev e. Ji ber li dijî berjewendiyên wan e ji têkoşîna jinê ditirsin û bi rêbazên cûda dixwazin pêşî lê bigirin.

Di her qadê de tundî heye

Her ku rêxistinbûna azadiya jinê pêş dikeve, nerazîbûn û êrîşên pargalê jî zêde dibin. Kuştin û qirkirinên jinan yên rû didin, di esasê xwe de encama tifaqa kevneşopiya baviksalarî, dewlet, kapîtalîzm û zilamê serdest e. Mekanîzmayên ku vî mafî dide mêran û tundiyê rewa dike, bingeha dewamkirina tundiyê ye. Di gava yekemîn de jin dibe koleya malê. Di ya duyemîn de jin dibe amûra zayendî. Ya sêyemîn keda jinê ji nedîtî ve tê, dest dideynin ser û mêtingeriya xwe dimeşinin. Ya çaremîn jî weke metayeke zirav tê bikaranîn. Di pergala kapîtalîst de amûra sereke ya bazirganî û kelûpelan jin e. Têkiliya ku jin tê de neyê pêşkêşkirin, qada ku jin bi vê armancê tê de neyê bikaranîne nîne.

Pergala qirkirina jinê

Di pergala serdest a mêr de, koletiya malê di têkiliyên zewacê yan jî di pratîkên hevjîniyê de tê birêxistinkirin. Bi vê yekê ev çerxa koledariyê bê navber xwe dubare dike. Di nava vê pergalê de ji temenê biçûk heta pîrbûnê statûya xwedîtiyê tê misogerkirin. Li gorî pîvanên vê pergalê jin ne xwedî wî mafî ye ku derbarê jiyana xwe de biryarên weke çûna dibistanê, kar, zewicandin, telaqkirin, li kû û bi kê re û çawa bijî bide. Di hemû mijaran de pergala desthilatdariya mêr biryarê dide û dema jin li dijî van pîvanan derbikeve rastî tundiyê te, an jî tê kuştin. Herî zêde jî ji aliyê xizmên xwe ve tê kuştin. Ji ber ku mêr naxwazin dev ji vê kolekirina pirr alî berdin. Berî demekê kuştina rojnamevan Mehsa Gulîstanî ya bi destê hevjînê xwe jî encama vê hişmendiyê ye. Ew pergala ku em jê re dibêjin çanda destavêtinê, di esasê xwe de jinan di nava xeleka tunekirinê ya mayînde de dihêle. Têgîna destavêtinê tenê bi tundiya zayendî re sînordar namîne. Esas divê di çarçoveya destavêtinê de rêbaza şikandina îradeyê, binpêkirina sînorên kes, civak, çand û baweriyê were nirxandin. Di vê nuqteyê de divê em têgîna qirkirina jinê ji tundiya fîzîkî û kuştinê zêdetir binirxînin.

Nikarin pêşî li vê têkoşînê bigirin

Rejîma Îranê jî dixwaze vê pergala qirkirina jinê mayînde bike. Rêbazên ku li hemberî jin û civakê dimeşîne, bi temamî li ser bingeha qirkirin û tunekirine ye. Cezayê darvekirinê jî xizmetî vê hişmendiyê dike. Li gorî daneyên fermî par herî kêm 384 kes hatin darvekirin û dibe ku hêjmara îsal wê vê jî derbas bike. Bi taybet jî piştî serhildanên "Jin, Jiyan, Azadî" ev weke kiryarekî rojane xiste dewre. Pirraniya kesên ku tên darvekirin Kurd û muxalîf in. Îsal jî li gelek jinan cezayê darvekirinê hate birrîn. Ji ber ku serhildanên "Jin, Jiyan, Azadî" tevî nerazîbûnên li hemberî polîtîkayên rejîmê, asta zanebûn û rêxistinbûna jinan jî bilind kir. Rejîma Îranê bi êriş û girtina jinên têkoşer dixwaze pêşî li azadiya hemû jinan û civakê bigire. Bi vê armancê zextên xwe yên li hemberî KJAR'ê jî zêde dike. Ji ber ku tevgera jinan KJAR û jinên weke Zeynep Celaliyan, Werîşe Mûradî û Pexşan Ezîzî ji bo hişyarkirin û zanekirina jinan dixebitin, jinan çalak dikin, bi rêxistin dikin, parastina jinê mîsoger dikin. Ev têkoşîna jinan ti astengiyan nas neke û berdelê wê giranbin jî wê dewam bike. Weke Jîna Emînî, wê tim li hemberî kiryarên rejîma Îranê serî netewînin. Mînaka vê ya dawî jî Aho Deryaeî ye. Aho careke din nîşan da ku jin wê van zextên rejîmê nas nekin. Lê Aho tenê yek kes nîne; tevgera jinê ya birêxistinkirî ye, hêza jinê ya di girtîgehê de ye, nasnameya siyasî ye û gotina 'ez ne namûsa ti kesî me, namûsa min azadiya min e' temsîl dike. Ew jin xwedî nasname ne û nasnameya wan jî yekîtî û birêxistinbûna wan e ku li her derê bi ideolojiya azadiya jinê têdikoşin û şer dikin. Navê wê jî KJAR e.

Rejîma sêdare ya Îranê lewma bi taybetî jî hemû jinên xwandekar ku hêza dînamîk a jinê pênase dike, kiriye armanca êrişên xwe. Ji ber ku di nerazîbûna wan de fikir û bîrdoziya jina azad û ya KJAR'ê dibîne. Lê Werîşe Mûradî û Pexşan Ezîzî jî di nameya xwe de careke din bê jin wê çawa bersîvê bidin van êrîşan destnîşan dikin: "Jin wê dîroka vî welatî diyar bikin û felsefeye "Jin, Jiyan, Azadî" li hemû cihanê belav bikin... Yên di rêya heqîqat û azadiyê de dimeşin, wateyeke cuda didin jiyan û mirinê. Em ne ji mirinê, ji jiyaneke kole û bê rûmet ditirsin.''

2024`an li Başûrê Kurdistan û Iraqê têkoşîna jinan

2024 ji bo jinên Kurd, Êzidî û gişti Iraqê saleke tijî têkoşîn, xebat û berxwedan bû. Di vê salê de jinan bi dehan çalakiyên hevpar, komxebat, konferans û karên hevbeş ji bo azadiya xwe kirin û karîn pêşî li biryarên zilaman ên derbarê xwe de bigirin.

Berîtan Zagros

2024 ji bo jinên Kurd, Êzidî û giştî Iraqê saleke tijî têkoşîn, xebat û berxwedan bû. Di vê salê de jinan bi dehan çalakiyên hevpar, komxebat, konferans û karên hevbeş ji bo azadiya xwe kirin û karîn pêşî li biryarên zilaman ên derbarê xwe de bigirin. Bi taybet hewldana xwe zêdetir di siyaset û rêveberiyê de dayîna nîşan, têkoşîna li dijî hewldanên guhertina 'Qanûna Rewşa Kesî', têkoşîna li hemberî tundiya li ser jinê û çalakiyên hevpar mohra xwe li salê xist. Ev rênîşaneke ji bo dema pêş e.

Têkoşîna azadiya jinên Kurdistanê çawa bandor li tevahî jinên Îranê kir û bû sedema, 'Şoreşa Jin Jiyan Azadî', li Iraqê bi vî awayî nebe jî hêdî hedî bandora xwe dide nîşan, jinan li dijî zêhniyeta mêrsalar û dijmin, tîne ba hev, wan di çarçoveya paradîgmaya Rêber Apo de rasterast an jî ne rasterast perwerde û zana dike. Bêgûman eger îro, li Iraqê jinên Kurd, Ereb û Êzidî li gel komên din ên etnîk û baweriyan di bin banekê de tên ba hev ev pêşketinek mezin e.

Li Iraqê qurbaniyên herî mezin ên êrişên DAIŞ'ê bêguman jin bûn. Tevî ku 10 sal li ser êrişên DAIŞ'ê, komkujî û hovîtiyên wê re derbas bûye, hîn jî bêhna DAIŞ'ê ji gelek deverên Iraqê tê. Yek ji wan bajarên ku herî zêde bêhna DAIŞ'ê jê tê Mûsil e. Lê Mûsil yek ji bajarên kevintirîn, otantîk û mozaîk a gelan e. Jinên vî bajarê bedew û qedîm, hîn jî dibin tirs û xofa DAIŞ'ê de jiyana xwe debar dikin. Bi taybet jinên Kurd, Şîe, Êzidî, Mesîhî, Feylî, Şebek û neteweyên din ev tirs hîn ji ser xwe ne avêtine û dibin siya vê tirsê de lingek wan li Mûsilê lingek jî li derveye. Gelek herêmên dikevin parelela 140 de jî di heman rewşê de dijîn. Li gelek bajarên Iraq û Kurdistanê, jin nikarin bêyî hevjîn, bira an babê xwe derkevin derve. Bazar û cihên qelebalix tenê ji bo çend saetan jinan qebûl dikin, bazar piranî mêr û leşker in. Lê helbet li Kurdistanê û bi taybet jî li Şengalê rewş cudaye. Li van bajarên ku bi taybet DAIŞ lê ji aliyê gerîlayên Apoyî ve hat têkbirin, rengê jinê geş e. Bi saya Tevgera Azadiyê jin îro bi azadî dikarin li her qadê bigerin. Lê heman tişt hîn jî nikare ji bo bajarên Kurdistanê yên Başûr ên wekî Xûrmatû, Celewla, Kerkûk, Mûsil û Xaneqînê bê gotin. Bi hinceta DAIŞ'ê niha ev bajar dibin siya çek û mêran de ye. Ne tenê di warê leşkerî de ji aliyê mêran ve jî hatine dagirkirin. 10 sal e rewşa bajarên Iraqê û ev herêmên nakokî li ser hene wisa ye.

Têkoşîna hevbeş xurt bû

Piştî salan 2024 saleke tijî têkoşîn û xebatên hevbeşbû. Li aliyekî tundiya li dijî jinan, "zewaca di temenê zarok de" û ji mafên sereke bêpar hiştina jinan, li aliyê din têkoşîneke hevpar a bi pêşengiya jinên Êzidî û Kurd li Iraqê hebû. Xebatên bi 8'ê Adarê dest pê kir, heya dawiya salê dewam kir. Têkoşîna jinên Êzidî ya ji bo azadiya Rêber Apo û Xweseriya Şengalê, têkoşîna jinên Başûr ya li dijî tundiya li ser jinê, aktîvbûna di nava siyasetê de, têkoşîna jinên Iraqî ya li dijî hewldanên 'Guhertina Qanûna Rewşa Kesî' bûn çend mijarên sereke yên derketin pêş. Bi şêwazekê ev têkoşîna jinên Kurd, Êzidî û Ereb li xalekê gihişt hev. Çemên cuda diherikîn di sala 2024'an de gihiştin hev. Ev hevgihiştinê karî rê li derxistina zagonên li dijî jinan were girtin. Bi komxebat, daxuyaniyên hevpar, semîner û çalakiyan di gelek mijaran de hevparî çêbû û karîn giraniya xwe bidin nîşan.

Jinên Şengalî xebat berbelavî Başûr û Iraqê kirin

Jinên Êzidî yên bi pêşengiya Tevgera Azadiya Jinên Êzidî (TAJÊ) xebatên xwe berfireh dikin, îsal karîn bi komxebatên hevpar û kampanyayan têkoşîna xwe derxin derveyî sînorên Şengalê û Iraqê.TAJÊ bi boneya 15'ê Sibatê li Şengalê bi tevlîbûna jinên Ereb û pêkhateyên din ên Iraqê komxebatek bi dirûşmeya 'Ji Rêber Apo re azadî, ji Şengalê re xweserî' li dar xist. Vê komxebatê pêşî li gelek xebatên hevpar ên nava salê jî vekir. Her wiha kampanyaya 'Serok mêvanê mala me ye' li Şengalê ji aliyê TAJÊ ve hate rêvebirin. Her wiha di 8'ê Adarê de kampanyaya 'Li dijî qirkirina jinê, bibe dengê xweparastinê' li Şengal, Iraq ûdi asta navnetewî de da destpêkirin. Kampanyayê piştgiriyeke herêmî, netewî û navnetewî girt. Bi vê xwest Yekîneyên Jinên Şengalê (YJŞ) weke hêzên parastina civak û jinên Êzidî were nasîn û qebûlkirin.

Di nava salê de gelek zarokên keç û jin ên Êzidî bi rêya YPJ'ê û QSD'ê li Bakur û Rojhilatê Sûriyeyê hatin rizgarkirin. Kesên hatin rizgarkirin ji aliyê TAJÊ-YJŞ'ê ve radestî malbatên wan hatin kirin.

Li parlementoya Ewropayê Konferansa Jinên Êzidî pêkhat. Konferans bi dirûşma, 'Jinûve avakirina civaka Êzidî ya di bin gefa qirkirinê de' birêve çû û nûnerên TAJÊ û YJŞ'ê jî tevlî bûn. Jinên Êzidî di vê konferansê de rojevên xwe hevpar kirin, helwesta xwedî derketina li Şengalê derkete pêş û karîn dengê jinên Êzidî bigihînin qada navnetewî.

Yek ji xebata herî biqîmet û bi bandor 3'emîn konferansa jinên Êzidî û Ereb ya bi pêşengiya TAJÊ li Bexdayê hate lidarxistin bû. Konferans bi dirûşmeya, 'Bi têkoşîna hevpar li dijî qirkirina jinan bibe dengê xweparstinê' li dar ket. Di serî de jinên Ereb, jinên Kurd û jinên ji komên din ên etnîk û baweriyan jî beşdarî komxebatê bûn. Rojevên hevpar ên jinên Iraqê û Êzidî hatin gotûbêjkirin û giringiya têkoşîna hevpar derkete pêş. Jinên Êzidî li dijî hewldana guhertina 'Qanûna Rewşa Kesî' jî bi jinên Iraqî re hevpar helwest nîşan dan. Di vê çarçoveyê de gelek serdan ji bo Mûsil û Bexda'yê pêk hatin. Jinan li dijî êrişên li ser Şengalê hişyarî pêş xist û pêşengiya çalakiyan kir. Bi taybet di salvegera fermanê de bi roleke pêşeng rabûn û ji bo xweseriya Şengalê, xebateke hevpar meşand.

Li Şengalê xebatên Jineolojiyê

Cara yekem li Şengalê xebatên Jineolojiyê hate nasandin. Jinên Ereb yên Şengalê hem Însiyatîfa Xwe ava kirin û hem jî keçên wan tevlî nava refên YJŞ'ê bûn. Tevlîbûna keçên Ereb ji nava refên YJŞ'ê re rastî bertekên cidî yên dewlet û hêzên Iraqî, eşîrî û malbatî hatibe jî, tevlîbûna jinên ciwan ên Iraqê ji bo Tevgera Azadiyê ne gavek ji rêzê bû. Ev di heman demê de dibe deriyeke giring ji bo ketina nava jinên Iraqî û beşdarîkirina ji têkoşîna azadiyê re. Bi taybet helwesta jinên ciwan ya li beramber artêşa Iraqê, eşîret û malbatê ne tişteke wisa ji rêzê bû û karî bikeve rojeva hêzên siyasî yên Iraqê jî. Ji ber ew tevlîbûna jinên ciwan ji YJŞ'ê re ji bo xwe weke destwerdaneke îdeolojîk dibînin û bi vî awayî bertek nîşan dan.

Jinên Iraqî tevlî têkoşîna hevpar bûn!

Piştî destwerdana Amerîka ya 2003'an, bûyerên 16'ê Cotmehê yên dagirkirina Iraqê û êrişên DAIŞ'ê Iraq bi ser xwe ve nehat. Her tim bû qada şerên herêmî û cîhanî. Ji ber vê piraniya herêmên Iraqê û bi taybet jî herêmên nakokî li ser hene, hatin milîtarîzekirin û rengê mêr li ser serwer bû, jin dîsa ketin zîndana nava malê. Bêgûman yên herî zêde ji vê zirar dîtin jî jin bûn. Hîn jî tirsa DAIŞ'ê li ser gelek bajarên Iraqê û hinek bajarên Kurdistanê yên weke Mûsil û Kerkûkê heye. Ji ber vê têkoşîna saziyên sivîl, rêxistinên jin û tevgera azadiya jin li van herêman hatin sînodarkirin. Lê îsal ji hemû salan zêdetir jinên Iraqê aktîv bûn û tevlî têkoşîna jinên Kurd û Êzidî bûn. Hem komxebatên hevpar, hem çalakiyên hevpar ên li ser fikra Rêber Apo hatin meşandin û hem jî salvegera fermanê hişt ku ew di mijarên din de jî hevpar bibin. Bi taybet piştî hinek fraksyonên Şîe yên nêzî mezheba Cehferî xwestin guhertinê di 'Qanûna Rewşa Kesî' de çêbikin, jinên Iraqê ku Kurd û Êzidî jî di navê de ne, heman bertek nîşan dan û hiştin ku guhertin di qanûnê de çênebe. Ji ber di qanûnê de 'zewaca bi zarokan re' tê rewakirin, jin ji mafên xwe yên mîratê û dayîktiyê bêpar tên hiştin. Cara yekê rojevek bi pêşengiya jinan li Iraqê çêbû û piştgiriya saziyên navnetewî jî girt. Ji ber ev helwesta hevpar ya jinan bû, heya niha jî nekarîne vê qanûnê di parlementoyê de erê bikin.

Qetilkirina jinên rojnamevan û siyasetmendar

Li Başûrê Kurrdistanê li gel tevlîbûna jinan a ji hilbijartinên parlementoyê re û nerazîbûnên li dijî hewldanên guhertina 'Qanûna Rewşa Kesî' bi dehan çalakî hatin lidarxistin. Jinên mamoste û yên ji pîşeyên cuda li dijî hukûmeta yekperest û dijdemokratîk ya Mesrûr Barzanî pêşengî ji çalakiyan re kirin û daxwaza heqdestê xwe kirin. Her wiha jinan bi çalakiyan cihêkariya di qada kar de ya li dijî jinan jî rexnekirin. Kuştinên jinan jî weke hersal dewam kir. Herçend hîn amara fermî ya 2024'an ne hatibe ragihandin jî li gorî nûçeyên medyaya Başûr, rojane bûyerên kuştin û xwekuştinê li Herêma Kurdistanê rû didin. Dewleta Tirk di nava salê de 3 jinên pêşeng ên ji 3 beşên Kurdistanê şehîd xist. Şoreşger û çalakvana jin Feryal Silêman (Zelal Zagros) a ji Rojavayê Kurdistanê li Kerkûkê ji aliyê tetîkkêşên MİT-Eniya Tirkmen ve hat qetilkirin. Li Şengalê jineke ciwan a Rojnamevan birîndar bû, rojnamevan Gulistan Tara û Hêro Bahadîn raste rast bi balafirên dewleta Tirk li nava axa Iraqê û Herêma Kurdistanê hatin qetilkirin. Yên Nagîhan Akarsel (Zîlan Konya) hedef girtin jî heman kes bûn. Bi taybet hedefgirtina jinên şoreşger, çalakvan û pêşeng, nîşan dide ku tirseke wan a mezin ji jinên şoreşger heye. Destûrdayîna hikûmeta herêmê û Iraqê jî tirsa hevpar ya ji jinan nîşan dide. Şehîdbûna van jinên şoreşger û rojnamevan di asta netewî û navnetewî de jî bû sedema bertekên cidî û rojeveke mezin li herêmê çêkir. Vê jî hişt Tevgera Azadiya Jinên Êzidî zêdetir bikeve rojeva Iraqê.

Weke encam saleke germ û tijî bû, lê nîşaneyên têkoşîna hevpar û encamên têkoşîna hevpar jî bi xwere anî. Eger em bikarin bi du hevokan xulase bikin, têkoşîna gerîlayên YJA-Star a li dijî dagirkeriyê, xebatên di çarçoveya pêngava azadiya Rêber Apo de û belavkirina fikra wî di nava jinên Iraqê de, têkoşîna li dijî dagirkeriyê û hewldanên derxistina qanûnên li dijî jin û zarokan weke çend rojevên sereke yên salê bûn. Wisa xuyaye, wê ev hîmê têkoşîna hevpar di sala 2025'an de bikeve qonaxeke nû. Di rastiyê de têkoşîna jinên Iraqê dikare li dijî destwerdan û çanda şer ku qurbaniyên wê yên herî mezin jin û zarok in hevpar were meşandin û mezinkirin.

Têkoşîna li dijî hewldanên guhertina 'Qanûna Rewşa Kesî', têkoşîna li hemberî tundiya li ser jinê û çalakiyên hevpar mohra xwe li salê xist. Ev rênîşaneke ji bo dema pêş e.

Roza Metîna

Bi tayinkirina qeyûman li ser şaredariyên bajarên Kurdistanê di destpêkê de ziman, çand, huner û destketiyên jinan û gelê Kurd dibin hedef.

Qeyûm dijminê jinê ye, talan û darbe ye

Di 4'ê Mijdarê roja salvegera qirkirina siyasî de li şaredariyên bajarê mezin ên Mêrdîn, Êlih û Xelfetiya Rihayê qeyûm hatin tayinkirin. Hilbijartina roja 4'ê Mijdarê ne tesaduf bû. Ji ber ku jixwe tayinkirina qeyûman jî darbeyeke siyasî ya li dijî îradeya gelê Kurd e. Îktidara AKP-MHP'ê ya ku di heman demê de mafê hilbijartinê yên gelê Kurd binpê dike, ji aliyekî destê aştiyê dirêj kir û qala hatina meclîsê ya Rêberê Gelê Kurd Abdullah Ocalan kir, ji aliyekî jî êrişên xwe dewam dike. Îktidara AKP-MHP'ê teqîna li Enqereyê wekî hincet nîşan da û êriş bir ser Rojavayê Kurdistanê, qeyûm tayin kir û ceza li hevşaredaran birî. Di heman demê de jî fezleke ji bo parlamenterên bi dengê gel hatine hilbijartin, amade kir. Ev dirûtiya sîstema faşîzmê ye. Ev sîstema faşîst dewsa ku kujerên Narîn Guran, Rojîn Kabaîş, Gulistan Dokû eşkere bike, qeyûman tayin dike û kesên mafê jinan dibarêzin, dike hedef.

Pergala hevserokatiyê dikin hedef

Jixwe berî qeyûm tayînî van her sê bajaran bibin, tayinî şaredariya Colemêrgê û piştre tayinî ya Esenyurta Stenbolê hatibûn kirin. Li Wanê jî hat xwestin qeyûm bê tayinkirin lê belê bi têkoşîna gel paşde gav hat avêtin. Dîsa di 22'yê Mijdarê de qeyûm tayînî Dêrsim û navçeya Dêrsimê Pulurê hat kirin. Li vir gotina hevşaredara Dêrsimê Bîrsen Orhan watedar bû. Bîrsen Orhan got:"Vana çawa di 1938'an de Dêrsim dagir kirin niha jî şaredariyên me dagir dikin. Temaşe nekin werim am bi hev re têbikoşin." Îcrata ewil a qeyûm dîsa ew bû ku şaredarî bi bariyerên beton dorpêç kirin.Di eslê xwe de gelek sedemên tayinkirina qeyûman a ji aliyê desthilata yekperest ve hene. Yek jê hedefgirtina pergala hevserokatiyê ye. Ji ber ku ev sîstema tenê zihniyeta mêr diparêze, naxwaze wekhevî hebe. Pergala hevserokatiyê jî destketiyek jinan e û nîşaneya wekheviyê ye. Bi tayinkirina qeyûman re wekheviya jin û mêr û bi vê girêdayî ya civakê dikin hedef. Lê belê jin têkoşîna ji bo pergala hevserokatiyê bi dirûşma "Pergala hevserokatiyê xeta me ya xemrî ye" dewam dikin.

Qeyûm êrişî zimanê Kurdî dike

Bi tayinkirina qeyûman re ziman, çand û hunera Gelê Kurd jî dibe hedef. Dema qeyûm hat tayinkirin di destpêkê de gotina bi Kurdî ya li ser malpera fermî ya şaredariya Xelfetiyê hat rakirin. Jixwe di serdemên nû de dema qeyûm li Amedê hat tayikirin dîsa di destpêkê de Zarokîstanên ku zarokan lê bi zimanê dayikê perwerde didîtin kiribû hedefa xwe. Qeyûm her tim êrişî zimanê Kurdî dike. Qeyûm di xebatên çand û hunerê de ti carî cih nade ziman, çand û nasnameya gelê Kurd. Ji derve kesên eleqeya wan bi kurdîtiyê tine ye û ji çanda kurdan dûr tînin û bi ser de pere dide wan. Di heman demê de jî karkeran ji kar derdixin û ji derveyî Kurdistanê ji Tirkiyeyê karkeran tînin û di şaredariyan de bi cih dikin. Ev rêbaz jî ji mirovahiyê, hiqûq û edaletê dûr e. Em dikarin mînakek din ji bo vê rêbaza ji mirovahiyê dûr bidin.

Li Xelfetiyê bi gotina qeyûman, dara ku çalakvanên li dijî xespkirina îradeyê lê rûdiniştên, hat birîn.

Qeyûm ji bo rantê tên tayinkirin

Me got gelek sedemên tayinkirina qeyûman heye û ev jî bi rêya darazê tê kirin. Ji ber ku daraz di bin kontrola AKP-MHP'ê de ye, loma jî wekî alavekê tê bikaranîn. Qeyûm bi milyonan deyn li dû xwe hişt û hemû cihên ku aîdî şaredariyan bûn, firotin an jî dewir kirin. Loma qeyûm şaredariyan ne wekî qada xizmeta ji bo gel wekî qada rantê dibîne û gelek pere bi vî rengî derbasî cihekî navendî dibe. Bi taybet piştî hilbijartinên rêveberiyên herêmî AKP-MHP'ê gelek deng winda kirin û têk çûn, loma jî dixwazin bi tayinkirina qeyûman ji aliyekî jî tola xwe hildin.

Çalakiyên li dijî qeyûman

Li dijî qeyûman têkoşîn û çalakî jî dewam dikin. Gelê Kurd li dijî vê darbeya ku li demokrasiyê ketiye bêdeng nema. Li kolanan bi pêşengiya jinan dirûşmên "Qeyûm bicehime", "Tu nikarî îradeya ma desteser bikî" hatin berzkirin. Nobet hatin girtin û tevî hemû êriş û mudaxaleyên polîsan jî gel daket qadan. Çalakî û nerazîbûnên li dijî tayinkirina qeyûman li dijî xespkirina îradeya Gelê Kurd e.

2024 bû sala têkoşîn û berxwedanê

Jinên Bakur û Rojhilatê Sûrî di sala 2024'an de bi gavên nû di parastin û înşakirina Şoreşa Jinê de israr kirin. Nîqaş û xebatên ku ji bo gihiştina Hevpeymana Civakî ya Jinan li Bakur û Rojhilatê Sûriyê di sala 2024'an de destpêkirin, xwedî wateyekî stratejîk in.

● **Şervîn Nûdem**

Rêber Apo di Parêznameya Rojhilata Navîn de rave kirî bû ku 'Sîstemê ji mêj ve şensê xwe yê sererastbûnê bi reforman ji dest daye.' Li ser vê jî Wî diyar kirî bû: 'Roja me ya îro ferz dike ku şoreşa jinê ya sedsala 21'ê li pêş were girtin. Slogana "An jiyan an jî barbartî" vê şoreşê ferz dike.'

Wekî jinên cîhanê, bi taybet jî jinên li Kurdistanê, Filistîn, Libnan û herêmên din ên Rojhilata Navîn dijîn, me di her kêliya sala 2024'an de ev dubendiya dîrokî dît. Li her derê em wekî nakokiyekî kûr bi dijwariya nakokiya zayendî ya di navbera çanda tecawuzê ya Modernîteya Kapîtalîst û felsefeya Jin-Jiyan-Azadî ya Modernîteya Demokratîk re rû bi rû ne. Şerên qirkirinê li dijî jiyan, vîn û nasnameya jinan û gelan gef li hebûna mirov, civak û xwezayê dixwin. Armanca van êrişan şikandina vîn û avahiyên civakî yên berxwedêr, tinekirina hevsengî û wateya jiyanê ye. Çawa hêzên sermayedar di serdemên Şerê Cîhanê yên Yekem û Duyem de bi gurrkirina netewperestî û faşîzmê dixwestin li pêşiya belavbûna şoreşên sosyalîst bigirin, îro jî hêzên sermayedar û torên wan ên siyasî, leşkerî û medyayê bi gurrkirina zayendperestî, nîjadperestî, olperestî û zanistperestiya pozîtîvist hewldidin li pêşiya şoreşa jinê û avakirina alternatîfên civakî yên demokratîk û ekolojîk bigirin.

Bi vê armancê ve girêdayî hêzên desthilatdar di sala 2024'an de konsepta tecrîd û êşkenceyê li dijî Rêber Apo domandin. Dorpêça li dijî Şoreşa Rojava, suîkastên li dijî pêşengên şoreşê, bombebaranên artêşa Tirk ji bo rûxandina çavkanî û binesaziya jiyanê li herêmên Xweseriya Demokratîk a Bakur û Rojhilatê Sûriyê jî beşên heman konseptê ne.

Jinan şoreş parast û mezin kir

Beramberî van êrişan jinên Bakur û Rojhilatê Sûrî di sala 2024'an de bi gavên nû di parastin û înşakirina Şoreşa Jinê de israr kirin. Yek ji rojevên bingehîn bilindkirina pêngava ji bo Azadiya fizikî ya Rêber Apo bû. Seranserê salê jinên li tevahî herêmên Bakur û Rojhilatê Sûrî di meş û çalakiyên girseyî de diyarkirin ku ew ê têkoşîna xwe ji bo gihandina azadiya fîzîkî ya Rêber Apo heta serketinê bidomînin. Bi ser de jin bi avakirina komên xwendinê, bi xebatên perwerdê û lidarxistina komxebat û konferansên derbarê Sosyolojiya Azadiyê û Tezên Azadiyê yên Rêber Apo de, kelecana naskirina heqîqeta xwe û ya şoreşê jiyan.

Nîqaş û şarezayiya van kombûnan, bûn rênîşana ji nû ve înşakirin û bi hêzkirina pergala Xweseriya Demokratîk û Konfederalîzma Demokratîk a Jinan.

Piştî ku Hevpeymana Civakî di dawiya sala 2023'an de ji aliyê Meclîsa Giştî ya Rêveberiya Xweser a Herêma Bakur û Rojhilatê Sûriyê ve hatibû pejirandin, yek ji rojevên giring ên jinan ên îsal jî xurtkirina rêxistinbûna civakî û nûnertiya jinan di rêhend û meclîsên Xweseriya Demokratîk de bû. Jinên tevahî pêkhateyên Bakur û Rojhilatê Sûriyê di nîqaşên ji bo avakirina Meclîsên Perwerde û Fêrkirinê, Çand û Ronakbîriyê, Ekolojî, Karûbarên Civakî û Kedkaran, Hiqûqê, Tenduristiyê, Aborî û Çandiniyê, Ol û Baweriyan, Diplomasî û Têkiliyan, Ciwanan û Meclîsa Malbatên Şehîdan, Birîndar û Dîlên Şer de tecrûbe û nêrînên xwe ji bo çareseriya pirsgirêkên civakî anîn ziman.

Her wiha jinên saziyên mafê mirovan û edaletê têkoşîna xwe ji bo darizandina sûcên qirkirinê yên Daişê û dewleta Tirk domandin. Çawa jin ji aliyê van hêzan ve bi awayekî sîstematîk bûn armanca sûcên li dijî mirovahiyê, jin jî bi biryar in ku ew ê bibin dozger û parêvanên edaleta jinê.

Mijarekî din a jiyanî ya sala 2024'an jî pêşxistina hişmendiya ekolojîk û xebatên ji bo parastina jingehê bûn. Meclîsa Ekolojiya Jinê hem bi kampanyaya çandina şitlên daran hem jî bi komxebatên li ser giringiya avê wekî çavkaniya jiyanê, xwe ji bo lêgerîna çareseriyê ya pirsgirêkên herêmê û serdemê berpirsyar dît. Xebatên Jineolojiyê berfirehtir bûn

Konferansa 2'yem a Jineolojî ya Bakur û Rojhilatê Sûriyeyê ya ku bi dirûşmeya 'Zanatiya Jinan bi Jineolojiyê Nûjen Dibe' di Îlona 2024'an de jî bûye gaveke nû ber bi dahûrandina heqîqeta jin û şoreşê ve.

Ber bi Hevpeymana Civakî ya Jinan ve

Di vî warê de nîqaş û xebatên ku ji bo gihiştina Hevpeymana Civakî ya Jinan li Bakur û Rojhilatê Sûriyê di sala 2024'an de destpêkirin, xwedî wateyekî stratejîk in. Heger di encama vê pêvajoyê de jinên ji hemû pêkhateyên netewî û civakî bikarin azadiya xwe di azadiya tevahî jinan û civakê de bibînin û li ser vê bingehê ax, jiyan û yekîtiya xwe biparêzin, em ê bikarin pirsa "An jiyan an jî barbartî" ya sedsala 21'an bi azadiya fîzîkî ya Rêber Apo û serketina Şoreşa Jinê bibersivînin.

Di hunera jinan de ji dêvla dengê tank, top û firoka, wê dengê amûr, awaz û stranan bê. Ji axa birîndar û ji warên wêrankirî zêdetir, wê li baxçeyên gulan û her demsalê bihar be jiyan. Ji dêvla çîrokên mirinê û zarokên sêwî, wê jiyan û evîn be. Her heyinek ji rêderketî dijberê xwe diafirîne.

Xeyalên perperîkên morşîrkî

● Dersim Zêrevan

Piştî meretoneke sê salan dawiya dawî peymangeha bilind a çand û hunerê li Rojavayê Kurdistanê vedibe, ango dest bi amedekariya vekirinê dike. Çima amadekarî sê salan ajot? Ev jî rastiyeke dîrokî û civakî ya feraseta mêrê serdest e ku nîşan dide jin bi hêza têkoşînê, bi bedel û rika têkoşînê her tiştî bi dest dixe. Ango wêneyek ji tabloya vê rastiyê ye. Lê ya giring ew e ku jin fêr bûye êdî heya derfetên zanistî û afirîneriya xwe bi dest nexe, ji daxwaza xwe nayê xwarê, radestî dilsarî, bêhêvîbûn û gav paşve avêtinê nabe. Bi xweşî be jî, bi zora têkoşînê be jî, perdeya tariyê diçirîne û rêwîtiya ber bi ronahî û ronakbîriyê teqez dike. Di 13 saliya şoreşa Rojava de, ciwan û zarokên vê xakê, şahidiya gelek şer, êş û azar, tirs û wêrekî, destan û evînê kirin. Lê ma jixwe her tişt ne ji bo rojeke wiha bû? Ciwan û keçên vî welatî ji dibistan û refên xwendinê derketin, pirtûk û pênûsên xwe li dû xwe hiştin, bi dilovaniyeke merdan e bi qasî ku ew dest û tiliyên wan yên narîn ji barûdê reş bibin, porê wan ê hevirmêşî bi mehan avê nebînе, bê ku serma û birçîbûnê nas bikin, di çeperên cengê de li dijî dijminekî herî hovan e ku çaxa navîn jî şahidî jêre nekiribû serî rakirin, emanetê dayikxwedawenda ji wan re hiştibû ku axa pîroz e parastin. Parastin da ku pêşeroj mehkûmî nezaniya tarî û reşkuj nebe. Bi canbexşane û bê dûdilî xwe dan pêşiya hevrêyên xwe da ku bêjin: bila ez bim ya bedel da ku hevalên min bi rojên azad, şad û şadiyê bijîn. Bi ronahî û sîrwa sibehê hênik bitemije. Bi zanistiya kêliyên pîroz ku wê rabirdû bibe bîr û dîroka hevalên wan ku wê bi pesnên wê her serbilind bijîn.

Peymangeh berhema kedek mezin e

Mamoste, rêvebir û her kesên ku di vê peymangehê de ked dan, bi qasî şagirtan dilê wan bi xuroşeke anûr lê dida. Ciwanên ku ji bo hevdîtina ezmûnê ji deriyê peymangehê derbasî hundir dibûn, bi hestekî zîz û xwebaweriyeke dilnizim berê xwe didin maseya rêvebiriyê ku navên şagirtan digirt. Îro cejna jinên xwedî xewnên perperîkên morşîrkî ye. Îro di peymangeha bilind a Hîlala Zêrîn de, wê ne tenê xeyalên xwe yên rojeke wiha pêk bînin, lê wê her kes bi zimanê xwe yê dayîkê hunerê bike. Wê xeyalên hevalên xwe yên dozê, xuşk, bira, bav û dayikên xwe ku di vê oxirê de şehîd dane jî bigihînin serî. Lewra xwe bi bedewiya zanistî ya hunerî, bi hizrekî xwerû amede kiribûn û wisa derketin pêşberî mamosteyên beşên ku ji bo xwe hilbijartibûn. Mûzîk, şano, wêne û peyker ji ber ku ji hunerên vê erdnîgariyê yên herî kevnar in, zû bi zû bi ezmûnên xwe ve diçûn û agahdar bûn ji çanda dîrok û civaka xwe. Ya herî zêde têde biyanî, lê bi armanc bûn beşa Sînemayê bû. Lê ya herî giring bi biryar bûn ji bo beşdariya vê beşê da xwe tê de pêş bixin û bixwînin. Her yek ji wan dozeke wan hebû, weke her serpêhatiyeke dîrok û civata gelê kurd a di şoreşa Rojavayê Kurdistanê de jî gelek çîrok, serpêhatî û destanên wan çêbûne û dixwazin bi riya hunerê vebêjin. Ne tenê kurd lê vê carê serpêhatiyên gelên herêmê ku hevbeş bûye û bi dostanî hêza xwe hevbeş kirine, rûmet û axa xwe parastine, teybetmendiya hûnandina jiyana hevbeş di hunerê de hîn bi ast kiriye. Kurd, Ereb, Ermen ku her demê pergalên deshilatdar di riya berjewendiyên xwe de ew li dijberî hev rakirine, vê carê ew hevsengiya ku xizmeta berjewendiyên wan dike, berovajî dijberiyê bi hevgirtina gelan hêviya hevjiyaneke bedew vejandin e. Herkes êdî li ser van xakan awazek, çîrokek, wêneyekî ku şopa xwe di bîrê de hiştiye heye. Wê di vê peymangehê de şêweyê zanistiya pevbestina serpêhatiyên xwe û civaka xwe ku li vî welatî dîtine û jiyan kirine, bixemilînin û xêz bikin.

Xeyalên Şaha li ber pêkhatinê ne

Di nava şagirtan de ya herî bal dikişand jina ciwan a bi navê Şaha ku ji bajarê Amûdê yê Rojavayê Kurdistanê bû. Ciwan bû; lê bar û serpêhatiyan têra xwe ew pijandibû. Serpêhatiyên wê û rola berpirsiyariya zû gelek mesafe xistibû navbera tecrûbe û temenê wê. Ew di temenê xwe yê bîst salî de him malxwêya malê ye û hem jî kewbanoya wê ye. Zarok û keça mezin a malê ye. Piştî şehadeta bav û hevjînê xwişka wê, du malên bi zarokên hûr ew bi xwe debara jiyana wan dike. Em dibêjin kar, lê karê wê ji armanc û ji êşên kişandine ne dûr e. Ango di saziya mafên zarokên şehîdan û yên kes û nasên xwe di şer de winda kirîn de dixebite. Şaha tabloya jina ciwan, welatparêz û fedekar a vê şoreşê ye. Awaza wan jina ye ku îradeya jiyana wan xelata çîrokan a herî baş di şano yan jî di filmekî de bigire. Her wiha Şaha bi bavê xwe yê Ereb û dayika xwe ya Kurd temsîla du neteweya ne ku stûna erdnîgariya Rojhilata Navîn in, ji qolincên êş û azaran têra xwe jiyan e û bi vejîna hevjiyaneke azad avis in. Şaha bi daxwaza xwe ya ji beşa sînemayê re, armanca çêkirina filmê xeyalên perperîkên vî welatî wekî wesiyetê ji xwe re diyar kiriye. Bi xwendin û qebûla wê ya ji vê beşe re, ew ê dest bi maratona zanistiya vî beşî bike. Ji bo her beşê şertên desteya mamosteyan ên erêkirina şargirtian hebûn. Lê Şaha şertek xwe hebû ku wê hem li peymangehê bixwîne, hem jî wê danê şev û şûn ve ji bo debara jiyana du malbatan kar bike. Em wekî licne li peşberî ezmûneke wijdanî bûn. Şaha li peşberî ezmûneke ku jiyanê û pêşerojê bi hevsengî bi hevre bibestîne ku ne diyar bû. Ya giring ew bû, em herdû alî bi awayekî serkeftî çawa vê pêvajoyê derbas bikin û ev bû mijara guftûgoya me. Di jiyan û daxwaza kirinê de çare bi dawî nabin. Di encama tevgerîn û peywendiyên berfireh de me karî em bigihin encameke wisa ku Şaha bi awayekî rehet heya sê salan bikare bixwîne. Jinek e merd ev erk girt ser milên xwe û ji bo Şaha bê dudilî xeyalên xwe pêk bîne, berpirsyariya pêdiviyên wê yên maddî girt ser xwe. Ango wê Şaha bi dilekî rehet hem bixwîne û hem jî wê bikare debara du malbatan bike. Şaha wê çîrokên ku dapîra wê behsa sînema Amûdê û zarokên şewitî dikir, an jî serpêhatiya jiyana xwe û şoreşê bike proje û filmên dema pêş, em nizanin. Lê ya ku em dizanin, wê Şaha bi vê dildariya xwe mîna şagirteke nirx biha ji vê peymangehê derkeve bi hemû hevalên xwe re. Dîsa modêla sînemaya jinê û hunera resenî ku wê xwe bisipêre nirxên xwe yên dîrokî, civakî, çandî, rihê jin û xwezayê wê bibe çêkera wê.

Peymangeh wê bibe warê hunera jinê

Em ber bi dawiya hevdîtinan, amedekariya ezmûnan û despêka vekirina peymangehê ve diçin. Ev dê bibe destpêka jiyan û serdemeke dîrokî ji jinên ciwan re ku berê xwe didin barekî giran di riya zanistiya hunerê de. Di cîhaneke ku bi riya zêhniyeta deshilatdar bi şer, kuştin û dagirkirinê hemû xeyalên xwerû û xweşik bi bêrêziya xwe binpê dike, jinên Kurdistanî, yên ku di bin banê hevjiyaneke wekhev û azad de dijîn; Şaha û hevalên wê zend û bendên xwe ba didin û bi hişê jinê ku îlhama xwe ji mîrateya resen ya dîroka dayikxwedawend digire, weke şertê avakirina jiyaneke rast û nûjen, erkekî pîroz ji bo xwe dipejirîne.

Ev jî rastiyeke dîrokî û civakî ya feraseta mêrê serdest e ku nîşan dide jin bi hêza têkoşînê, bi bedel û rika têkoşînê her tiştî bi dest dixe. Ango wêneyek ji tabloya vê rastiyê ye. Lê ya giring ew e ku jin fêr bûye êdî heya derfetên zanistî û afirîneriya xwe bi dest nexe, ji daxwaza xwe nayê xwarê, radestî dilsarî, bêhêvîbûn û gav paşve avêtinê nabe.

Jin Jiyan Azadî forma rêgezî ye ku huner bi wateya wê bê nasîn û berhem bide. Di hunera jinan de ji dêvla dengê tank, top û firoka, wê dengê amûr, awaz û stranan bê. Ji axa birîndar û ji warên wêrankirî zêdetir, wê li baxçeyên gulan û her demsalê bihar be jiyan. Ji dêvla çîrokên mirinê û zarokên sêwî, wê jiyan û evîn be. Her heyinek ji rêderketî dijberê xwe diafirîne. Li hemberî her cûre serdestiya zilamê kirêt, mejiyê jina xweşik wê textê siltanên çors hilweşîne. Vê rastiyê her dem wisa bizanin...

Marie-Claude Vaillant-Couturier:

Jiyanek bi têkoşînê barkirî

• Berjîn Tekoşer

Rojnameger û jina komînîst Marie-Claude Vaillant-Couturier, yek ji jina ku di nav tevgera jinên Elman û Fransî de şopa xwe hişt. Jina ku jiyana xwe di ber têkoşîna xwe de bexşand û ev jî bi fedakariyên mezin ên bi berxwedanê nîşan da.

Hin jinan bi berzkirina dengê xwe yê dijber, hinan jî bi daxwaza beşdariya her qadeke siyasî, civakî û aborî û hinan jî bi hunera xwe hewl dan bibin dengê têkoşîna tevahiya jinan... Û Marie jî yek ji wan jinan bû ku bi xebatên xwe yên ji bo jinan û têkoşîna xwe ya her alî xwest cudahiyekê di xebat û têkoşîna jinan de bide avakirin.

Jina komînîst a herî naskirî

Ew wek jina komînîst a Fransî dihat nasîn. Heft navên cuda bikar tanî û zêdeyî heft jiyanên cuda dijiya. Tişta hevpar a van cudahiyên jiyanê jî, azadî, wekhevî û bîrîkirina wê ya ji hevgirtinê bû. Vaillant-Couturier di 3 Mijdara 1912'an de tê dinyayê. Malbat di nav derdorek huner û wêjehez û çepgir de cih digirt. Dayîka wê Cosette de Brunhoff, yekem editor sereke ya Vogue France (1920) bû. Bavê wê jî, Lucien Vogel yek ji weşanger û edîtorê kovara Vu û kovara modeyê ya Vogue yê bû. Marie piştî ku ji dibistana amadeyî mezûn dibe, diçe dibistana şevî ya Dresdenê û Akademiya Hunerên xweşik a Berlînê. Di 18 saliya xwe de ji Vogueyê re wek model dixebite û dibe nûçegihana kovara Vu.

Jina ciwan a "Rolleiflex" ê, di bin navên Marivo, Clairette û Marie Luca îmze avêt bin gelek berheman. Di dîroka 1933'an de bilindbûna Elmanyaya Naziyan kir nûçe û wêne û dîmenên kampên komkirinê yên Oranienburg û Dachau yê bi awayekî weşartî kêşandin. Dûre jî, ji bo L'Humanitéyê wek nûçegihan di derbarê şerê Îspanyayê û Tugayên navnetewî de nivîsand.

Jixwe wê demê ve, bi Danielle Casanova yê re ku avakera Yekîtiya Jinên Ciwan ên Femînîst bû, tevlî Partiya Komînîst a Fransayê (PCF) dibe. Piştî ku di sala 1939'an de Partiya Komînîst a Fransayê îlegal hat îlan kirin û şûnde dest bi xebatên Vaillant-Couturier ji L'Humanité re dike. Dema ku Wehrmacht di sala 1940'an de Parîs dagir kir, ew bi nasnavê Mavet'le beşdarî Résistance'a bû.

Marie peywendiya di navbera PCF, dilxwazên çekdar û partîzanên (FTP) de çêdikir, berxwedana sivîl û leşkerî koordîne dikir. Di sala 1942'an de ji aliyê tîmên taybet ên hikûmeta hevkar ên pispor di nêçîra komînîstan de tê girtin û radestî Gestapoyê tê kirin. Dema ku di girtîgeha La Santé de tê lêpirsînkirin, danîna her agahiyekê red dike. Bêdeng dibe û di 24'ê Çileya 1943'an de wê rêdikin kampa Auschwitz ê. Di tevahiya rê de tevî 230 jinan strana Marseillise dixwîne; ku ji wan tenê 49 kes paş de zivirîn.

Jiyana xwe di ber têkoşînê de bexşand

Vaillant-Couturier êdî bi awayek weşartî di nav Komîteya Girtiyan a Navneteweyî de çalak bû. Ew di kampa komkirinê ya Ravensbrück ê de girtî bû. Di sala 1944'an de û piştî mirina Casanova serokatiya berxwedana Fransayê digire ser mile xwe û karî di nexweşxanê de gelek kesan rizgar bike. Piştî ku bixwe jî rizgar bû û hat berdan û şûnde jî, ew ji bo ku li mirovên nexweş û li ber mirinê neö binêre, dîsan du mehan li kampa komkirinê dimîne.

> Marie ji têkoşîna ji bo jinan bigire heya têkoşîna li dijî zîhniyeta qirker a Naziyan, di her kêliyê de ji bo mafê jin û civakê xebitî û xwest bibe deng û rengê civak ê. Heta ji bo ku kujerên kampên komkirî yên Nazî bên darizandin û heqîqet weşartî nemînin, bê rawest xebitî.

Di sala 1946'an de, Marie yek ji jina yekem bû ku ew ê behsa darizandina Nürnberg bikira û dehşeta wê demê anîba ziman û jiyaba. Dema ku ew dice ser korsiya şahidan ew ê qala heqaret, şikenceya hevalên xwe yên girtî û odeyên gazê bikira. Piştî rizgariya xwe û şûnde, di sala 1943'an de bi Perre Villon, yek ji destpêkerên Komîteya Koordînasyona berxwedanê yê bi nasnavê Roger Ginsburger re bizewiciya.Her wiha Marie wek alîkarê serokê meclîsa netewî, dibe parlementer a jin yek ji yekemîn jinên parlamenter. Wê li dijî kolonyalîzmê û ji bo mafê jinan kampanya ji bo rakirina qanûnên suçên şer ên Naziyan ku digotin dem di ser re çûye, daba destpêkirin. Marie heta mirina xwe yanî dîroka 11'ê Kanûna 1996'an di nav têkoşînê debû. Ew wek Sekretera Giştî ya Federasyona Jinên Demokratîk a Navnetewî, di sala 1981'an de di dema şerê sar de ji Parîsê koçî Rojhelatê Berlînê dike û heya 1954'an li wir dimîne. Marie jiyana xwe heya roja mirina xwe ji bo bîranîna kesên ku di dema Naziyan de li kampên komkirinê hatin qetilkirin û sirgûnkirin bexşand.

Têkoşîna ji bo rastî û heqîqetê

Bi tu awayî niyet Vaillant-Couturier tune bû ku dest ji kar û xebatê ber de û di xebat û komîteyên cuda yên wek komîteya Navnetewî ya girtiyan de bi awayek çalak dixebite. Heta dema ku di kampa komkirinê ya Ravensbrück ê girtiye jî, li hemberî zîhniyeta kujer û qirker têdikoşe.

Marie ji têkoşîna ji bo jinan bigire heya têkoşîna li dijî zîhniyeta qirker a Naziyan, di her kêliyê de ji bo mafê jin û civakê xebitî û xwest bibe deng û rengê civak ê. Heta ji bo ku kujerên kampên komkirî yên Nazî bên darizandin û heqîqet weşartî nemînin, bê rawest xebitî. Her wekî ku di tevahiya jiyana xwe de bê rawest têkoşan da meşandin, heya kêliya jiyana xwe ya dawî, heya ku karî henase bikşîne, dest ji xebatên xwe berneda. Ew di 11'ê Çileya 1996'an de jiyana xwe ji dest dide.

Wek sekretera giştî ya Federasyona Demokratîk a Navnetewî (FDIF), di dema şerê sar ê sala 1951'an de ji Parîsê diçe Berlîn ê û heya sala 1954'an li wir dimîne.

Çözümlerimiz ortak kurtuluşumuz bir

● **Röportaj: Newaya Jin**

İnsanlığın en eski coğrafyası, ama aynı zamanda sömürgeciliğin, şiddetin reva görüldüğü bir kıta Afrika. Afrika boynuzu olarak da bilinen Etiyopya, Kenya ve Somali'de yaşayan en büyük etnik halk Oromo halkı, yıllardır kimlik mücadelesi yürütüyor. Etiyopya diğer Afrika ülkelerinden farklı olarak Mussolini işgali dışında Avrupa devletlerinin klasik sömürgesi olmadı. Ancak yerel kültürler ve halklara dönük şiddet, bastırma, soykırım uygulamaları hız kesmedi, yine egemen güçlerin kışkırtmasıyla iç çatışmalar hiç bitmedi. Oromo Demokratik Devrimci Partisi (ODRP-The Oromo Democratic Revolutionary Party), buna karşı mücadele eden temel siyasi güçlerden. ODRP Üyesi Soreti Kadir, Kürt Halk Önderi Abdullah Öcalan'ın fikirleriyle tanıştıktan sonra, devlet karakterinin şiddet olgusunu ürettiğinin bilincine vardığının altını çiziyor. Küresel çapta devam eden 'Öcalan'a Özgürlük, Kürt Sorununa Çözüm' Hamlesi'ne de katılan isimlerden biri olan Kadir, "Öcalan, siyasi hayatımın bu noktasına kadar beni ve devrimci çalışmalarımı en çok şekillendiren ve etkileyen siyaset kuramcısı oldu" diyor ve ekliyor: "Bize baskı uygulayan araçlar, güçler birbiriyle bağlantılıysa, kurtuluş yaklaşımlarımızın ve bizlerin de bağ içinde olması gerektiğini düşünüyorum."

Oromia'da çatışmalar nasıl başladı ve hangi politikalar bu aşamaya getirdi?

Afrika genelinde şiddet, sömürgeciliğin başlamasıyla paralel bir seyir izledi. Etiyopya ve Oromo Avrupalı devletlerin sömürgesi altına girmese de, kıta çapındaki sömürgeleştirme deneyimlerinden ayrı düşünülemez. Bunun yanında Horn bölgesinde iç çatışmalar yüzyıllar boyunca sürdü. Süleyman Hanedanlığı'nın attığı temeller, Menelik II ve son olarak Haile Sellasei ile sağlamlaştırıldı. Bu iki isim özellikle Avrupalı sömürgecilerle işbirliği yaptı ve Horn bölgesinin sömürgeleşmesini destekledi. Kısacası kıtamızdaki pek çok hikayede olduğu gibi bizim de sorunlarımız sömürgecilikle başlıyor ve bugün bizi yönettiğini iddia eden yeni sömürgeci devletler aracılığıyla devam ediyor.

Türk devleti oradaki çatışmaları körükleyici bir rol oynuyor. Diktatörleri silahlandırıyor. Kürdistan'ı bombalayan SİHA'lar (silahlı insansız hava araçları) Etiyopya'daki katliamlarda da kullanılıyor. Türkiye orada ne yapmak istiyor?

Türkiye, Etiyopya'da devlet şiddeti ve asimilasyonu destekliyor. Çünkü kendisi de aynı yolu izliyor. Bir diğer neden kapitalist motivasyon. Etiyopya'daki ve kıtanın büyük bölümündeki diğer mevcut liderler halkların emeğini tüketici pazarında bir kaynak; topraklarını da pazarlık kozu olarak kullanıyorlar. Türk devletinin sağladığı askeri destek karşılığında Etiyopya hükümetinin de yerine getirmeyi taahhüt etmiş olabileceği bazı ekonomik veya siyasi çıkarlar kesinlikle var.

Ülkenizde 50 yıldır devam eden bir mücadele var. Kadınlar bu mücadelede nasıl yer alıyor?

Kadınlar kurtuluş mücadelesinde hem tarihsel olarak hem de bugün hem siyasi hem de silahlı kanada katıldılar. Ancak OLF-OLA (Oromo Kurtuluş Ordusu-Oromo Kurtuluş Cephesi) içinde özerk bir yapıya sahip değiller. Bizler, Oromo Devrimci Demokrat Parti aracılığıyla aslında bir toplumsal hafızayı kadın lehine güncellemek istiyoruz ki, burada da bunu paylaşmak istiyorum.

Oromo toplumunun geleneksel sosyal örgütlenme sistemine Gadaa adı veriliyor. Bu sistem içinde Siinqee adı verilen bir uygulama var. Evli kadınlara tanınan hak ve güç de diyebiliriz. İşte bu gücü tüm kadınlar lehine dönüştürmek istiyoruz.

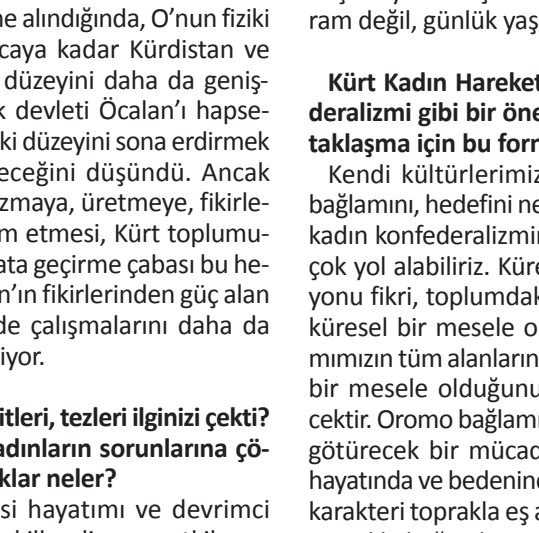

Oromo kadınlarının sorunları ve sosyal konumları özünde Afrika kıtasındaki kadınların gerçekliğinden çok farklı değil. Kamusal yaşamdan sistematik olarak silinme, sistematik cinsel şiddet, iradesiz kılma, erkeklere kıyasla eğitim ve ekonomik fırsatlara erişim eksikliği vb. temel sorunlarımız.

Sizi aynı zamanda Kürt halkıyla, kadınlarıyla ortak çalışmalar alanından tanıyoruz. Geçtiğimiz yıl Kürt Halk Önderi Abdullah Öcalan'ın özgürlüğü için başlatılan hamlenin de katılımcılarından birisiniz...

Evet, kampanyayı destekledim çünkü haksız yere kaçırılan ve hapsedilen siyasi liderler gerçeği bir Oromialı olarak aşina olduğum bir gerçek ve bunun Kürdistan'da olduğu gibi Oromia veya Etiyopya'da, ya da başka bir yerde, aynı şiddet yöntemi olduğunun farkındayım. Dolayısıyla, bize baskı uygulayan araçlar, güçler birbiriyle bağlantılıysa, kurtuluş yaklaşımlarımızın da, bizlerin de bağ içinde olması gerektiğini düşünüyorum.

Öcalan'ın hapsedilmesine neden olan uluslararası konsept göz önüne alındığında, O'nun fiziki özgürlüğünü sağlayıncaya kadar Kürdistan ve dünya genelinde etki düzeyini daha da genişletmek gerek. Ki, Türk devleti Öcalan'ı hapsederek aslında O'nun etki düzeyini sona erdirmek istedi, sona erdirebileceğini düşündü. Ancak Öcalan'ın zindanda yazmaya, üretmeye, fikirlerini geliştirmeye devam etmesi, Kürt toplumunun da bu fikirleri hayata geçirme çabası bu hedefi etkisiz kıldı. Öcalan'ın fikirlerinden güç alan herkesin bu yörüngede çalışmalarını daha da yoğunlaştırması gerekiyor.

Öcalan'ın hangi tespitleri, tezleri ilginizi çekti? Oromo halkının ve kadınların sorunlarına çözüm açısından ortaklıklar neler?

Öcalan, benim siyasi hayatımı ve devrimci çalışmalarımı en çok şekillendiren ve etkileyen siyaset kuramcısı oldu. Öcalan'ın demokratik bir toplumun devlet olmadan da örgütlenebileceği yönündeki düşüncesi-tezi en çok ilgimi çeken yan oldu. Resmi olarak 50 yıl önce kurumsallaşan Oromo Kurtuluş Mücadelesi'nin ilk hedeflerinden biri, Etiyopya'dan bağımsızlık temelinde Oromia'nın egemenliğini sağlamaktı. Benim için Oromo müzisyen ve söz yazarı Hachalu Hundessaa'nın Haziran 2020'de öldürülmesi siyasi yolculuğumda bir dönüm noktası oldu ve Oromo için tek çözümün ayrılma ve yeni bir ülke kurmak olduğunu daha fazla düşünür oldum. Ancak Öcalan'ın tezleriyle tanıştıktan sonra, ulus devlet yapısının kökenleri, kapitalist sistemle ilişkisi, devletin karakterindeki şiddet ve ataerkil yanını çözümledikçe daha farklı düşünmeye başladım ve bu bana daha fazla umut verir hale geldi. Demokratik toplum yapıları ancak kadınların ve toplumların özgürleşmesine yol açacaktır. Her iki yol da aynı hedefe yaklaşıyor gibi görünse de, sorunun özünün öncelikle kadın özgürlüğü ve ekolojik kriz olduğu konusunda artık netim.

Kadın özgürlüğünün toplumun özgürlüğü için başat olduğu tespiti; kolektif olarak tüm toplumun yeni yaşamın inşasından sorumlu olduğu bir devrimci kültürü yaratmaya dönük paradigması; doğal dünya ile saygılı ve simbiyotik bir ilişki kurmamızı destekleyecek ve bunun sonucunda da toplumlarımızda uzlaşmaya dayalı sosyal sözleşmeler inşa etmemize yardımcı olacaktır.

Kadın ve ekolojiyi merkeze aldığımızda demokrasi meselesinin de doğal olarak çözüleceğini düşünüyorum. Çünkü demokrasi salt bir program değil, günlük yaşam biçimi ve zihniyettir.

Kürt Kadın Hareketi'nin dünya kadın konfederalizmi gibi bir önermesi var. Daha fazla ortaklaşma için bu formülü nasıl görüyorsunuz?

Kendi kültürlerimizin ve mücadelelerimizin bağlamını, hedefini ne kadar iyi bilince çıkarırsak kadın konfederalizmini inşa etmek için o kadar çok yol alabiliriz. Küresel bir kadın konfederasyonu fikri, toplumdaki patriyarkanın şiddetinin küresel bir mesele olduğunu ve kolektif yaşamımızın tüm alanlarını etkileyen toplum çapında bir mesele olduğunu görmelerini destekleyecektir. Oromo bağlamında, bizi kolektif kurtuluşa götürecek bir mücadele içindeyiz. Bir kadının hayatında ve bedeninde deneyimlediği her baskı karakteri toprakla eş anlamlı aslında. Kadınların toprakla bağını bu nedenle daha fazla önemsiyoruz. Topraklarımızın sömürgeleşmesi, egemenlerin topraklarımızı metalaştırması aslında kadınların kolektif yaşamı inşa etme gücüne karşı yapıldı. Dolayısıyla topraklarımızın özgürleşmesi ile kadınların özgürleşmesi aynı paradigmasal perspektiftir. Bunu çözümleyebilmek bize eşitsizliğin, kaynakların sömürgeci, sınıfçı ve ırkçı dağılımının zihniyetine götürecektir.

Gadaa sistemi içinde yer alan evli kadınların taşıdığı Siinqee, haklarını sembolize ediyor.

Siinqee geleneği nedir?

Siinqee, Oromia'da Gadaa sistemi içerisinde evlenen bir kadına düğün günü anneleri tarafından haklarını koruması amacıyla verilen bir 'sopa', tahta çubuk. Oromo kadınları Siinqee'yi 'bir kadının silahı' olarak tanımlıyor. Siinqee, o kadının saygınlığı ve gücünü temsil ediyor. Aynı zamanda doğurganlık, üretkenlik ve refah sembolü. Kadınlar hakları ihlal edildiğinde evlerini, çocuklarını bırakıp Qilxxu adlı büyük bir ağacın olduğu yere gider ve sorun toplumun bilgeleri diyebileceğimiz yaşlılar ve yaşça büyük kadınlar tarafından çözülene kadar orada toplanırlardı. Dolayısıyla aynı zamanda kadın kardeşliği ve dayanışmasını da ifade ediyor. Ancak bu, sadece Gadaa sistemindeki evli kadınlara tanınan bir ayrıcalık.)

Bu yıl en fazla kadın ve çocuk Filistin ve Sudan'da öldürüldü. İsrail, Filistin toplumunun fiziken ortadan kalkmasını hedefliyor.

Dünyada bu senenin kadın kırımına karşı en önemli kadın kalkışmalarından biri Kenya'da, bir diğeri ise Hindistan'da gerçekleşti.

İngiltere ve Fransa'da üç günde bir kadın cinayeti yaşanıyor. Fransa'da Gisele Pelicot'a tecavüz davası, bu yılın sembol davalarından.

ABD'de yasak kürtaj sonucu ölüm veya gene yasak kürtaj sebebiyle hapis özellikle yoksul kadınlar arasında yaygınlaşıyor.

Kongo'daki savaşta, tecavüz edilen kadın sayısının nüfusun üçte birine yaklaştığından bahsediliyor. Kadın intiharları kitlesel bir hal alıyor.

2024 ve eşik anı

2024 yılı birçok açıdan dünyanın geldiği noktanın vahim hakikatinin gizlenemez hale geldiği bir yıl oldu. Soykırımın, ekolojik felaketlerin, halklar arası düşmanlıkların, kadınlara karşı birçok cephede birden sürdürülen kırımın, eşitsizlikler ve yoksullaşmanın, yerli halkları yerinden eden ve ilksel birikime dayanan ekonomik döngünün, militaristleşmenin, baskı ve hapis tutmaya dayalı disipline etmenin gündelikleştiği ve zirveleştiği bir distopik zaman dayatıldı evrene. Devletler fütursuzca üçüncü bir dünya savaşı ihtimalini halklara alıştırtırken, dünyanın yarısından çoğu seçimlere gitti ve seçeneksizlikler içinde seçeneksizlik beğendi.

Nazan Üstündağ

Bir eşik anında yaşadığımız kuşku götürmez. Dünyada hiçbir zaman bu kadar insan göç yollarında olmamış, hiçbir zaman savaşlar böylesine kadınları, çocukları, doğayı hedef almamış, akıl almaz işkencelere ve dehşet verici katliamlara seyre dalınılmamıştı.

Uluslararası hukuk düzeni alenen yıkıldı. İklim değişikliği bilim kurgu filmlerinde gördüğümüz korkuları yaşanan gerçeklik haline getirdi. Haiti'de, Meksika'da, Sierra Leone'de, Burkino Faso'da silahlı ve tamamen ideolojisiz çeteler binlerce insanı öldürdü ve kadınlara tecavüz etti.

En fazla kadın ve çocuk katliamı

Birleşmiş Milletler, 2024 yılında savaşlarda öldürülen kadın ve çocukların tüm öldürülenlerin neredeyse yarısını oluşturduğunu söylüyor. Nitekim bu yıl en fazla kadın ve çocuk Filistin ve Sudan'da öldürüldü. İsrail Lübnan'a da taşırdığı soykırımında özellikle kadınları, çocukları ve alt yapıyı hedef alarak Filistin toplumunun fiziken ortadan kalkmasını ve kendini yeniden üretme ihtimalinin yok olmasını hedefliyor. Sudan'da ise iç savaş adı altında bölgesel güçlerin desteğiyle süren çoklu soykırımlarda Sudanlı kadınların öncülüğünü yaptığı 2019 devriminde yeşermiş ihtimaller, demokratik tahayyüller sanki hiç yokmuşçasına topraktan sökülüyor. Myanmar'da hem iktidar askerleri, hem muhalefet savaşçıları Rohingyalı kadınlara tecavüz ediyor.

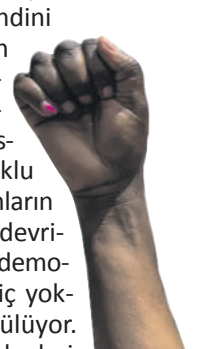

Tecavüz ve kitlesel intiharlar

Sudan'da, çetelerin hüküm sürdüğü Haiti'de ve şirketler arası maden savaşları ile beslenen devlet güçleri ve muhalefet arası süren Kongo'daki savaşta, tecavüz edilen kadın sayısının nüfusun üçte birine yaklaştığından bahsediliyor. Aynı anda batı ülkeleri insani yardıma ayırdıkları bütçeleri düşürdükleri için bu kadınlarla ancak el yordamıyla onlara yardım etmeye çalışan yerel gönüllü ekipler ilgileniyor. Sudan başta olmak üzere tüm bu ülkelerde kadın intiharlarının kitleselleştiği anlatılıyor gelen çok az haberde.

Üstelik tüm bu savaşların ortasında ataerkillik, homofobiklik, yabancı düşmanlığı da elden bırakılmıyor. Kadınların tecavüz sonucu ailelerinden dışlanması intiharların baş sebeplerinden biri. Lübnan'da ise Afrika'dan gelen ev içi işçilerin ve LGBTİQ toplulukların savaştan kaçarak sığındıkları kamplara alınmadıklarını okuyoruz haber sitelerinde.

Kadınlara karşı savaş, sözde barış altında yaşayan ülkelerde de yeni boyutlara ulaşmış durumda. Öncülüğü Hindistan çekiyor. Başkan Modi'nin yarattığı yeni Hindu milliyetçiliği hem ataerkiden hem Müslüman düşmanlığından hem de kast yapısına dayalı ayrımcılıktan ilham alıyor. Özellikle en alt kasta mensup Dalit kadınları üst kastlar tarafından kaçırılıyor, tecavüze uğruyor, yakılarak öldürülüyor. En küçükleri 11 yaşında. İtiraz eden aileler köylerinden kovuluyor.

Meksika'da umut vaat eden seçim

Meksika'da da durum en kötülerden. Bu seneki seçimlerde başkanlık için iki kadın aday yarıştı. Elbette bu önemli bir gelişmeydi. Üstelik, iki başkan adayının da vaatleri arasında yılda bini aşan kadın cinayetlerini durdurmak vardı. Seçimlerden önce ülkede özellikle belediye meclis adayı bazı kadınlar ve LGBTİQ bireyleri rakip politikacılarla işbirliği yapan çetelerce öldürüldü. Seçimi sol aday Claduia Scheinbaum kazandı ve yaptığı ilk iş feminist gruplarla bir araya gelmek oldu. Gerçekten de ilk kez kadın cinayetlerini ciddiye alan bir Başkan iş başında ve dünya feminist hareketlerinin gözü üstünde.

Batı ve Kuzey ülkelerinde alarm

Bu satırlarda Meksika ve Hindistan'a yer vermem okuyucuları yanıltmasın. Kadınlara karşı sürdürülen savaş ve kadın kırımı asla bir güney yarım küre sorunu değil. Batı ve kuzey ülkelerinde de alarm çalıyor. İngiltere'de ve Fransa'da üç günde bir kadın cinayeti yaşanıyor. Fransa eşi tarafından sitelerden bulunan erkeklere bilinçsizken tecavüz ettirtirilen Gisele Pelicot'un haberi ve mahkemesiyle bir kez daha kadınlara karşı saldırıların yaygınlığına uyanırken, İngiltere'de acil durum ilan edildi. Ancak İngiltere bu acil duruma rağmen yeni görüşülen bütçesinde kadınları güçlendiremeye ya da savunmaya dair harcamalarını arttırmadı.

Kürtaj yasağıyla körüklenen ölümler

Amerika Birleşik Devletleri ise kürtaj yasağı üzerinden tek hamlede küresel çapta anne ölümünü ikiye katlayan ülke oldu. Malum ABD'de Yüksek Mahkeme kürtajı ülke çapında yasallaştıran kararı bozmuş ve kürtaj düzenlemelerini eyaletlerin kararına bırakmıştı. Günler içinde bir çok muhafazakar eyalet kürtajı neredeyse tamamen yasaklayan kararnameler geçirdi. ABD'de yasak kürtaj sonucu ölüm veya gene yasak kürtaj sebebiyle hapis, özellikle yoksul kadınlar arasında yaygınlaşıyor. Ancak daha da beteri yasal olarak ABD artık kürtajın yasaklanmadığı ülkelerde yer alan üreme sağlığı merkezlerine yardım yapamıyor. Fuller Project haber sitesinin araştırmalarına göre bunun sonucunda özellikle Afrika'da anne ve bebek ölümlerinde astronomik artışlar yaşanıyor.

Katledilen gazeteciler

Amerika Birleşik Devletleri ayrıca kadın gazetecilere en fazla internet baskısının ve tacizinin gerçekleştiği ülke. İsrail, Türkiye ve Rusya ise kadın gazetecilerin hedef alınarak öldürüldüğü ülkeler. Rusya Ukrayna'ya saldırdığından beri sekiz Ukraynalı gazeteciyi kaçırdı ve bunların üçünün açıklanmayan sebeplerle öldüğü ailelerine bildirildi.

Kadınlar sessiz kalmadı

Kadınlar elbette tüm bu olanlara sessiz kalmadı. Çeşitli ülkeler ve topluluklarda kadınlar çok çeşitli protesto ve dayanışma biçimleri ile kendilerine yönelik bu çok cepheli savaşa karşı örgütlenmeye ve direnmeye çalıştılar. Küresel anlamda özellikle güney yarımkürede, yerli halklar arasında ve kuzeydeki güney denilen siyahlar ve göçmenler arasında gittikçe artan bir kadın bilinci oluşuyor. Bu kadın bilinci henüz ortak örgütünü bulamazken bu yönlü gereksinim kendini enternasyonelleşen sosyal medya kampanyalarında ve imza metinlerinde gösteriyor. Filistin'le kadın dayanışması çabaları, İran'daki kadın idamlarını durdurmaya çalışan imza kampanyaları, Gisele Pelicot'un küresel olarak izlenen davası, Sudanlı yerinden edilen kadınlar için yapılan ve ülkedeki direniş komitelerine aktarılan yardım toplama girişimleri bunlara örnek.

Kenya ve Hindistan'da kadın ayaklanmaları

Bu senenin kadın kırımına karşı en önemli kadın kalkışmalarından biri Kenya'da biri ise Hindistan'da gerçekleşti. Kenya'da ülkenin birkaç yerinde aynı ay içinde öldürüldükten sonra parçalanmış kadın cesetleri binlerce Kenyalı kadının sokağa çıkmasına sebep oldu. Bu ayaklanma daha sonra ülke çapında gerçekleşen ve geçirilecek tüketim vergilerine direnen bir başka ayaklanmanın tetikçisi oldu. Bu vergiler kadınların adet döneminde kullandıkları pedlere, çocuk bezlerine ve yine kadınların yoğun olarak yer aldığı ikinci el kıyafet satımı sektörüne geleceği için kadınlar bu isyanın da başını da çektiler. Kenyalı kadınlar son olarak olimpiyata katılmış ve Kenya'da yaşayan bir Ugandalı kadının eşi tarafından yakılması neticesinde sokağa çıktılar. Hindistan'da ise bir hastanede genç bir kadın doktora toplu tecavüz, hem kadınları hem de doktorları Ekim ayında sokağa çıkardı. Eylemler halen devam ediyor.

İklim krizine karşı mücadele

Öte yandan iklim krizinin de çok çeşitli sebeplerle kadınları öncelikli olarak etkilemesi tüm kıtalarda kadınların krize karşı örgütlenmesine sebep oldu. Yerli kadınlar Latin Amerika'da ve Endonezya'da sömürgecilik ataerkillik ve iklim krizinin bağlantısı üzerine konferanslar yapıp çeşitli deklerasyonlar yayınladı. Senegal'de kadınlar iklim konferansı öncesi protestolar düzenledi. Kadınlar bir araya gelerek hem Avrupa, hem Amerika hem de Afrika insan hakları mahkemelerinde ülkelerini dava etti. Ayrıca kadınlar iklim krizinden en çok etkilenen Afrika kıtasında yaşadıkları yerlerde yerel bitki kuşağını koruyacak küçük ölçekli kimi tarım projelerine imza attı. Latin Amerika'da ise yerli kadınlar farklı yerellerde nehirlerin, dağların ve denizlerin hak sahibi tüzel kişilikler olarak tanınması için mücadele ediyorlar.

Kırıma karşı kadın dayanışması

Gerçekten korkunç imkansızlıklar içinde gelişen kadın dayanışmaları umudu hayatta tutmaya devam ediyor. Afganistanlı kadınların Arnavutluk'un Tiran şehrinde yaptıkları konferans bunlardan biriydi. Bir başkası soykırımdan kurtulmuş Rwandalı kadınların soykırıma uğrayan Tigraylı kadınlara danışmanlık ve arkadaşlık yapması. Bir başkası ise Güney Afrika'da yaşlı kadınların psikolojik desteğe ihtiyaç duyan yoksul kadınları dinlemek ve onlarla dertleşmek için oluşturdukları girişim...

Başta da belirttiğim gibi dünya bir eşikte. 'Kurtuluş ya hep beraber ya hiçbirimiz' sloganı belki de tarihte hiçbir zaman bu kadar anlamını bulmamış ve tüm canlıları ilgilendiren bir perspektif sunmamıştı.

Kenya'da ülkenin birkaç yerinde aynı ay içinde öldürüldükten sonra parçalanmış kadın cesetleri binlerce kadının sokağa çıkmasına sebep oldu. Bu ayaklanma daha sonra ülke çapında gerçekleşen ve hayata geçirilecek tüketim vergilerine direnen bir başka ayaklanmanın tetikçisi oldu.

Pakistan’ın cesur kalemi:

Zaib-un-Nissa

Eleştirmenleri bile, hayatı boyunca sergilediği inanç, cesaret ve güçlü karakteri nedeniyle O’na hayranlık duyuyorlardı.

Zaib-un-Nissa Hamidullah Pakistanlı bir yazar ve gazeteciydi. Pakistan'ın ilk kadın editörü, ilk yayıncısı ve İngilizce yazan ilk kadın köşe yazarı olmasının yanısıra, Pakistan feminizminin de öncülerindendi.

1921 yılında Kalküta'da doğan Zaib-un-Nissa, edebiyatçı bir ailedendi. Babası S. Wajid Ali, Bengal ve Hint milliyetçisi bir yazardı. Annesi İngilizdi. Evleri Kalküta edebiyat çevresi için bir buluşma yeriydi. Bu nedenle dönemin Bengalli düşünürleri ve filozofları ile dolu bir Anglo-Hint ortamda büyüdü.

15 yaşında ilk şiiri yayınlandı

Daha küçük yaşta yazmaya başladı. Duygu ve düşüncelerini şiirle ifade ediyordu. 15 yaşındayken bir gazetede ilk şiiri yayınlandı. 18 yaşında yayınladığı bir şiir ile Daily Mirror gazetesinin sponsor olduğu bir şiir yarışmasını kazandı. Zaib-un-Nissa'nın adı ilk kez 1936'da bir şiirinin Bombay'in "Illustrated Weekly of India" adlı gazetesinde yayınlanması ile duyuldu. 1947'deki bağımsızlığa kadar bu gazeteye düzenli olarak katkıda bulundu. 1943'de ilk şiir kitabı "Indian Bouquet" (Hint Buketi) babasının yayınevi tarafından basıldı, ilk üç baskı üç ayda tamamen satılarak büyük popülerlik kazandı.

Sınırlara isyan etti

Bir Hint gazetesinde köşe yazısı yazan ilk Müslüman kadındı. Bağımsızlık ardından Karaçi’de çıkan Dawn (Şafak) adlı günlük gazetede "Bir Kadının Gözüyle” isimli köşe yazıları ile ülkenin ilk kadın siyasi yorumcusu sıfatını aldı. Açık sözlü bir yazardı. Bir süre sonra bir kadın olarak sınırlı konularda yazmak zorunda bırakılmasına isyan etti ve kadınların politika da dahil her konuda yorum yapabilme hakkının olmasını savundu.

İlk kadın editörlük

1951 yılında gazete editörünün kadın konularına yoğunlaşmasını istemesi üzerine "Dawn"dan ayrıldı ve kendisinin şef redaktörü ve editörü olduğu “Mirror" (Ayna) adlı aylık kadın dergisini kurdu. Böylece ülkenin ilk kadın editörü ve yayıncısı sıfatını kazandı. 1952'de yayınlanmaya başlayan, Zaib-un Nissa'nın cesaretli ve samimi başyazılar yazdığı dergi çok popüler oldu ve Pakistan hükümeti birçok gazeteci delegasyonuna onu da dahil etti.

Bu heyetlerden biriyle 1955'te gittiği Mısır'ın başkenti Kahire'deki antik El-Ezher Üniversitesi'nde konuşma yapan ilk kadın oldu. 1970'de yapılan özel oturumda Pakistan heyetinin başkan yardımcısı olarak görev yapmak de dahil, Birleşmiş Milletler'de Pakistan'ı birçok kez temsil etti. 1947’de Pakistan'ın kuruluşuna öncülük edecek olan Muhammad Ali Jinnah’la yaptığı röportaj O’nun ulus çapında tanınmasını sağladı.

Zaib-un-Nissa, 1940 yılında tanınmış bir Pencap ailesine mensup olan Khalifa Muhammad Hamidullah ile evlendi. Yaygın olan görücü usulü evliliklerden farklı olarak gönüllü bir evlilikti. Evlendikten sonra Zaib-un Nissa eşiyle birlikte Pencap Ayaleti'ne taşındı ve eşinin ailesine ait Bata ayakkabı şirketinde yönetici olarak çalıştı. 1947'de Hindistan'ın parçalanması ve Pakistan'ın bağımsızlığına kavuşması sırasında Hindistan sınırını geçen mültecilere eşiyle birlikte yardım etti. Nilofar ve Yasmine adlarında iki çocukları oldu. Birbirlerine oldukça bağlıydılar ve kitaplarını eşine ithaf etti. 1942'de Pencap'a taşındıklarında Zaib-un-Nissa eşinin ailesinin çok farklı yaşam tarzına uyum sağlamakta zorlandı. Bunu "The Young Wife" (Genç Eş) adlı kitabının önsözünde dile getirdi.

Üniversitede ilk konuşma

Zaib-un-Nissa birçok oluşumun kurucu üyeleri arasında yer aldı: Pakistanlı Çalışan Kadınlar Derneği, ilk başkanı olduğu ve iki dönem üst üste başkanlık yaptığı Karaçi İş ve Profesyonel Kadınlar Vakfı, ilk başkanı olduğu Karaçi Kadın Uluslararası Kulübü bunlar arasındadır. Ayrıca Bahçecilik Derneği üyesi ve Çiçek Fuarı Komitesi'nin ilk kadın başkanıydı. Tüm Pakistan Kadınlar Derneği'nde de önemli bir rol oynadı.

1955'te Mısır'ın başkenti Kahire'ye bir basın heyeti ile gittiğinde El-Ezher Üniversitesi'nde konuşma yapan ilk kadın oldu. Konuşmasında Pakistan'ın Keşmir sorununu ele aldı.

Zaib-un-Nissa 1956 yılında Dünya Liderleri Programı kapsamında ABD'ye bir seyahat gerçekleştirdi. Bu seyahati sırasında Marilyn Monroe ve film yönetmeni-senarist Jean Negulesco gibi kişilerle tanışıp arkadaş oldu. "The Ed Sullivan Show" adlı televizyon programında yer aldı. Bu seyahati anlatan ve "The Times of Karachi" adlı gazetede yayınladığı köşe yazılarını daha sonra "Sixty Days in America" (Amerika'da Altmış Gün) adıyla kitaplaştırdı.

Derginin yasaklanması ve otoriter yönetime eleştiriler

Aynı yıl Zaib-un-Nissa'nın Pakistan'da Tümgeneral İskender Mirza'nın baskıcı rejimine ve Başbakan Hüseyin Şehit Suhrawardy'nin zorla istifa ettirilmesine açıkça eleştiride bulunması nedeniyle 9 Kasım'da "Mirror" dergisi hükümet tarafından altı ay yasak cezasına tabi tutuldu. Kamuoyundan özür dilemesi halinde cezanın kaldırılacağı kendisine iletildi ama o özür dilemeyi reddederek Pakistan Yüksek Mahkemesi'ne başvurdu. Yüksek Mahkeme kendisi lehine karar verdi.

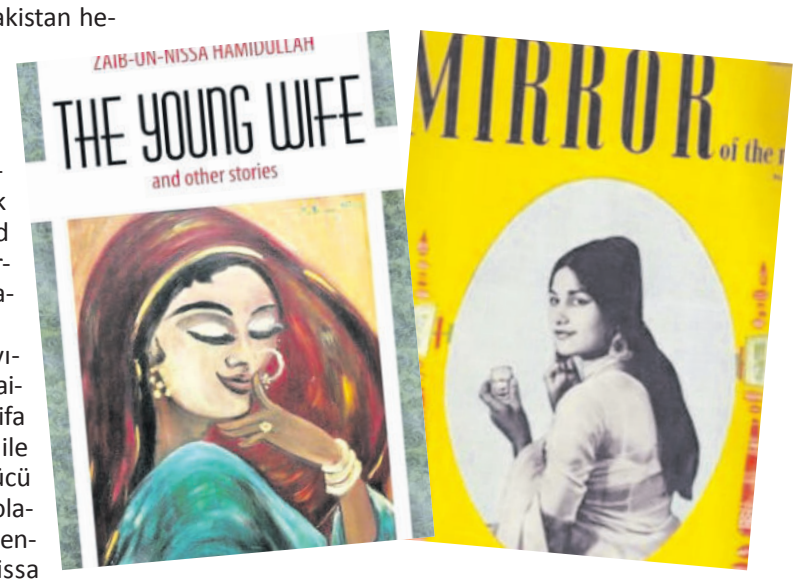

Gazetecilik tarihine geçen bu olayla Zaib-un-Nissa Yüksek Mahkeme'de dava kazanan ilk kadın gazeteci oldu.

Zaib-un-Nissa 1958 yılında, "The Young Wife and Other Stories" (Genç Eş ve Diğer Öyküler) adını verdiği, kısa öykülerinden oluşan bir antoloji yayınladı. Antoloji çok popüler oldu. 1971 ile 1987 yıllarında ikinci ve üçüncü baskıları yapıldı. İçindeki bazı öyküler hem Pakistanlı hem de yabancı gazete ve dergilerden seçkin eleştirmenler tarafından "Pakistan'ın en önemli edebi eserleri" olarak tanımlandı.

İlk yayınevini açtı

Fidan Yıldırım

Zaib-un-Nissa 1961 Nisan'ında Mirror Press adıyla kendi yayınevini açtı. Yayınevi ve yan kuruluşu Mirror Publications (Mirror Yayınları) "Mirror" dergisini basma görevini üstlendi. Başka işler de yaptılar ancak yayınevi büyümedi.

1960'larda Zaib-un-Nissa'nın Ayup Khan hükümetinin otoriter yönetim biçimine sert eleştiriler yaptığı başyazıları nedeniyle dergi giderek tartışmalı ve riskli bir konuma geldi. Hükümet reklamları ve korumasını kaybeden Zaib-un-Nissa kendisi ve ailesi için endişelenmeye başladı. Ancak eleştirel değerlendirmelerini sürdürdü. Ayub Khan bir süre sonra tahttan çekildi.

Zaib-un-Nissa, 1970-1971 yılları arasında Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'ndaki Pakistan heyetinin Başkan Yardımcısıydı. 1971 yılında eşinin İrlanda'da Bata ayakkabı fabrikasının operasyonlarını yönetmek üzere görevlendirilmesi nedeniyle dergisini kapatarak yayınevi Mirror Press'i sattı. 1970'li yılları büyük oranda İrlanda'nın Dublin kentinde geçiren Zaib-un-Nissa Pakistan'ı düzenli olarak ziyaret etti. On yıl kadar sonra ülkesine geri döndüğünde MAG dergisi için "Yüksek Sesle Düşünmek" başlıklı bir köşe yazısı yazmaya başladı. 1980'lerin başında, Tüm Pakistan Kadınlar Derneği'nin başkanlığını yaptı. Kuruluşundan itibaren bu derneğin çalışmalarında önemli rol oynamıştı. Karaçi'deki "Morning News" gazetesinde Pakistan toplumunun sosyo-politik yönleri hakkında yorumlar yaptığı köşe yazıları yazdı.

Eleştirmenleri bile hayranlık duydu

1983 yılında eşi kalp krizi geçirdi ve ertesi yıl hayatını kaybetti. Eşinin ölümü Zaib-un-Nissa'yı çok sarstı. Kısa süre sonra aktif yazarlık yapmayı bıraktı. Yeni nesil Pakistanlılardan dolayı hayal kırıklığı yaşıyordu. İnzivaya çekilerek kalan yıllarını ailesiyle geçirdi. Dönem dönem makale yazmakla yetindi.

Zaib-un-Nissa akciğerlerindeki su nedeniyle 10 Eylül 2000'de, 81 yaşında vefat etti. "Dawn" gazetesindeki bir ölüm ilanında hakkında şöyle yazılmıştı: “O’nun eleştirmenleri bile, hayatı boyunca sergilediği inanç, cesareti ve karakter gücü nedeniyle ona hayranlık duyuyorlardı." Bir başka ölüm ilanında da şunlar belirtilmişti: "Pakistan'da belirli bir gazetecilik türündeki öncü rolü ile güçlü ve cesur bir yazar olarak uzun süre hatırlanacak."

1960'larda Pakistan hükümeti Karaçi şehir merkezindeki önemli bir caddeye Zaib-un-Nissa'nın adını verdi. Yoğun talep nedeniyle, "The Young Wife and Other Stories" antolojisinin 4. baskısı 2008'de Pakistan tarafından yayınlandı.

AYLIK
☐ 3 €

ABONE FORMU

12 AYLIK
☐ 30 €

İsim: .....
Adres: .....
.....
Tel no: .....
Banka adı: .....
Hesap No: .....
Blz:.....

TARİH:
.....
ABONE:
.....
İMZA:
.....
YAPAN:
.....

NEWAYA JIN
Konto Sahibi: Stg Onderzoeks Centrum v.
Hollanda İçi Banka İsmi: ING
Hollanda İçi Konto No: 8525445
Hollanda IBAN: NL54 INGB0008525445

Hollanda Dışı Konto No:
IBAN: NL54 INGB0008525445 BIC: INGBNL2A

TEL NO: 0031 647 74 09 17
e-mail: newayajin.abo1@gmail.com

Yasağa uysaydık hiç doğmazdık!

“Kadına yönelik şiddete dur” diye haykırdığımız bu günlerde asabım oldukça bozuk. Şiddeti anlatan paneller yapıyor, seminerler veriliyor, protesto yürüyüşleri düzenliyoruz. Erkek devlet şiddetine bir de yağmurun, fırtınanın şiddeti ekleniyor. Göklerdekinin gazabı demeyelim de, “kadınız, nereye gitsek, yağmurumuzu, rüzgarımızı ve güneşimizi kendimizle taşıyoruz” diyelim. İçimizde kopan fırtınalardır belki de dışa vuran kim bilir…

Bir haftalığına şiddeti hatırlamak

365 gün 6 saat şiddete uğruyoruz. Ancak bazıları yılın sadece 6 günü ve 6 saatinde şiddeti hatırlıyor. Boyalı basını ve sanki şiddet kendisinden çok uzakmış gibi rol kesen erkeklerden bahsediyorum. ‘Kınıyoruz’ diyorlar. Sanırsın bu şiddet Marslıların işi. Protesto etmek biz kadınların işi, sen önce özeleştirini ver hele.

Elimin tersiyle çarpacam, yerle yeksan olacak. Bana öyle bakmayın, bendeki cüsse kimde olsa bagurdan gibi üzerinden geçerdi. Eğer öyle yapmıyorsam kadınlığımdandır, kahrolası içimdeki iyiliktendir. Ne bileyim, belki de tanrıçam Ninhursag’a çeken korumacı, rahman ve rahim olan yanımdandır. Yoksam kol kuvvetinizle, dilinizle, davranışınızla, zihniyetinizle bize yaptığınız eziyete, o şiddete, içinize işleyen o kötülüğe nasıl bir karşılık vereceğimi iyi bilirim. Bakın söylemedi demeyin; yeminle bu dünyanın ortasına bir manivela yerleştiririm. “Teklik öyle olmaz böyle olur” diyerek hepinizi tek tek uzaya fırlatırım. Yanına da yazarım; “Bu tek dil”, “Bu tek bayrak”, “Bu tek millet.” Yani değil rahman ve rahim olmak, rahmet eylerim. Mars’a 1 kuruşluk işçi olarak gönderip, çalıştırırım. Size söylüyorum yanaşmayın.

Kolektif kötülük

Zaten “Jin Jiyan Azadî”ye de dil uzatmışsınız, hepten gerginim. Bir sapanın lastiği gibi desem abartı olmaz. Ama nafile, zorlamadan, eziyet etmeden, bizi ezip geçmeden duramıyorsunuz. İçiniz kötü, içiniz.

Sevgili okur, o kadar çok kötülük var ki hangisini söylesem, hangisini yazsam bilemiyorum. Hakim olamadığım öfkem dilime yansır da mazallah üslubumu bozarım diye korkuyorum. Düşünün, iki sefil gece yarısı bir kadını sıkıştırıyor, tecavüze kalkışıyor. Kız kendini kurtarmaya çalışırken yere düşüyorlar. Çevredekiler duyup müdahale ediyor. Mahkemede verdikleri ifade özetin özetiyle şöyle: “Yanına kötü bir niyetle yanaşmadım. (…) Ben İ.’ye yardım amaçlı yanaştım.” Neyse ki bir hâkim sormuş: “Senden yardım mı istedi ki yanaştın?” Cevap: “Gecenin 4’ünde ne olur ne olmaz, bayan sonuçta!” İkincisi daha da pervasızca sıralıyor: “Benim dengem kaymıştı, dengemi kaybederken tutunmuş bu-

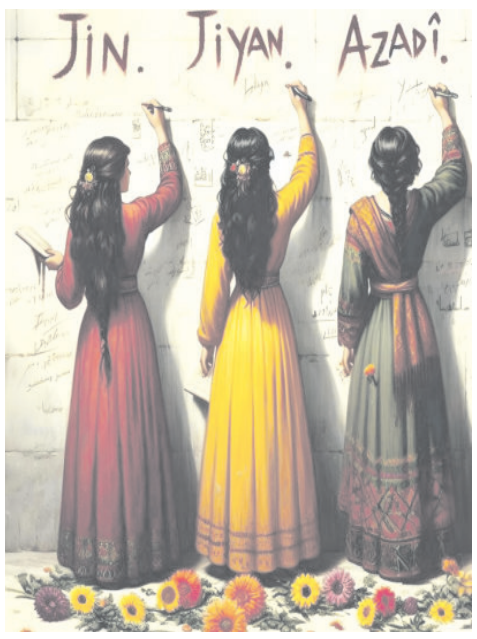

lundum ve yere düştük. Müştekiye cinsel amaçla sarılmadım. Onca insanın içerisinde cinsel istismarda bulunacak değilim.” Bunu böyle pişkin pişkin konuşturan, sırtını dayadığı bu kolektif kötülüğe lanet gelsin! Sosyal medyada görüntünün altına “Kişi hürriyetinden yoksun bırakma mı var?” diye yazanlar var. Bir de “Onca insan içerisinde cinsel istismarda bulunacak değilim!” demez mi? Onlara göre racon, yakalanmamakta. Yakalansan bile belgesi olmayacak. Belge çıkma ihtimali varsa, Adli Tıp’ta adamın olacak. Eğer yoksa bunu onlara yaptıracak bir “etkili, yetkili, omuzu kalabalık” birilerini bulacaksın. Yoksa mahkemede kadına yönelik suçlarda ceza alan çok az sayıda çirkef erkekten biri olacaksın. Gerçi bunlar olmasa da mahkeme günü bir cila çek yeter. İyi bir takım elbise, yüze takılan pişmanlık maskesi ve hüzünlü bakışlar… İşte bu kadar. Evet ne sandınız, bu kadar erkek yargıdan nasıl yırttı?

Halimiz nice olurdu

Hal durum böyleyken şiddete karşı mücadeleyi getirip bir haftalık zamana sığdırmak akıl karı değil. Şükürler olsun ki “bir gün değil her gün” diyerek mücadeleyi omuzlamış kadınlar var. Nefes almamızı sağlayan tüm kadınlara buradan selam olsun . Onların hayatlarını ortaya koyarak yarattığı bu güzel kadın mücadelesi, bu özgürlük aşkı, bu kavga olmasaydı halimiz nice olurdu, düşünmek bile istemiyorum. Ama düşünüyorum tabii. Ve her birinin mücadelesi önünde saygıyla eğiliyorum.

Kim takar yasağınızı

Kadın mücadelesini bu noktaya getiren ve özgürlük tutkumuzu alevlendiren kadınların anısına “Jin Jiyan Azadî” demeye devam edeceğiz. Yasak neymiş? Kim yasaklayabilir “Jin Jiyan Azadî” felsefemizi. Bir kere bizim yasağa antipatimiz var. Her yasak merakımızı arttırır, her yasak işin gizemini oluşturur. Ve biz yasaklı olanın hakikatine daha çabuk ulaşırız. Ne de olsa yasaklarda doğduk. Yasağa uysaydık, hiç doğmazdık! Demem o ki, biz yasak da olsa, işin kaçaklığını biliriz. Ve durdurulamayız. Sel olup Batı’dan Doğu’ya, Asya’ya akıyoruz. Hohooo siz neredesiniz? Kafanın çalışma biçimine bak, anca skarabe gibi şeyle gezer ve oynarsınız. Başka sizden ne beklenebilir ki!

Sevgili okur, çok konuştum. Kendinize mukayyet olun. Ninhursag sizinle, “Jin Jiyan Azadî” ise dilinizde olsun. Sevgiyle kalın…

8		9				5		1
1	6		4		5		7	8
7			9		2			6
		6				1		
4			1		8			9
2	9		8		7		3	4
3		1				2		7

				7				
	2	6				7	5	
			8		4			
		4		8		1		
	7		5		1		6	
		3				5		
		8		1		3		
	9			4			7	
	1		3	6	7		8	

bulmaca

Hazırlayan: SOZDAR DERSİM

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
1															■
2							■	■			■	■		■	
3			■		■		■						■		
4											■				
5			■						■	■	■		■		
6			■		■			■							
7	■								■						
8				■					■	■				■	
9	■							■							■
10		■				■	■					■			
11			■								■				
12						■								■	
13						■					■		■		
14					■						■				
15		■		■			■							■	

Soldan Sağa:

1- Boğaziçi Gösteri Sanatları Topluluğu bünyesinde oluşan, Anadolu, Trakya ve Mezopotamya halk şarkılarını yorumlayan, kendi deyimleriyle ‘halkların kardeşliğine’ müzikal tarzda vurgu yapmaya çalışan grup. **2-** Kendilerine kitap indirilmemiş peygamberler / kırmızı, **3-** çinko’nun simgesi / fazla bön, avanak / ten, **4-** sokağa çıkma yasağı döneminde çizdiği resimleri sosyal medyada paylaştığı ve bir çocuğun notlarını haberleştirdiği için hapis cezasına çarptırılan ödüllü gazeteci ve ressam / ortak koşma, **5-** bağışlama / bir işi ya da malı birçok istekli arasından en uygun şartlarla kabul edene verme / bir nota, **6-** praseodim’in simgesi / eski dilde su / Yunan mitolojisinde ay tanrıçası, **7-** kibarca olmayan / gümüş rengi, **8-** Gorki’nin bir romanı / nispet / Şengal Halk Savunma Güçlerini simgeleyen harfler, **9-** Dik durumda, ucu yukarı doğru olan / fırında pişirilerek kurutulmuş peksimet, **10-** omuz örtmek için kullanılan geniş atkı / sihir / karışık renkli, **11-** bir nota / bir tatlı türü / belediye memurunun işi ve dairesi, **12-** mana / gerici karşıtı / **13-** -den başka, gayrı / Kürdistan’da bir il / iridyum’un simgesi, **14-** buğdaygillerden bir bitki / Kayseri’nin ünlü yemeği / yavru, **15-** Arapça’da ‘hayır’ / anlamak, farketmek.

Yukarıdan aşağıya

1- Nitrik asit / nezretmek, **2-** İkinci Dünya Savaşı’nda Naziler’in cirit attığı Amsterdam’da bir çatı katında ailesiyle gizlenen ve yazdığı anılarla efsane olan genç kadın / on sayının üleştirme sayı sıfatı, **3-** Rubidyum’un simgesi / aylık / nişastalı tanelerin su ile kaynatılarak bulamaç kıvamına getirilmiş durumu, **4-** Sivas’ın bir ilçesi / efelek, **5-** bir seslenme sözü / beddua / kontrol, **6-** gazel damarı / Arapça’da olumsuzluk eki, **7-** imkan / mürekkep hokkalarına konulan ham ipek, **8-** kaburga / genişlik / denge, **9-** iyi, hoş / gemide ambar ve kamaraların üstü, **10-** boy / Ruentgeniyum’un simgesi / davranışları ölçüsüz, **11-** tüysüz karşıtı, **12-** mide / Çok acayip, şaşılacak kadar çirkin, **13-** notada duraklama işareti / alıcı / beyaz, **14-** evliya, eren / çok renkli, alaca / kent, **15-** nötr / belirteç, reaktif.

236. Sayının Bulmaca Çözümü

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
1	K	A	M	P	A	N	Y	A	■	■	D	A	V	A	R
2	A	C	E	M	■	E	A	■	E	P	İ	D	E	M	İ
3	D	U	L	■	A	Y	R	I	C	A	L	I	K	■	A
4	A	R	T	E	R	■	S	■	E	N	A	Y	İ	■	Y
5	Y	■	E	L	A	M	A	N	■	O	V	A	L	■	E
6	I	■	M	■	F	A	N	U	S	■	E	M	■	O	T
7	F	E	C	İ	■	Y	■	D	E	V	R	A	N	■	K
8	■	R	U	H	L	A	R	E	V	İ	■	N	A	R	A
9	B	A	M	Y	A	■	E	M	A	Y	E	■	R	■	R
10	A	T	B	A	Ş	I	■	■	P	O	Ğ	A	Ç	A	■
11	H	■	U	■	■	S	■	Y	■	L	İ	B	İ	D	O
12	A	S	L	I	E	R	D	O	Ğ	A	N	■	Ç	A	P
13	R	A	■	T	R	A	N	S	■	■	■	T	E	■	E
14	A	R	■	I	■	R	A	U	N	T	■	A	Ğ	I	R
15	T	A	F	R	A	■	■	N	O	K	■	B	İ	R	A

On iki bin yıllık terapi yöntemi:

REFLEKSOLOJİ

Tamamlayıcı ve alternatif tıp yöntemleri giderek daha yaygın bir uygulama halini alıyor. Bunlardan biri de refleksoloji. Bölgesel terapi anlamına da gelen refleksoloji, vücuttaki refleks noktalarının organlara ait sinir uçlarına basınç uygulanarak yapılan, masaj yoluyla vücuttaki kan dolaşımını iyileştirmeyi amaçlayan; sağlığın sırrının kan dolaşımında olduğunu kabul eden bir yardımcı tedavi yöntemidir. Uluslararası Refleksoloji Enstitüsünce "tüm salgı bezleri, organlar ve vücut bölümleri ile ilişkili olan ellerde, ayaklarda ve kulaklardaki refleks noktalarına elle uygulanan, vücut fonksiyonlarının normalleşmesine yardım eden bir teknik" şeklinde tanımlanıyor.

Eski Mısır ve Çin'de

Refleksolojinin ilk uygulama yerinin geleneksel tıbbın doğuş ve uygulama yeri olan eski Çin ve Mısır olduğu belirtiliyor. On iki bin yıllık bir geçmişi olan refleksolojiyi tarihte İnka ve Çin medeniyetleri migren, beyboyun fıtığı, mide rahatsızlıkları gibi nörolojik hastalıklarda uygulamış.

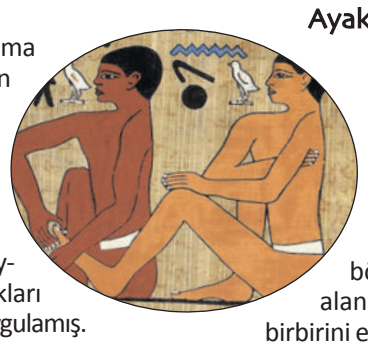

Enerji akışı

Geleneksel Çin tıbbı teorilerine göre vücudumuzda longitudinal olarak yol alan ve enerjinin arttığı kanallar (hayali çizgiler) "zon" olarak adlandırılır. Ayaktaki yansıyan noktalar, bu zonlar (bölge) üzerindeki organlar ile bağlantılıdır. Bu zonlardaki enerji akışında yaşanacak bir durgunluk veya tıkanıklık, o zon üzerindeki organların fonksiyonunu etkiler. Dolayısıyla refleks noktalarına yapılacak masaj ile enerji akışını yeniden sağlama amaçlanır.

Ayak, kulak, el ve yüz

Amerikalı doktor William H. Fitzgerald 1917'de "Zone Therapy, or Relieving Pain At Home" kitabıyla bu yöntemleri batıya taşımış; 'bölge-zon terapisi' kavramını getirmiştir. Doktor Fitzgerald, vücudu 10 eşit bölgeye ayırmış ve "her bölgede yer alan organlar enerji akımını paylaşarak birbirini etkiler" demiştir. Sonrasında Dr. Riley, bu yöntemi geliştirerek bu 10 bölgeye yatay bölgeler eklemiş ve ayak tabanında organların yansıdığı bazı noktaları şekillendirmiştir. Refleksolojide genellikle ayaklar kullanılsa da, el ve kulak refloksolojileri de bulunmakta. Son yıllarda yüz refleksolojisi de yaygın hale gelmiştir.

Refleksolojinin genel etkileri, sinirsel ve stresin azaltılmasına yönelik etkilerdir. Hastalıkların oluşmasında stresin büyük rol oynadığı tespitinden hareketle refleksoloji, belirli noktaları uyararak parasempatik sistemi aktive eder. Çünkü el ve ayaklar bedenin dinlenmesi için gerginliği atmaya yardımcı araçlardır.

Ağrıların azaltılmasına yardımcı

Rahatlama etkisi sayesinde ayak refleksolojisi hem akut hem de kronik ağrılarının yönetilmesine yardımcı olur. Rahatlama, uyku kalitesinin de artmasını, gergin kasların gevşemesini sağlar.

Ayaklar üzerindeki refleks noktalarının bağlantılı olduğu düşünülen organlardan biri de midedir. Dolayısıyla bu özel noktalar uyarıldığında mideye giden kan akışında artış sağlanarak sindirim sisteminde iyileşme amaçlanır.

Refleksoloji birçok rahatsızlığın terapi ve tedavisinde uygulanmaktadır. Kanser tedavisine paralel olarak hastanın rahatlaması hedeflenir. Ayrıca bel ağrısı, eklem ağrıları, anksiyete, migren, baş ağrıları, üriner sistem sorunları, menapoz, hormonal düzensizlik, sindirim rahatsızlıklarında yardımcı bir yöntemdir.

Kimler yapamaz?

Refleksoloji her durumda yapılamaz. Özellikle ayaklarda açık yara, travma durumları varsa, ayak ve alt bacak bölgesinde varis, ayak ve bacaklarda iltihabi durumlar, yüksek ateşli hastalıklarda, hamilelikte, şeker ve mantar hastalığı gibi...

Tekrar belirtmek gerekirse, refleksoloji yardımcı bir metottur. Asıl tedavinin yerine geçemez. Sinir uçlarının yansıma alanlarına hakim olmayı; dolayısıyla bilgi, deneyim ve özen gerektirir. Uygulayıcının iyi bir eğitimden geçmiş olması, doktor tavsiyesi olmadan uygulanmaması önemlidir.

Bazen evin içinde hızlı tempoyla yürümek, bazen ayaklarımızı yukarı dikerek oturmak, bazen merdiven inip çıkmak. Nasıl olursa olsun, düzenli egzersizin pek çok yararı var. Bunlardan biri de kan basıncı ve tansiyona yaptığı etki.

Dünya Sağlık Örgütü'ne göre, yüksek tansiyon dünya çapında yaklaşık 1,3 milyar yetişkini etkiliyor. Yüksek tansiyonu ya da hipertansiyonu olan kişiler için egzersiz uzun zamandır öneriliyor. Ancak yeni bir araştırma, günde sadece beş dakika egzersiz yapmanın kan basıncınızı hafifçe düşürmeye yardımcı olabileceğini ortaya koydu. İdeal kan basıncı değeri 120/80 mm Hg'dir; bu değerin büyük olanı kalp her atım sırasında kanı pompalarken atar-damarlardaki basıncı, küçük olanı ise kalp gevşerken oluşan basıncı ölçer.

14 binden fazla katılımcı

Çalışma, günde beş dakikalık ek bir egzersizle ortalama olarak üst sayının 0,68 mm Hg, alt sayının ise 0,54 mm Hg düştüğünü ortaya koydu. University College London'da kıdemli bir araştırma görevlisi ve çalışmanın ilk yazarı olan Jo Blodgett, "Bu nispeten küçük bir miktar, ancak herhangi bir fark yardımcı olur. Pek çok insan yeterince egzersiz yapmıyor. Küçük adımlarla başlayabilir ve bu konuda rahat olduğunuzda zaman içinde yoğunluğu artırabilirsiniz" dedi.

Circulation dergisinde yayınlanan araştırma, Hollanda, Avustralya, Danimarka, Finlandiya ve Birleşik Krallık'ta yapılan çalışmalarda 14 binden fazla katılımcıdan toplanan kan basıncı ve aktivite verilerini analiz etti. Katılımcılar günlük rutinlerine devam ettiler, ancak aktivitelerini ölçmek için uyluklarına bir ivmeölçer cihazı takıldı. Katılımcıların günlük aktiviteleri altı kategoriye ayrıldı: Uyku, hareketsiz davranış, yavaş yürüme, hızlı yürüme, ayakta durma ve koşma, bisiklete binme veya yokuş yukarı ya da merdiven çıkma gibi "egzersiz benzeri" eforlar.

Teşvik edici olabilir

Çalışma, günde beş dakikalık ek egzersiz benzeri aktivitenin bile kan basıncında düşüşle ilişkili olduğunu, ancak kan basıncında klinik olarak anlamlı düşüşler gözlenmeden önce günde en az 20 ila 27 dakika egzersiz yapılması gerektiğini ortaya koydu. Bu bulgu, Dünya Sağlık Örgütü'nün haftada 150 dakikalık egzersiz önerisiyle tutarlıydı.

Bununla birlikte Blodgett, beş dakikalık fiziksel aktivite ile ilgili bulgularının insanları yaşam tarzı değişiklikleri yapmaya teşvik edeceğini umduğunu söyledi.

5 dakika başlangıç olabilir

Antioksidan kaynağı bir kış meyvesi

Antioksidan ve bağışıklık sistemini güçlendiren etkileriyle kış aylarının vazgeçilmezlerinden biri olan Greyfurt, aynı zamanda bazı ilaçlarla etkileşime girebildiğinden dikkatli tüketimi gerektiriyor.

Greyfurtun içinde yüksek oranda C vitamini, antioksidan, likopen ve lifle birlikte magnezyum, potasyum, A vitamini vardır. Antioksidanlar bağışıklık sistemini güçlendirdikçe vücut hastalıklara dirençli hale gelir. Greyfurtun pembe rengi, domatesi de kırmızıya çeviren bitki pigmenti olan likopenden kaynaklanır. Likopenin, kardiyovasküler hastalık ve bazı kanser türlerine yakalanma riskini azalttığı değerlendirilir.

Lif kaynağı

Greyfurtun içindeki lif, bağırsakları temizleyerek bağırsaktaki sağlıklı bakterilerin büyümesini teşvik eder ve kabızlığın önlenmesine yardımcı olur. Lif kaynağı olması kalp damar sağlığı için de tercih edilmesini beraberinde getirir. Kan basıncını düşürerek tansiyon riskini azaltır. Kötü kolesterolü kontrol altında tutmayı sağlar. Yüksek su içeriği ve düşük kalorisiyle diyet listelerinin de vazgeçilmezidir. Lif içeriğiyle tokluk hissi verir. Düşük şeker oranıyla diyabet hastaları için güvenlidir. İnsülin direncini kontrol eden greyfurt, bu sayede tip 2 diyabete yakalanma ihtimalini azaltır.

Hangi ilaçlarla tüketilmemeli?

Greyfurttaki acı tada 'naringin' maddesi neden olmakta. Ancak naringin, ilaçlarla etkileşime giren bir maddedir. Greyfurt ve greyfurt suyu metabolizmayı 72 saate kadar etkilemektedir.

Greyfurt ve greyfurt suyu doğum kontrol hapları, kolesterol düşürücü ilaçlar, kalp ilaçları, tansiyon ilaçları ve antidepresan vb bazı ilaçlarla etkileşime girebilmektedir. Etkileşim ilaçtan ilaca göre değişebilir. Greyfurt, ilacın etkisini artırabilir ya da azaltabilir.

Fazlası mide yanması yapıyor

Sindirim sisteminin parçalamada zorlandığı meyve asidi içeren Greyfurt gibi bazı meyveleri tüketirken dikkat edilmelidir. Günde 1 taneden fazla tüketilmesi önerilmemektedir. Fazla tüketilmesi mide sıvısının artmasına ve mide yanmasına neden olur. Ayrıca içeriğindeki sitrik asit diş minelerinin aşınmasına ve diş eti problemlerine neden olabilir.

YEMEK TARİFİ

Meyhane Pilavı

Malzemeler

* 2 yemek kaşığı tereyağı
* 2 yemek kaşığı zeytinyağı
* 1 adet kuru soğan
* 3 adet yeşil biber
* 2 adet dolmalık kırmızı biber
* 2 diş sarımsak
* 1 yemek kaşığı domates salçası
* 1/2 yemek kaşığı biber salçası
* 1 çay kaşığı tuz
* 1 çay kaşığı karabiber
* 1,5 su bardağı pilavlık bulgur
* 10 adet cherry domates
* 3 su bardağı sıcak su

Hazırlanışı

Soğanı tereyağ ve zeytinyağında hafif bir renk alana dek kavurun. Yeşil biber ve kırmızı biberi de ekleyerek karıştırmaya devam edin. Ardından bulguru aktarın. ve 3-4 dakika daha kavurun. Sarımsak, salça tuz ve karabiberi de ekleyip biraz daha kavurun. Son olarak cherry domatesleri koyarak sıcak suyu ekleyin. İlk 3-4 dakika yüksek ateşte ardından suyu çekilinceye kadar kısık ateşte pişirin. Ardından demlemeye bırakın. Meyhane pilavını arzu ederseniz patlıcan ve havuç koyarak da yapabilirsiniz.

Afiyet olsun...

www.newayajin.net - facebook: Newaya Jin - X: @Newayajin05

newaya Jin

ARALIK 2024

Kadın Araştırma ve İletişim Vakfı-NEWA (Stichting Vrouwen Onderzoeks-en Communicatiecentrum NEWA)
Tel: 0031 647 74 09 17 / e-mail: newayajin2005@gmail.com
Web sitesi: www.newayajin.net

Gulîstan

● **Dilzar Dîlok**

onlar,
allahın yurdundan geldiler
seni almaya

oysa ne çok nehirler akmıştı
ne çok zamanlar yaşanmıştı o yurdun bağrında

- her birimizin yurdu bir avuç toprak -

sarıp sarmaladılar seni
giydirip kuşandırdılar
güzeldin
çok hem de
bir güzellik daha kuşandın giderken
anılarını bir bir serdin gözlerimin önüne

sen giderken
dondu tüm yaşam kareleri
bir sen geldin yüreğim üstüne
gelip durdu kalbimin üstüne bir gül
ve gül ülkesine dair her şey

sen giderken, bir daha doğdun yüreğimde
ve yine
o eski osmanlı şehrinde
kuşlar sustu sen giderken
sokaklar sustu, uzayıp uzadı ıssız caddeler
sokaklarda evler sustu
evlerde
balkonlar...
pencerelerde yalnızlıklar sustu
ağaçlar, çiçekler, yapraklar...
birer birer
sustular
su sustu
gök hepten sustu
sen giderken
sustu kaldırımlar
yol kenarında ağaç sustu
dalda kuş
yaprakta böcek...
sustu

sen giderken, rüzgar selama durdu...
sessiz...
sustu kainat
bir sen konuştun
sessiz dolaştın her gün geçtiğin caddeleri
hep kaygılıydın, hep koştururdun oysa bu caddelerde
gidiyorsun işte
durulmuşsun
daha az kaygılısın, daha az ürkek

sen giderken
kadınlar
göğsünü dövdü
yorulunca
başını senin göğsüne yaslayıp içini döktü
çocuklar elini uzatıp parmaklarından tuttu
gülümseme bekledi

başûr'dan bakûr'a yollar öksüz durdu
yollar bitti
bir gül eksiliverdi bu sokaklardan
bir gül bahçesi çoğaldı Kürt yurdunda
ateşten bir gül kızıllığıyla vedaya durdun
kuzey ufuklarında açtı kapılarını allahın yurdu
ve, güneş battı...

senin dallarında birer kuş şimdi çocuklar

Dağın kalp atışı!

● **Medya Doz**

Günün ilk nöbetçisi Zerya, "Dışarıda hava nasıl" sorusuna doğru cevap vermek için etrafı keşfe başladı. Çevreyi merakla izleyen bir tek Zerya değildi. Zerya'nın dizleri üstüne kurulmuş, kulaklarını dikmiş Nazê de vardı. Nazê, neredeyse 3 yıldır savaş tünellerinde her gün kıran kırana savaşan bir grup gerilla ile yaşayan benekli, inatçı ve asi bir kediydi. Gerillaların bazıları Nazê'ye kıdemli kadro diyor, bazıları çelik irade diyor, bazıları da ev sahibi diyordu. Nazê'yi bu tünele getiren arkadaş şehit düşünce gerillalar Nazê'ye gözbebeği gibi bakmışlar. Zaten ismini de bu sebeple Nazê yapmışlar. Çünkü bu tünelde nazı geçen tek varlık Nazê idi.

Nazê'nin tünellerdeki ilkleri

Nazê, bir sürü evreden geçip bu günkü soğukkanlı halini almıştı. İlk geldiği zamanlarda uçak vuruşları karşısında dehşete kapılıp gerillaların koltuk altlarına saklanıp duruyor, uyurken birden kasılıp istem dışı sıçrıyordu. Şimdilerde ise artık ne vuruşlara ne de patlamalara karşı abartılı tepki vermiyor, biraz duraksayıp sonra yine kuyruğunu sallayarak tüneller arası turlar atıyordu. Demek ki her varlık her şeye alışma potansiyelini içinde taşıyormuş. Gerillalar Nazê'nin bu kendinden emin haline gülüp "kahraman silo" diye takılıyorlardı. Nazê'nin bütün ilkleri bu savaş tünellerinde yaşanmıştı. İlk kez burada yaralanmış, ilk kez burada kimyasal ve ateşli silahlar ile tanışmış ve ilk kez burada anne olmuştu. Bu yüzden kampın sağlıkçısı Adar ile arası çok iyiydi. Çünkü doğum sancısı çektiğinde Adar başında bitmiş, doğumu boyunca Nazê'yi yalnız bırakmamış, her türlü yardımı yapmıştı. Yaralandığında da yine Adar sarmıştı yaralarını. Nazê asla Adar'ın bu iyiliğini unutmuyordu. Ne zaman Adar'ın yaralı bacağı ağrısa Nazê gelip yaralı bacağın üstüne yerleşip iyice ısıtırdı. Var olan ağrı ve sızıyı alıp giderdi. Adar için bacağının o an ağrıdığının Nazê tarafından nasıl bilindiği, ya da hissedildiği bir muammaydı. Ama artık çok kurcalamıyordu. Bazı ilişkilerde her şeye isim bulma çabası birçok şeyi tanımsız hale getiriyordu. Bu yüzden bazen susmak ve tanım aramamak gerek... Bazen susmak, çok konuşmaktan daha çok şey anlatır.

Kıyamete benzer bir ses ile sarsıldı tünel

Bu yol vermez, kervan geçmez savaş tünelinde Nazê'nin her gerilla ile sayısız anısı birikmişti. Bu yüzden olsa gerek hiçbir yere gitmiyordu. Bir yerden niye gidilir ki? Kalacak yerin yoksa! Kimsenin kalbinde başını koyacağın bir yer yapmamışsan! Kendini oraya ait hissetmiyorsan... Ve bunlara benzer onlarca sebep var gitmek için. Ama Nazê'nin gitmeme sebepleri hala bilinmiyor, sadece bazı tahminlerde bulunuluyordu. Her şeyi anlıyormuş gibi bakan Nazê ile konuşmakta bir beis görmüyordu gerillalar. Zerya da şu an onu yapıyordu. "Nazê kalk git arkadaşları uyandır, ben çay koyacağım sen de rojbaş çek hadi" Nazê, Zerya'nın ağzına bakıp duruyor, başını bir sağa bir sola çeviriyordu. Bu arada gerillalar tek tek uyanıp etrafta dolanmaya başlayınca Nazê de paçalarına sürtünüyordu.

İki gerilla Zerya'ya yaklaşıp dürbünü aldı ve dışarıyı bir de çıplak göz ile keşif etmek istedi. Nazê de bu iki keşifçinin peşine takılıp tünelin çıkışına doğru yol aldı. Aradan on dakika geçmemişti ki kıyamete benzer bir ses ile sarsıldı bütün tünel. Uçak vuruşları rutin bir hal aldığından kimse uç tepkiler vermiyordu ama az önce iki arkadaşları tünelin çıkışına yol alıp gitmişti. Üstelik Nazê de ortalıkta görünmüyordu. Bu yüzden bütün gerillalar yönünü tünelin çıkışına doğru verdi. Zerya bu durumu görünce gözlerini dışardaki toz ve dumanı gösteren ekrandan ayırıp "heval hepiniz beraber nereye gidiyorsunuz? Sadece bir arkadaş gitsin" deyip dışarıda ne olup bittiğini ekrandan anlamaya çalışıyordu. En öndeki gerilla yola devam edince diğer gerillalar duraksadı. Ama herkesin eli yüreğindeydi. Kendi aralarında kimin dışarı gittiğini soruyorlardı. Ekranın başına doluşan gerillalar dışarıda toz ve dumandan başka bir şey görmüyor, ara ara koridoru kontrol ediyorlardı. Aradan kısa bir süre geçtikten sonra Nazê'nin ağlar gibi miyavlaması duyuldu. Yavrularını da peşine takıp keşifçilerin peşinden giderken uçak vuruşu gerçekleşmiş ve yavruları molozların altında kalmıştı. Bir yavrusunu çıkarıp boynundan tutup sürükleye sürükleye vgetirmişti ama iki yavrusu da hala görünürde yoktu. Gerillaların paçasını tırmalayıp onları yardıma çağırıyordu. Getirdiği yavrusunun ağzı kısa aralıklarla açılıp kapanıyor, derin derin nefes alıyordu. Nazê deliler gibi Adar'ı arayıp acı içinde miyavlayınca bütün gerillalar duygularını içine akıtarak o an Nazê'ye yardım etmenin yollarını bulmaya çalışıyorlardı. Tam o sırada dışarı giden keşifçi gerillalar da içeri girdi. Her ikisi de onları getirmeye giden arkadaşlarına tutunup yürüyebiliyorlardı. Onlarca yara açılmıştı bedenlerinde ama gülümsüyorlardı. Arkadaşlarının tedirgin yüzlerine bakıp "yok bir şey yok, çizik ve sıyrık..." kelimelerini tekrarlıyorlardı.

Acı acı miyavlıyor Nazê

Adar pansuman malzemelerini yerleştirmeye çalışırken Nazê yavrusunu yine ağzına almış, Adar'a doğru gidiyor, bazen yavruyu indirip acı acı miyavlıyordu. Yavru ise kendinde değildi, annesinin ağzında bir bez parçası gibi sallanıp duruyordu. Nazê'nin bu şuursuz feryadı duyulmayacak gibi değildi. Adar bir an ne yapacağını bilemedi, yaralı arkadaşlarını çağırıp yaralarını pansuman etmek istiyordu. Ama Nazê'nin çığlıkları onu sağır edecek gibi kulaklarını tırmalıyordu. Yavruyu getirip Adar'ın ayakları önüne atıp çaresizce miyavlıyordu. Bu arada gerillalar diğer iki yavruyu da molozların altından çıkarıp getirmişlerdi. Gözleri, burun delikleri ve ağızları dolu tozdu ama yine de cin gibi etrafa bakınıyorlardı. Belki de şok yaşıyorlardı. Annelerinin sesini duyunca kendilerini gerillaların kucağından aşağılara sarkıtıyorlardı. Nazê kurtarılan iki yavrusuna doğru gelip tekrar dönüyor ve Adar'ın ayağının önündeki yavruyu burnu ile itiyor bir an önce Adar'ın onu kurtarmasını istiyordu.

Yaralılar sırasını Nazê'nin yavrusuna veriyor

Yaralı arkadaşlardan biri "ben iyiyim, sıramı Nazê'nin yavrusuna veriyorum yoksa hepimizi sağır eder" deyince Adar etrafındaki arkadaşlarına yaralı yoldaşların elbiselerinin çıkarılmasını ve temiz bir yere uzatılmasını istedi. Arada da Nazê'nin yavrusunu kontrol ediyordu. Nazê susmuş pür dikkat Adar'ın ellerine bakıyordu. Adar yavrunun kalbini birkaç kez bastırınca yavrunun ayakları istemsizce kasılıyordu. Sonra parmağını yavrunun ağzına koyup hızlıca çekti, bir topak çamuru çıkarıp eldivenli elini silip bu işlemi birkaç kez tekrarladı. Şırıngaya biraz su çekip yavrunun gırtlağını da yıkayınca yavru hafif hafif titremeye başladı. Nazê, Adar'ın ellerine patileriyle vurup kollarına sürtünüyordu. Yavrusunun kurtulacağına ikna olmuşa benziyordu. Adar, Nazê'nin yavrusunu ağzına doğru verip hızla yaralı arkadaşlarına doğru gitti. Nazê de yardımcı hemşire havasında yavrusunu diğer yavruların yanına bırakıp hızla Adar'ın yanında bitti. Gerillaların yaralarına o kadar dikkatlice bakıyordu ki gören diyecek bakarak iyileştiriyor. Neyse ki gerillaların yaraları çok derin değildi. Yüzlerine gelen birkaç şarapnel parçası dışında diğerleri ağrımıyordu. Adar da kol ve bacaklarda olan bütün parçaları uzun uğraşlar sonucu tek tek çıkarıyordu. Nazê akan kanları görünce patisini Adar'ın elinin üstüne koyup uzun uzun gözlerine bakıyordu. Her defasında Adar "Nazêêê" deyince patisini çekiyor ama kan akınca yine aynı şeyi yapıyordu.

Dağın kalbinde Nazê'nin bir yeri vardı

Dağın kalp atışını işiten Nazê kedi, kalpsiz birçok insandan daha şanslıydı. Kalbi vardı, hissediyordu, dağın ve dağlıların kalbinde hissediliyordu. Seviyor ve seviliyordu. Yaşamı kutsayanların eli okşuyordu başını. Ve dışarda bombardıman yapan sadistler hiç sevilmemiş gibi kötüydüler. Başları hiç okşanmamış gibi gaddardılar. Yara açmaktan kimsenin yarasını sarmamışlardı. Öldürmekten fırsat bulup kimseyi yaşatmamışlardı. Nazê de var olan huzur yoktu dışardaki ruhsuz askerlerde. Dağın kalbinde Nazê'nin bir yeri vardı. Sadist askerlerin bir yeri yoktu... Kalpsizlerin yeri dağın kalbinde yoktu... Aidiyetsiz ve kalpsizler dağlı olamıyordu... Kalbini yitirmemek ne büyük servetti bu çağda ve bu dağda...